

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ERIK WIELANDT

SORØ AKADEMI

Mennesker i Sorø 1919-1923

Strandbergs Forlag

Omslagsillustrationen, »Udsigt over Søen mod Sorø Akademi«, er malet i 1820erne af *Hans Georg Harder* (1792-1873). Guldaldermaleren H. G. Harder, der videreførte Jens Juels tradition, var tegnelærer på Sorø Akademi i perioden 1822-1862. Indtil sin død elleve år senere var Hans Georg Harder professor ved Kunstakademiet i København. – Maleriet, der tilhører Vestsjællands Kunstmuseum, er udført i olie på egetræ. 31 x 42 cm.

SORØ AKADEMI
Mennesker i Sorø 1919-1923

SORØ AKADEMI

Mennesker i Sorø 1919-1923

Erindringer af Erik Wielandt

»En kostskoledrengs liv på Sorø Akademi«

STRANDBERGS FORLAG

*»Sorø Akademi, Mennesker i Sorø 1919-1923«
er udgivet med støtte fra
Velux Fonden af 1981*

*Sorø Akademi Lærestalt siden 1586 med skiftende former,
flere afbrydelser og forskellige navne:*

Sorø ridderlige Academie

Det ny ridderlige Academie 1747

Sorø Academie. Lærd kostskole 1822, siden også for skolesøgende.

1826-49 tillige akademisk for studenter.

En højere almen skole først med navnet:

Sorø Skole og Opdragelsesanstalt.

Endelig blev skolens navn ifølge kongelig resolution af 3. maj 1920:

Sorø Akademis Skole.

Alle kaldte vi skolen: Sorø Akademi.

Tilegnet
Alaudeen Mawani
Magister fra Londons Universitet

Indhold

Forord	<i>Side</i>	9
1. del.....		17
2. del.....		47
3. del.....		63
4. del.....		91
5. del.....		111
Epilog		133

Forord

»Sorø Akademi, Mennesker i Sorø 1919-1923« er tænkt som tidsbilleder, der skal fortælle om en forgangen epoke, som en slags biografier. Jeg har holdt mig strengt til virkeligheden, ellers ville beretningen jo være værdiløs.

Jeg har opbevaret alle vigtige og interessante papirer fra mit liv deriblandt vidnesbyrd fra Marie Mørks skole i Hillerød og karakterbøger, eksamensbeviser, årsskrifter m.m. fra Sorø Akademi samt dokumenter af enhver art, som er betydningsfulde i denne sammenhæng.

Jeg har gennemlæst samtlige breve til mine forældre i Jylland fra min broder Aage og fra mig i Sorø og samtlige breve fra min mor og far til os.

Min moder har gemt og nummereret alle breve fra 1897 til 1957 til hende og hendes familie, til min fader og til min broder og mig.

Disse breve har givet udførlige oplysninger om os.

Når jeg har skrevet artikler, indlæg og andet, har jeg altid kontrolleret, at navne, årstal, paragraffer, citater og lignende har været korrekte.

Mine erindringer går helt tilbage til 1909 i Aarhus.

Årene i Hillerød 1912-1915, Marie Mørks skole, den første verdenskrig, hvor jeg i sommerferien var hos min farfar, læge Hans Wielandt i Ribe, husker jeg.

Årene i Palsgaard Skovridergård ved Nørre Snede med privat undervisning, lærerinde, landsbyskolelærer og seminarist og anden lærer husker jeg endnu bedre.

Men stærkest står Sorøtiden i min erindring. Livet omkring og i Akademiet står prentet i min hukommelse.

Jeg blev indmeldt i 3. mellem a i januar 1919 og blev nysproglig student med 1ste karakter på Sorø Akademi 1923.

Forfatteren

Holbergs syn på lærerstanden

Det ny ridderlige Akademi var planlagt under kong Christian d. 6. og stiftedes 1747 af kong Frederik d. 5.

Lektor Alfred Glahn skrev 1922 en bog: Sorø Akademi og Holberg. Den omhandler Holbergs andel i oprettelsen af det nye ridderlige Akademi, idet Holberg testamenterede al sin ejendom til dette Akademi.

Holbergs betænkninger om dette "Academies" indretning er særlig interessant vedrørende lærernes kvalifikationer.

Jeg citerer af Glahns bog side 7 citat 1:

"Lærerne maa være polerede og sociable Mænd, og saadanne som ved deres behagelige Omgængelse kan vinde Discentium Kiærlighed, og opmuntre dem til Flittighed". Citat slut.

Citat 2 side 11: "Til Sammenligning aftrykkes nu her de Punkter i Reuss" "Forestilling", som har direkte eller indirekte Relation til Holbergs "Betænkninger". Citat slut.

Citat 3 side 14: "(7) 17 - ved deres (Professorernes) Val bør sees ey allene paa grundig Lærdom, men end ogsaa paa andre gode Egenskaber, saasom en smuk, let og behagelig Maade at lære, anstændige Sæder, Flittighed, Arbejdsomhed, Taalmodighed, og Gave at vinde de unges Attention og Kiærlighed". Citat slut.

Citat 4 side 16: "Det ligger nu nær at spørge, om Holberg, der paa saa mange og væsentlige Punkter har givet Impulser til Detaillerne i Fundatsen gennem sine "Betænkninger", ikke ogsaa har været anonym Medarbejder paa anden Maade". Citat slut.

Citat 5 side 18: "I selve Fundatsen -- spores maaske Holbergs Tanker (omend maaske ikke hans Pen alene) i følgende:

II, 3 - "De (Professorerne) bør grundig og tydelig give deres Information og deri lempe sig efter de Studerendes Begreb og Kundskab, ikke i nogen Punct af sin Videnskab have sig noget forbeholden, som bør fremsættes, men ved Spørgsmaal og Samtale undersøge, om de deraf have fattet den rette Meening, og i alt dette bør de være venlige og tillige alvorlige, saa at de gjøre deres Undervisning behagelig, ved at viise Videnskabernes rette Brug og Nytte". Citat slut.

Følgende lærere var ansatte ved Sorø Akademis skole i årene 1919-23

Rektor Raaschou-Nielsen, Henrik, f. 1871. - Student Sorø 1889. Cand. mag. 1896. Lærer i København 1897, Herlufsholm 1898 adjunkt. Rektor i Sorø 1911.

Lauritzen, Carl Johan Christian, f. 1855. - Cand. polyt. 1878. Timelærer i Sorø 1880. Adjunkt 1884. Cand. mag. 1891. Overlærer 1901. Lektor 1919. Forstander for Sorø Akademis soldaterkorps. Borgmester 1914-21.

Zoffmann, Oluf Søren Adolph, f. 1855. - Student 1873. Cand. polyt. 1880. Timelærer Sorø 1881. Adjunkt 1884. Overlærer 1902. Død i Sorø 1919.

Matthiessen, Frederik Christian, f. 1855. - Student Sorø 1875. Cand. polyt. 1881. Lærer i Sorø 1883. Adjunkt 1886. Overlærer 1904. Lektor 1919.

Gad, Henrik Gottlieb Nicolaj, f. 1862 i Sorø (søn af adjunkt Gad senere provst). Student 1879. Cand. theol. 1885. Lærer i Sorø 1890. Adjunkt 1892. Overlærer 1904. Lektor 1919.

Glahn, Alfred Rosenstand, f. 1865. - Student 1884. Skoleembedseksamen 1891. Lærer Sorø 1897. Adjunkt 1898. Overlærer 1908. Lektor 1919. Bibliotekar ved Sorø Akademis bibliotek 1916.

Michelsen, Julius Christian, f. 1873. - Student 1890. Skoleembedseksamen 1896. Lærer Sorø 1901. Adjunkt 1902. Overlærer 1914. Lektor 1919.

Erlandsen, Johannes Guldbrand Tornøe, f. 1867. - Student Sorø 1886. Skoleembedseksamen 1893. Lærer Sorø 1901. Adjunkt 1902. Lektor 1919. Ugift.

Hansen, Vilhelm Gorm, f. 1872. - Student 1892. Cand. theol. 1898. Lærer Sorø 1902. Adjunkt 1903. Lektor 1919.

Rosen, Hubert, f. 1876. - Student Sorø 1894. Cand. theol. 1900. Lærer Sorø 1903. Adjunkt 1904. Ugift.

Frimodt, Henrik Nicolai Clausen, f. 1870. - Student 1888. Cand. phil. 1889. Ridder. Lærer Sorø 1904. Adjunkt 1905. Ugift.

Holten, von Mauchenheim, kaldet Bechtolsheim Hans Gustav Nicolai, f. 1875. - Student Herlufsholm 1893. Skoleembedseksamen 1899. Lærer Sorø 1905. Adjunkt 1905. Terræninspektør 1919-20. Lektor 1919.

Ussing, Henrik Andersen, f. 1877. - Student 1895. Lærer Sorø 1905. Adjunkt 1906. Mag.art. 1901. Dr.phil. 1910. Inspektionshavende ældste afd. gymnasiet 1919-21.

Nielsen, Carl Albert, f. 1874. - Student Sorø 1895. Cand.phil. 1897. Lærer Sorø 1906. Adjunkt 1907. Ugift.

Müller, Oluf Benjamin, f. 1875. - Student Sorø 1892. Officersuddannelse. Gymnastiklærerkursus. Lærer Sorø 1906. Adjunkt 1907. Kaptajn i reserven 1911. Lærer i gymnastik, dans, badning, svømning, skøjteløb.

Simonsen, Kristen, f. 1874. - Student 1897. Skoleembedseksamen 1904. Lærer i Sorø 1907. Adjunkt 1909. Lektor 1921.

Frørup, Henrik Michael Viggo, f. 1870. - Student 1888. Skoleembedseksamen 1895. Lærer Sorø 1907. Adjunkt 1909. Skoleinspektør. Lektor 1921.

Jul-Mortensen, Magnus, f. 1885. - Student. Cand.theol. 1908. Lærer Sorø 1912. Adjunkt 1915. Læseinspektør Alumnatet 1919-21. Inspektør gymnasiet 1921.

Jensen, Andreas Egeberg, f. 1889. - Student 1907. Cand.mag. 1914. Lærer Sorø 1915. Adjunkt 1916. Inspektør Alumnatet. Lektor i Tønder 1920.

Køster, Svend, f. 1889. - Student 1906. Cand.mag. 1913. Lærer Sorø 1917. Adjunkt 1919. Tilsynshavende Alumnatet. Adjunkt Viborg juli 1919.

Helms Poul Frederik, f. 1884. - Student 1902 fra Herlufsholm. Cand.theol. 1908. Dr.phil. 1915. Lærer Sorø 1918. Adjunkt 1919. Tilsynsførende gymnasiet bolig på rektorboligen 1918. Ugift.

Tscherning, Valdemar, f. 1869. - Elev af professor I.P.E. Hartmann. Sanglærer, musiklærer. Vikarorganist ved Fruekirke 1893-98. Sorø skole og kirke 1910. Udnævnt lærer og organist 1911. Ugift.

Neuhaus, Jens Siegfred, f. 1879. - Præliminæreksamen 1894. Elev på kunstakademiet. Tegnelærer Sorø 1915, kgl. udnævnelse 1916.

Thomsen, Søren, f. 1886. - Seminarist 1907. Kursus i gymnastik og sløjd. Gymnastikassistent Sorø lærer 1915. Sløjdlærer, skrivelærer. Inspektør.

Halbye, Gravers Bjerg, f. 1892. - Realeksamen 1909. Seminarist 1914. Gymnastikassistent Sorø 1918-20. Ugift.

Krarup, Frederik Christian, f. 1852 i Løgumkloster. - Student 1870. Aalborg Kathedralskole. Cand.theol. 1878. A. Lic.theol. 1885. Docent Københavns Universitet. Timelærer Sorø 1893-1914. Sognepræst Sorø 1893-1922.

Hjort, Hans Christian Peter, f. 1894. - Student 1912. Skoleembeds-eksamen 1919. Zoologi, botanik, geologi, geografi. Sorø 1919. Adjunkt 1920. Ugift.

Pedersen, Marcus, f. 1892. - Student 1911. Cand.mag. Dansk, engelsk, tysk. Sorø 1919. Adjunkt 1920. Bolig yngste afdeling Alumnatet.

Bohn, Poul Hugo, f. 1891. - Student 1909. Cand.mag. 1916. Dansk, tysk, fransk. Sorø august 1920. Adjunkt 1921. Bolig Alumnatet.

Hansen, Emanuel, f. 1889. - Seminarist. Gymnastikassistent Sorø 1920-21. Ugift.

Jørgensen, Peter Johannes, f. 1901. - Student 1920. Cand.phil. 1921. Stud.mag. Gymnastikassistent Sorø 1921-22. Ugift.

Øgenavne

De fleste lærere havde øgenavne, som regel lidet flatterende. Disse øgenavne blev gerne forkortede og endte ofte på s. Hvis deres navn eller fornavn var særpræget, brugtes det. Fællesbetegnelse var Snyder, Snydere = Snyds.

Rektor Raaschou- Nielsen: Slæveren, Slævs efter hans gang eller venligere, fordi han slæbte på skolens byrder.

Lauritzen: Gamle Laf - Laf.

Zoffmann: Zofpeter - Zofpider.

Matthiessen: Gamle So - So.

Gad: Splejsen - Splejs. han var ret lille.

Glahn: Glang. Han var fransklærer.

Michelsen: Stys. Han var høj.

Erlandsen: Delle.

Gorm Hansen: Gim.

Rosen Hubert: Fornavnet Hubert - Hubs.

Frimodt: Ridderen - Rids. Hans ridderkors.

Holten: Peleiden. Han var lærer i oldtidskunskab.

Ussing: Baf. Han var fyldig.

Nielsen: Røde. Han var rødhåret.

Müller: OB efter hans to fornavne - eller Fatter.

Simonsen: Kimon. Han var lærer i kemi.

Frørup: Froggen.

Jul-Mortensen: Heus. Han var lærer i latin.

Jensen Egeberg: Egeberg.

Køster: Køster.

Helms: Mefistofeles - Mef.

Tscherning: Tscherning.

Neuhaus: Løgsovs.

Thomsen: Drengen. Han så ung ud.

Halbye: Hvalpen. Han var yngst.

Hjort: Høj med udtalt nasalering.

Pedersen: Marcus, der var hans eget fornavn.

Bohn: Tapiren - Taps efter hans næse.

Jørgensen: Pjevs. Han var endnu selv ung: Stud.mag.

Fagfordeling 1919

Rektor Raaschou-Nielsen: dansk, latin, engelsk.

Overlærer Lauritzen: matematik, naturlære.

Overlærer Zoffmann: geografi, naturhistorie, naturlære.

Overlærer Matthiessen: naturlære.

Overlærer Gad: tysk

Overlærer Glahn: latin, fransk.

Overlærer Michelsen: matematik.

Adjunkt Erlandsen: engelsk, historie.

Adjunkt Gorm Hansen: religion, historie.

Adjunkt Holten: græsk, oldtidskundskab, engelsk, dansk.

Adjunkt Rosen: tysk, historie, geografi.

Adjunkt Frimodt: dansk, fransk, historie.

Adjunkt dr. Ussing: dansk, historie, engelsk.

Adjunkt Nielsen: matematik, naturlære, gymnastik.

Adjunkt Müller: gymnastik, matematik.

Adjunkt Simonsen: naturhistorie, geografi, kemi, naturlære.

Adjunkt Frørup: latin, fransk, dansk.

Adjunkt Jul-Mortensen: religion, latin, engelsk.

Adjunkt Egeberg Jensen: dansk, engelsk, historie.

Adjunkt Køster: dansk, engelsk.

Adjunkt dr. Helms: tysk, historie, dansk.

Musiklærer Tscherning: sang, musik.

Tegnelærer Neuhaus: tegning.

Sløjdlærer Thomsen: sløjd, skrivning, gymnastik.

Gymnastikassistent Halbye: gymnastik.

Cand.mag. Aksel Sørensen overtog Zoffmanns timer.

Cand.mag. Just Rahbek overtog Rosens timer.

Skoleinspektører adjunkterne Frimodt og Frørup.

1. del

3. ml. a fra januar 1919 til torsdag den 3. juli 1919.

En kold mørk vintermorgen først i januar 1919 meget tidligt om morgenen rejste vi fra vort hjem Palsgaard skovridergård i de brave jydere land til Sjælland. Min bror Aage var 14½ år, og jeg var lidt over 13. Togforbindelsen var dårlig og langsommelig i efterkrigstidens første år, da alt endnu var rationeret, selvom Danmark ikke havde været direkte indblandet i 1ste verdenskrig. Min moder, som fulgte os, måtte stå op i toget fra Strib til Nyborg og fandt hele rejsen uhyre drøj. Også jeg stod op over Fyn. Aage måtte stå op det meste af rejsen og fandt den slem.

Erik Wielandt. Foto 1918.

Det var sent om aftenen, da vi ankom til Sorø landstation, hvor vi skiftede til den lille lokale bane, der skulle køre os til Sorø bystation. I kupeen var tillige en sortklædt dame fra Sorø og en ung pige fra en anden by. Tiden gik, men toget blev holdende. Mor spurgte derfor den lokale dame om grunden, mens den unge pige spurgte om livet i Sorø. Men pludselig blev samtalen dyster. Den sorte dame var nylig blevet enke, efter at hendes mand var død af "Den spanske Syge". Jeg havde som den eneste i vort hjem overstået denne mystiske sygdom, der dræbte tusinder, efter at jeg havde været meget syg i november 1918.

Stemningen var blevet trykket, og da tiden gik, spurgte vi på landstationen om årsagen. Toget skulle vente på et andet, og næsten alle tog var stærkt forsinkede. Efter en times tid mistede den sorte dame sin tålmodighed og sagde, at vi hellere måtte gå ind til Sorø by. Det vilde tage knap en halv times tid.

Så begav vi os alle på vej forrest mor og den sorte dame. Det var

mørkt og koldt, og en underlig lyd syntes at komme nærmere og nærmere. Nu var den sorte dame helt i ekstase, og som en spåkvinde sagde hun: "Den spanske Syge vil brede sig over hele landet og vil ikke ophøre, før den har dræbt en af hver eneste familie".

Vejen syntes uendelig lang. En tågedis fik vejens omgivelser til at ligne fængselsmure, bag hvilken hørtes en skvulpende lyd. Jeg skulle senere opdage, at det var søens bølgeslag.

Endelig kom vi ind til byen og Storegade, hvor mor fik vist vejen hen til bystationen. Mor troede, at vor værtinde ville hente os og selvfølgelig ventede der. Men på bystationen var der ikke et menneske at se hverken i ventesal eller på perron. Ved at banke på en kontordør fik mor kontakt med en person, der beskrev os vejen til vort mål, Wilstersvej. Så gik vi igen ad mennesketomme gader og nedad Frederiksvej, da en ældre dame kom os hurtigt i møde med spørgsmålet:

"Ved De, om bytoget er kommet? Jeg skal hente to skovridersønner".

"Ja, det er os", sagde mor lettet.

"Nej", sagde damen ærgerligt, "jeg skal hente to jyske skovridersønner".

"Jamen det er dem", sagde mor og pegede på os.

"Nej", vrissede damen arrigt.

"Er det da ikke frk. Dalsgaard?" spurgte mor fortvivlet.

"Nej", hvædede damen, "det er frk. Topsøe".

"Hvor er da Wilstersvej?"

"Den første vej til venstre". Så forsvandt hun.

Vi travede videre, fandt vejen og villaen og ringede på. En pige åbnede og kaldte på frk. Dalsgaard. Ud kom en mager ældre frøken med en lang spids næse og mumlede et sursødt goddag. Mor beskrev rejseens forsinkelse og vor søgen på bystationen.

"Her i byen plejer vi ikke at hente vore gæster på stationen", sagde frk. Dalsgaard koldt.

Mad fik vi heller ikke engang efter en så lang dags rejse kun en kop the. Mor sagde siden, at som jeg sad der, lignede jeg en fugl, der var sat i bur. Den nats søvn var ikke vederkvægende.

Vi vågnede op til en trist grå januar dag, kold og tåget. Aage og jeg

skulle til optagelsesprøve på Sorø Akademi. Vi skulle gå derhen alene, sagde mor klogt. Frk. Dalsgaard sagde, at når vi kom op til hovedgaden igen, skulle vi blot følge de andre drenge. Og så gik vi to matrosklædte drenge afsted mellem de andre. De fleste havde uniformer på, og alle havde de kasketter. Det føltes som at løbe spidsrod.

Mit første indtryk af Sorø Akademi var og blev de gamle ærværdige bygninger. Fra det øjeblik, jeg kom ind gennem Klosterporten, var jeg omgivet af stilfulde bygninger mellem gamle lindealleer.

Rektor Raaschou-Nielsen ventede os, og overlod os til de lærere, der på skift skulle prøve os. Imellem stod vi ude på Stengangen omgivet af en skare drillende og grinende fremmede drenge, de fleste fra vor senere klasse. En særlig onskabsfuld var Erhardt Mørk Hansen, en skovridersøn fra Skovlyst ved Pederstrup.

Nogle lærere var venlige, andre direkte uvenlige. Meget venlig var Svend Køster en høj smuk mand, der straks vandt mit hjerte. Interesseret blev han ved at høre om Hillerød, hvor vi havde boet i årene 1912-1915.

“Så har I handlet i Køsters boghandel i Helsingørgade”.

“Ja, det har vi da, og vi har endnu nogle stilhæfter med Køsters navn på”.

Den lille håndsrækning huskede jeg hele livet. Vi fik Køster i dansk, og glad var jeg, for jeg følte mig tryk i hans timer.

Men ak, det blev kun et halvt år. I juli blev han adjunkt i Viborg og gift. Som tilsynshavende med bolig på Alumnatet kunne han ikke være gift.

De andre prøver var i regning, engelsk og tysk.

Adjunkt Rosen i tysk var en rolig og noget ejendommelig men god lærer, men han var syg, så vi nåede ikke at få ham til lærer.

Adjunkt Rosen fik 13. januar 1919 permission på grund af sygdom i resten af skoleåret. Hans undervisning i tysk blev kortvarig overtaget af adjunkt Køster men derpå overdraget til cand.mag. Just Rahbek.

Lærer Rahbek var en nydelig og venlig ung mand, som jeg var meget glad for ligesom for hr. Køster. Men han virkede kun som vikar til sommerferien.

Adjunkt Holten i engelsk var en livlig mand.

I regning havde vi overlærer Lauritzen.

Om eftermiddagen var min mor hos rektor og fik at vide, at vi havde bestået prøverne og var blevet optagne på skolen i 3die ml. a.

Dagen efter rejste mor, og vi var alene tilbage blandt lutter fremmede mennesker i en fremmed by.

Uddrag af breve:

“5-1-1919. - Kl. 8. *Kære Fader*. Saa er vi altsaa Soranere. Rejsen herover var meget slem. Jeg stod op fra Horsens til Nyborg. Igaar var det saa den første Dag, vi gik i Skole IIIa. Den første Dag i en fremmed Skole er slet ikke rar. -- Glemte at faa min Ulster med - maatte gaa med den lille Skindtrøje til Optagelsesprøven, blev haanet og gjort Nar af, saa det kunde forslaa. Om Eftermiddagen købte mor Stortrøjer - satte soranske Knapper i. Huer har vi ogsaa faaet.

Kærlig Hilsen Aage”.

Mor skrev: Glad over at Børnene er optagne. - Rejsen var uhyre drøj”.

“*Kære Far*. Vi er jo begge optaget i 3die Ml. a Klasse. - Du vil nok se efter mine Duer. - Vil naturligvis helst være hjemme. Alida vander vel vores Blomster. - I Dag var vi i Kirke og henne at se Ingemanns Hus.

Kærlig Hilsen fra Erik”.

Flere af de ældre lærere havde været meget imod vor foranstående optagelse dels på grund af vores “høje” alder 14 og 13 år - dels på grund af, at det måtte blive midt i skoleåret. Det kunne vi mærke på nogle af dem - mest på overlærer Lauritzen men også på Frørup, Nielsen og Neuhaus. Men der havde rektor lagt sit ord i vægtskålen. Han havde alle betingelser for at være en god leder af skolen. Som præstesøn fra Langeland, som student fra Sorø Akademi 1889, cand.mag. og som adjunkt på Herlufsholm skole 1898 for tilsidst at blive rektor på Sorø Akademi 1911. Hans høje kraftige Renaissanceskikkelse gjorde ham respektindgydende. Hans dybe rolige stemme gjorde ham værdig. Som gift og far til to sønner og tre døtre var han ligevægtig. Når der var noget at udsætte på en elev, og denne kom for på lærermøde, var rektor langmodig. Det skulle være helt galt fat med en elev, før han skrev til dennes forældre. - Men det hændte.

Lærerne havde jo øgenavne, som på soransk sprog mellem elever-

ne blev forkortede og skulle gerne ende på s. - På grund af sin noget tunge gang blev rektor kaldt Slæveren, der således blev til Slævs.

Hans kone blev kaldt Gaasen og hans børn Poderne.

Vi fik de lærere, der havde prøvet os. - Som jeg aldrig glemte Køster i dansk, glemte jeg heller aldrig Lauritzen i regning og matematik. Den første time var en sand skærsild. Lauritzen af eleverne kaldet Gamle Laf, begyndte timen med at præsentere os på den upædagogiske måde med at skrive vore prøveopgaver på tavlen og så lade klassen løse dem, hvilket de dygtigste med lethed gjorde. De dårligste kunne jo blot tie stille, hvilket de også gjorde. - Men så gjorde Gamle Laf noget nedrigt. Han gennemgik på tavlen, hvordan min bror havde løst dem. Det gik an. - Dernæst kom turen til mig. Jeg havde ikke klaret det så godt, og Gamle Laf afslørede for hele den grinende og hujende klasse alle mine fejl. - Det tør siges, at det gjorde ondt, da han fik klassekammeraterne til at spotte mig.

Hvis ikke vor sidste huslærer i Jylland havde været matematiker og virkelig forstået at gøre os interesserede, så vi lærte med glæde, så ville det nok været gået galt. Vi var endda halvandet år længere fremme i pensum end Sorø 3. ml. a., d.v.s. hele 3die og 4de. Når jeg derfor ofte kunne svare avanceret i matematik, afbrød "Gamle Laf" mig med ordene: "Det har vi ikke lært endnu".

Jeg havde fortjent en god karakter i det første årstid, men fik altid en ringe.

7-1-1919. - *Kære Fader.* I Dag saa vi Lysbilleder i hele Geografitimen. I Geografi har vi en Hr. Zoffmann, som er mindre end mig. Vores Klasselærer hedder Holten. Vores Gymnastiklærer kaldes Røde Nielsen. I Dag 8-1-1919 var vor Klasselærer Hr. Holten meget vred, fordi de fleste ikke kunde noget, men heldigvis kunde Aage og jeg alt. De to første fik Nul. I Dag gik Aage og jeg en Tur i Byens Omegn.
Mange kærlige Hilsener fra Erik.

Mit andet indtryk var livet i Sorø by og på Akademiet - menneskene. Hurtigt opdagede jeg, at alt i Sorø drejede sig om Akademiet. Alle var i berøring med akademisterne, der i fritiden prægede bybilledet. De uniformsklædte drenge sås alle vegne. De nyankomne kunne få lov til

at slide deres gamle tøj op i den første klasse, men uniformskasketter skulle de straks gå med.

At vi søgte optagelse på Sorø Akademi midt i et skoleår, skyldtes at vor huslærer pludselig var blevet genindkaldt til militæret. Det gjorde det endnu vanskeligere for to nye at blive anerkendt af kammeraterne. De, der var blevet optagne i august ved skoleårets begyndelse, var jo mange på en gang, mens vi kun var to. Man kan ikke forestille sig, hvordan det føltes i en skolegård, når to nye i andet tøj - stod i et hjørne - med ryggen opad muren, - mens skolens 282 andre drenge alle ville se på dem og komme med spydige bemærkninger og ganske meningsløse spørgsmål blot for at gøre dem forlegne. Min bror prøvede at smile, mens jeg altid bed tænderne sammen - og så vred ud.

Som om det ikke var nok med lærernes optagelsesprøver, kom de andre drenges. Mens de første var psykiske, var de sidste fysiske og grove. Der var kun een redning at bide tænderne sammen og holde ud og om muligt le.

8-1-1919. - *Kære Fader* - nu er det værste overstaaet. - I vor Klasse er en Del dovne og *slet ikke rare*. Vor Gymnastikleder hedder Nielsen, vor Klasse- og Engelsklærer Holten, vor Dansklerer Køster, vor Matematik-, Fysik- og Regnelærer Lauritzen, vor Religions- og Historielærer Gorm-Hansen og vor Geografi- Zoologi- og Kemilærer Zoffmann.

Der er en adjunkt Frimodt, som er i Familie med os - meget rar. Moder er i København, og paa Lørdag Eftermiddag rejser Erik og jeg derind.

Mange kærlige Hilsener fra Aage.

Den første uge var ikke rar. Den anden uge blev jeg meget mærkeligt i betragtning af, at jeg var så ny, af tegnelærer Neuhaus udtaget til ordenduks. D.v.s. at jeg i frikvarteret før tegnetimen ikke måtte gå ud som alle de andre men skulle gøre tegnestuen i orden til timen. Det glemte jeg naturligvis. Da klokken ringede ind, kom jeg intetanende gående mellem de andre. Ved døren stod Neuhaus, og uden mindste varsel knaldede han mig en så voldsom lussing, at jeg tumlede over og slog hovedet mod væggen. Det gjorde ganske forfærdeligt ondt i min

Udsigt fra vort værelse i 2. g - 1921.

kind, der blev helt blodunderløben. - Neuhaus havde nemlig taget sit store nøgleknappe, strøget nøglering over en af fingrene og anbragt alle nøglerne inden i hånden, der slog mig så brutalt. Det glemte jeg ham aldrig. - "Jo, Neuhaus gav lussinger med nøglerne", sagde Kaj Viderø.

Iøvrigt fandt jeg, der elskede at tegne, og allerede da havde tegnet meget, og i Marie Mørks skole i Hillerød i 1914 fik karakterbedømmelsen: flink og flittig signeret Hagens, - hans undervisning uendelig kedelig. Jeg lærte faktisk intet af Neuhaus' undervisning, hvor så årsagen lå, og var glad, da jeg rykkede op i klasserne og slap fri for den og Neuhaus - kaldet Løgsovs.

Overlærerne Lauritzen, Zoffmann og Matthiessen alle fødte i 1855 var adjunkter ved skolen, da Raaschou-Nielsen var elev. De havde således været rektors lærere, og det kunne mærkes på det ekstra hensyn, rektor tog til dem på deres gamle dage.

Zoffmann - kaldet Zoffpeder havde jeg kun nogle måneder i naturhistorie, så døde han. Han var meget mærkelig, men rar. Det sagdes, at han virkelig havde øjne i nakken, at hans briller skulle være indrettet sådan, at han kunne se, hvad vi lavede bag hans ryg. I hvert fald var

der tit en, der lavede lidt, og så vendte Zoffmann sig om og kneb ham i kinderne.

Matthiessen var lige så venlig, godmodig og hjælpsom, som Lauritzen kunne være uvenlig, utålmodig og drillende. Gamle Laf havde jeg i alle årene i matematik. Desværre fik jeg ikke Matthiessen. Men han var censor ved eksamen. Jeg husker, hvordan Lauritzen engang eksaminerede mig og ville drille mig. Da tog Matthiessen fat og overtog eksamineringen. Det var nok ureglementeret, men han frelste mig, hvor Laf ville ødelægge for mig. - Hvorfor Matthiessen blev kaldt Gamle So, ved jeg ikke. Det måtte skyldes en eller anden fjern begivenhed. Han var i hvert fald et ordentligt menneske.

Det kneb undertiden for nogle af de gamle eller ejendommelige lærere at holde justits i timerne. Således kneb det af og til for Gamle Laf. Ofte kaldte han en elev op til strambuks og gav ham nogle slag i enden af et spanskør. Han slog aldrig hårdt. Imens hujede hele klassen og råbte: ah - ah! Ah: - Det skete engang just som rektor kom gående ad Stengangen. Han rev døren op og sagde: "I råber jo mæ, mæ, mæ, hvad foregår her?". - Min ellers så rolige bror hylede på kraft.

Det hele endte i lutter idyl.

15-1-1919. - *Kære Fader.* I Aften kommer Moder til Sorø og rejser Fredag. - Her er en Overlærer Gad, der er i Familie med os. Der er ogsaa en lille Dreng Børge Lund i I Ml af Slægten. Vi mødte Sagfører Ehlers, som inviterede os. I vor Klasse er der to Fætre Bay, som er Kammerherre Buchwalds Nevøer, de er pæne og rare Dreng.

Mange kærlige Hilsener fra Aage.

Overlærer Gad blev først vor tysklærer fra august 1919 i 4. ml. a og siden i alle årene i gymnasiet. Men han fandt straks ud af, at vi var i familie, idet vor farmors oldemor, Johanne Marie Swane, var datter af pastor Jørgen Gad til Vejby, den første af slægten Gad. Det gjorde overlærer Gad meget ud af, idet han talte alle leddene og derved fandt ud af, at hans fire børn, hvoraf de to var yngre end Aage og jeg, således var onkler og tanter til os. For at glæde ham og lave sjov kaldte jeg altid hans flere år yngre datter for tante Bodil.

Dernæst fortalte overlærer Gad os, at adjunkt Frimodt også var vor

slægtning, idet en oldefar til farmor var stiftsprovst H.G. Clausen ved Frue Kirke med bopæl i Holbergs hus i Fiolstræde. Stiftsprovsten var også oldefar til adjunkt Frimodt.

Gad morede sig med at sige "fra Fjolsstræde", når Aage eller jeg ikke svarede rigtigt.

Frimodt kaldte os sine kære slægtninge og holdt meget af at tale med os i frikvarterene, da hans to søstre var ungdomsveninder af farmor og besøgte farmor og farfar i Ribe. Frimodt var ugift og lidt veg. Det kunne knibe for ham at holde styr på særlig uregerlige elever ligesom Lauritzen. Jeg fik ham aldrig som timelærer, men da han var inspektør, sås han altid i frikvarterene. Han var venlig og afholdt måske ikke ligeså respektindgydende, som de inspektører, der brugte et spanskrør af al kraft eller knaldede hårde lussinger. Han havde elever boende hos sig i villaen på Holbergsvej, og de var glade for at bo der. Hans øgenavn var Ridderen. Han havde engang undervist nogle af de kongelige og vel derfor fået ridderkorset i 1904.

Han var en nydelig lærer.

Gad, der blev kaldt Splejsen, måske, fordi han var ret lille, var gift og havde fire børn. Hans kone var svensk født og meget venlig. De boede i en af Akademiets gamle bygninger og var meget gæstfri til at invitere eleverne hjem. De holdt aftenselskaber for os, trakterede os godt og lærte os morsomme selskabslege. Gad var en dygtig lærer, og han var repræsentativ med sit smukke sølvhvide hår.

Det betød så meget, at lærere og andre borgere i Sorø gjorde noget for elever, der havde deres forældre så langt borte.

Fire gange om året kunne vi nå at rejse hjem, når det var i Danmark: påskeferie, sommerferie, efterårsferie og juleferie - muligt pinse, som var så kort. Men de elever, der havde deres hjem i udlandet, kom måske kun hjem i sommerferien. Og færingerne kunne jo heller ikke nå hjem i de korte ferier, ej heller de fra hjem i Grønland. Så for dem var lokale invitationer kærkomne. - I den henseende var familien assistent Stubbe-Teglbjerg enestående gæstfri. Man skulle tro, at med deres elleve børn - ti drenge og een pige havde de nok om ørerne. Men nej - de modtog altid børnenes venner, som hørte de til huset.

På Wilstersvej hos frk. Dalsgaard boede allerede en elev, Viggo Kähler fra Korsør. Han var et halvt år ældre end jeg men gik kun i 2.

ml. Han var en køn dreng med sort hår og brune øjne, og han var frk. Dalsgaards kælebarn. - Min bror og jeg var kun en ekstra indtægt for hende.

Faktisk syntes jeg først godt om Viggo, men han vedblev at være fremmed for os, tiltrods for at vi hver dag sad ved siden af hinanden i spisestuen, og når vi læste lektier i dagligstuen. Vi gik ikke engang ture sammen med ham.

Mor havde straks bestemt, at vi også skulle have uniformer for ikke at stikke af fra de andre drenge. En skrædder gik i gang med at sy dem, så vi kunne få dem så hurtigt som muligt. Der boede to skræddere i et langt hus. På døren til højre stod navneskiltet: Skrædder X, og på døren til venstre stod: Skrædder Y. Vi to drenge gik til ham med de to d'er. Den mørke uniform bestod af dobbeltradede jakke, vest og benklæder, hvid skjorte med stiv flip og sort slips - butterfly - som regel det, man kaldte "Humbug" - sorte strømper og sorte sko samt kasket. Dertil kom kappe om vinteren. Stoffet var som regel marineblåt cheviot (eller sort klæde). Alle knapper var forgyldte og med fuglen Fønix.

Reglerne bestemte også, at vi altid skulle have kasketten på hovedet ude på gaderne - (og den militærgale Bohn forlangte det også i skoven).

Der var bestemte regler for akademisternes påklædning foruden uniform. Således var sidelommer i bukserne strengt forbudt. Hm! Det fortalte kammeraterne os straks. Og derfor blev sidelommerne i vores gamle bukser omgående syet sammen med svær kinesertråd.

Når en akademist ville varme hænderne, stak han dem ofte i buksernes baglommer. Det så akavt og uskønt ud, når han derved blottede den blankslidte bag.

Lørdag 18. januar opførtes Holbergs Henrik og Pernille i Akademiets festsal i stedet for julekomedien, der aflystes ved skolens lukning på grund af "Den spanske Syge". Poul Reumert spillede Henrik.

20-1-1919. - *Kære Fader og Moder*. I Lørdags var vi til Komedie, og vi havde det nye Tøj paa. Søndag var vi bedt til Frk. Topsøe, der spillede vi Puk med Frk. Topsøe, en Frk. Lange, Frk. Dalsgaard og tre Drenge fra Akademiet, som bor der. - I Dag døde vor Historielærer Gorm Hansens lille Søn af "spansk Syge". - Da jeg er "Brummer",

har jeg 6 Timer Gymnastik om Ugen. - Send mig mine to Bøger af Adolph Stender. De handler om Eleverne paa Sorø Akademi og en ung Adjunkt Lauritzen. Det er Overlærer Lauritzen. - *Kærlige Hilsener Aage.*

20-1-1919. - ... I kan tro, jeg er glad for mit nye Tøj...- Vi har flere gode Kammerater. - Tur med Kaj Heilmann. - *Erik.*

Alt snavsetøj også lagener blev sendt hjem til Palsgaard, vasket og så tilbage til os i Sorø. Så var der altid noget godt i pakken. Vi fik sendt flyttebevis til ernæringskort, da der stadig var rationering.

Lommepege var 35 øre om ugen.

Vor gamle skolekammerat Laurids skrev flittigt til Aage. Og hans forældre købmand Tønning og fru Tønning sendte hyppigt en stor pakke til os med kager, kringle, konfekt og andet.

Frk. Dalsgaard ville absolut have os med ud til en gammel skovløber-enke, Stine, der fyldte 75 år, og vi skulle ligeledes melde os ind i "Stineforeningen". Det kostede 25 øre for hver. Så kunne medlemmerne komme og få kaffe og brød for en lille betaling. Vi var ikke glade derfor og kom kun den ene gang. Stine havde nok i sine unge dage betydet noget for alumnerne og hygget om dem, men nu var hun gammel og træt.

3-2-1919. - sendte vi vore karakterbøger, som far skulle underskrive. Aage var blevet nr. 3 og jeg nr. 6. Rektor var meget tilfreds.

Derfor skrev jeg: "Ser I noget til Lærer Hølzermann? Nu kan jeg da rigtig se, hvor taknemmelige vi maa være Lærer Høltzermann, som har undervist os i to Aar, og det var da god Undervisning".

Lærer Høltzermann var seminarist og landsbylærer i Boest ved Nørre Snede. Han underviste os fra efterår 1916 til sommer 1918 - om formiddagen sammen med egnens børn og om eftermiddagen privat med tre andre børn.

Sønderjyllands fremtid blev nu aktuel:

Af Eriks brev: 4-2-1919. - Bare far saa kan faa et Embede i Sønderjylland, saa Aage og jeg kan bo hjemme og blive Studenter fra Haderslev (ligesom Farfar Læge Hans Wielandt i Ribe).

Engene ved Sorø kaldtes "Flommen". De blev om vinteren sat under vand fra søen gennem et sluseværk. Så snart det frøs nogle grader, blev der en god skøjtebane, hvor man kunne løbe uden fare. Den blev så åbnet for eleverne. Men Sorø sø krævede stærk frost, og blev først åbnet, når gymnastiklærer kaptajn O.B. Müller nøje havde undersøgt den. Ved skøjteføre blev gymnastiktimerne henlagt til isen. Det var en herlig sport, og så foregik den jo i den friske luft. Lærer Müller - kaldet O.B. eller "Fatter" afmærkede ganske nøje, hvor på søen vi måtte løbe. Der passede lærerne godt på os, og der skete aldrig nogen ulykke.

Musiklærer var organist Tscherning, som vi havde i sang. En for en kaldte han os op til sig ved flyglet i lovsangssalen. Det følte meget ubehageligt at stå der ganske alene foran alle kammeraterne. Tscherning slog tonen an på flyglet: "Kan du synge A?" Jeg havde på fornemmelsen, at jeg sang Æ og falsk. Men jeg blev dog taget til sang, men min bror, der jo var ældre, blev "Brummer" og sendt til gymnastik, da hans stemme var i overgang. - Når jeg ikke skulle synge solo, kunne jeg godt lide sangtimerne. Jeg holdt allerede dengang af musik og sang.

Vi begyndte snart at indøve konfirmationskantaten, som vi skulle syngeovre i kirken til forårets konfirmation. Teksten var af B.S. Ingemann (fætter til min tipoldefar Lars Swane). Musikken var af R. Bay.

Den betog mig meget stærkt: "Dig han elsked...". Ordene blev ved at klinge i mine ører. Da vi siden indøvede den i kirken til orglets toner, greb den mig om hjertet: "Tag hans kors...". Jeg skulle aldrig glemme den.

I januar 1919 kom "Den spanske Syge" igen til Sorø med fornyet styrke. Lærere, elever og Sorø-borgere måtte gå til sengs på stribe, og der kom en ekstra sygeplejerske på Akademiets sygehus, ligesom der kom sygeplejersker til ekstra hjælp ude i byen.

Men skolen blev ikke lukket igen som i 1918, hvor man først havde forlænget sommerferien til d. 1. september på grund af epidemien. Det første sygdomstilfælde på skolen skete lige før oktoberferien 1918, så blev fire alumner angrebne, dernæst de fleste, der var tilbage på skolen i ferien. Derfor blev ferien forlænget, da 9 alumner lå på sygehuset - to endda med lungebetændelse - og 1 lærer.

Ude i byen døde 1 elev af sygdommen.

Den 14. november 1918 genoptog 3. g og R undervisningen. Den 25. november 1918 mødte 2. g, 1. g og 4. ml. og den 5. december indkaldtes hele skolen. Men allerede den 3. var indtruffet 2 tilfælde af sygdommen. Og da der den 5. og 6. kom flere tilfælde, forlangte amtslægen, at hele skolen lukkedes til efter juleferien. Den 10. december 1918 lå der på skolens sygehus 13 alumner syge. Af personalet var 4 piger og 2 tjenere angrebne.

Det var disse lukninger, der havde forsinket vor afrejse til Sorø. Men om efteråret 1918 kom sygdommen til os. Selvom vi boede så afsides, som man overhovedet kunne i kongeriget - midt inde i en stor skov - uden naboer, 3, 4 og 5 mil fra byer, og en lille mil fra landsbyen Nr. Snede, ramte sygdommen mig voldsomt. - Mine forældre og min bror fik den ikke. Den var bragt af vor pige, som selv fik den efter besøg i sit hjem i landsbyen.

Da nu epidemien bredte sig voldsomt blandt alle i Sorø, gik jeg fri, fordi jeg var blevet immun.

Den 30. januar 1919 var 5 lærere og 66 elever syge. Den 4. februar var 7 fra vor klasse syge deriblandt Erik Lotz, som var meget syg og nogen tid fik indsprøjtninger hver time. Han var syg så lang tid, at han ikke siden kunne oprykkes i næste klasse, og sidst på året udmeldtes han af skolen. Også 3. g'er, Bay-Schmidt, blev meget syg og lå i over 3 måneder på skolens sygehus. I april blev han udmeldt og i juni døde han.

Det var således en meget dystertid i januar og februar 1919. - Så kom sygdommen til villaen på Wilstersvej. Kun jeg, der var immun, gik fri. - Den 16. februar måtte jeg skrive hjem:

“Kære Moder. Nu er Aage blevet syg - heldigvis i mild grad. Jeg er flyttet ind i Viggos Værelse. Viggo ligger syg i Korsør. Aage har det ikke saa slemt. Det skal nok gaa godt kære Moder. Vær endelig ikke bange”.

Dernæst blev både frk. Dalsgaard og hendes pige Alma syge. Derfor kom en sygeplejerske frk. Glahn til pleje. Jeg blev flyttet til overlærer Michelsen, der boede i en af Akademiets gamle bygninger på torvet. Der fik jeg det godt.

Overlærer Michelsen var en rar mand, og hans kone var meget sød og kærlig. Vi fik ikke bare god mad - men lækker og velsmagende som hjemme. Der boede også min klassekammerat Kaj Heilmann.

Ægteparret nøjedes ikke med at varetage, at vi lærte vore lektier. Bagefter gav de sig tid til at tale med os og underholde os. Jeg gik hver dag hen for at hente brev og tale med Aage gennem den lukkede dør. Der kom naturligvis en pakke med godt fra mor, men der kom også en pakke fra købmand Tønning.

Michelsens havde ingen børn, men de var som forældre for os. Jeg var igen i et hjem. Når jeg gik i seng ene i mit lille kammer øverst oppe, var jeg glad og tryk. Ofte lå jeg vågen en tid og hørte rådhusuret slå 11 og 12. Så ønskede jeg, at dette måtte vedblive.

Ak ja, de blev raske igen, ak ja. Den 26. februar kom Aage op til Michelsens og hentede mig tilbage til Wilstersvej.

Vi fik mange breve - ikke blot fra vore forældre - men også fra slægt og venner. Det fik frk. Dalsgaard ondt af og sagde, at de ødelagde vor lektielæsning. Det var det rene vrøvl, når vore karakterbøger allerede havde vist, at vi var blandt de bedste i klassen, så det ville vi selv bestemme. Vi skrev derfor til alle, at de på en bestemt dag skulle sende os et brev.

Da dagen kom, væltede det ind med breve, ialt 18. Straks da vi kom hjem fra skole, spurgte vi frk. Dalsgaard, om der var breve. - Tænk hun sagde nej! Da vi havde været oppe på vores værelse lidt, ringede hun på os. Vi gik ned men måtte vente noget på hende, før hun kom med vores breve. Aage sagde, at hun jo lige havde sagt, at der ingen var kommet. Hertil svarede hun, at det blot var for at få os ned, og om det var fødselsdag. - Nej, lød svaret. - Siden talte hun aldrig om breve.

Kosten hos frk. Dalsgaard var ikke god. Om morgenen fik vi en klam byggrynsvandgrød, og de øvrige måltider kunne slet ikke måle sig med kosten hos overlærer Michelsen. - Vi fik dårlige maver og gik til lægen. Også min moder gik til lægen, da hun kom igen. - Derpå ilede frk. Dalsgaard til lægen - kom hjem og sagde det stik modsatte af, hvad han havde sagt til os.

Vi købte så selv havregryn, og når vi havde sparet sammen et kvart pund smør og dejligt brød.

Dertil kom heldigvis de mange pakker fra forældrene og vennerne.

De to skoleinspektører Frimodt og Frørup skulle holde opsigt i frikvarterene, men hvor de var henne, når der skete noget "særligt", ved jeg ikke. De nyankomne elever måtte før eller senere gennemgå de andre drenges "optagelsesprøver". - Da min ældre bror var stor af sin alder og veludviklet, var det altid ham, kammeraterne først kastede sig over. - Jeg, der var mindre og endnu spinkel, fik således tid til at lægge en plan, som jeg flere gange fik stor nytte af. - Det kunne ikke hjælpe at flygte. Det vigtigste for en var aldrig at klage sig eller vise, at man var bange. I så fald ville man være fortabt og stadig blive udsat for "drøjerier". At bide ubehaget i sig var absolut afgørende for ens eksistens i skolen. Kunne man ydermere smile ad de grove drengestreger, ja så blev man hurtigt anerkendt og "optaget".

En marts morgen med nyt, tyndt islag på søen skulle "dåben" ske. I det første frikvarter greb nogle store Aage, slæbte ham ned til søen, ud på bådebroen, væltede ham om og løftede ham op i benene. Så sænkede de ham ned og lod hans hoved slå hul i isen for tilsidst at sænke hovedet helt ned under vandet og holde det dernede ligeså længe, de turde. - Det så både brutalt og farligt ud. - Imens jeg stod og så derpå, tumlede tankerne i mit hovede, hvordan jeg bedst skulle klare den samme tur, og da lagde jeg mærke til, hvordan broen var bygget, og hvordan de grinede, mens de holdt Aage. - Så ringede skoleklokken.

Jeg havde en skoletimes frist til at lægge min plan. Lektierne gik hen over hovedet på mig. - Da klokken igen ringede til frikvarter, gik jeg ganske roligt med kammeraterne ned til søen, smilede, lagde mig frivilligt ned, så de lettere kunne løfte mig i benene og dyppe mig. Men idet de sænkede mig ned, bøjede jeg armene op under broen og presede fingrene ind mellem brædderne. På den måde fik jeg kræfter nok til at dreje hovedet lidt, så jeg lige fik næse, mund og ører ovenvande, mens håret hang ned i vandet. Jeg kunne ånde, hvorfor jeg ikke gav mig til at sprælle, hvad andre ellers gjorde. - De holdt mig længe nede i vandet - men trak mig så op med et hastigt ryk, fordi de blev bange for, at de havde kvalt mig. Med håret drivvådt og vandet rendende ned ad tøjet stod jeg der og smilede. Det imponerede dem i den grad, at jeg ikke mere blev udsat for så grove drengestreger som at blive stillet på hovedet og få bukserne fyldt med vand eller andre grovheder. Men

jeg vovede aldrig nogensinde at fortælle dem, hvordan jeg havde narret dem.

Vi lærte snart de to andre jyske skovridersønner Kaj og Ove Buch Larsen fra Randbøl at kende. Det var dem, som den "arrige" frøken Topsøe hentede hin mørke januar aften. Hun boede i villaen på hjørnet af Frederiksvej og Wilstersvej. Drengene kaldte hende "Mutter Toppen" og tog os med hjem en dag. Hvor forbavset blev jeg ikke? Mutter Toppen bød os på chokolade og lækre kager i massevis og viste sig at være en god og omsorgsfuld "Morlille".

Kaj og Ove og jeg telegraferede til hinanden ved hjælp af spejle. Et glimt fra spejlet betød, at jeg skulle komme derover. Nårsomhelst jeg kom, blev jeg altid venligt modtaget og ofte budt på traktement af forskellig art. - Det var ligemeget, hvor meget vi tumlede hos Mutter Toppen, hun vedblev at være venlig mod os. Måske måtte hun irttesætte sine mange drenge engang imellem, men det slog aldrig ringste skår i forholdet.

15. marts 1919. Skolens store bal for øverste klasse (for første gang siden september 1913).

29. marts 1919 bal i gymnastiksalen for 3. ml., 2. ml. og 1. ml. Aage og jeg havde nu de mørkeblå uniformer: dobbeltradede jakke med forgyldte knapper med Fønixfuglen, hvid skjorte med manchetter, flip med sort slips (butterfly), sort kasket med Soranerknapper i siderne, sorte sko og strømper og siden også uniformskappe med Soranerknapper. Men til ballet fik vi hvidt slips, sorte laksko og hvide glacehandsker.

Som baldamer havde vi inviteret kusine Gudrun fra København og hendes veninde Ellen, som skulle overnatte i villaen.

Frk. Dalsgaard var forkølet. Derfor skulle frk. Topsøe være "baldamer", og hun havde bestilt en vogn til os og sine egne. Hestevognen kom men blev straks sendt væk af frk. Dalsgaard. Så kom frk. Topsøe forfærdet: "Men lod De vognen køre?!"

Vi måtte så alle gå, var rasende da vi kom for sent, og balkortene var skrevne. - Men vi morede os alligevel godt til ballet. Traktementet var chokolade med kager og senere forfriskning. Dagen efter søndag gik vi tur med vore baldamer og viste dem Akademiet. Vi købte kager hos konditor Colding for penge fra vor onkel, tog dem med og spiste

dem på en bænk i Akademi-
haven på en kølig martsdag.
Skolens reglement var strengt,
at vi kun måtte købe kager, men
ikke sidde ned ved konditorens
borde og spise dem uden vok-
sen ledsager.

Alle akademister både alu-
mner og skolesøgende fra byen
måtte kun få 35 øre om ugen i
lommepenge. De rakte ikke
langt, selvom en stor kondi-
torkage kun kostede 5 øre og en
lille tør kage 2 øre. Derfor fik vi
tit store pakker hjemmefra og
fra venner af familien med en
mængde gode ting.

De, der havde deres hjem i
byen eller nærved, så de kunne rejse hjem lørdag-søndag, fik jo alt det
gode, som vi fik hjemme tidligere.

Med forårets komme og græssets spiring begyndte vi at ligge på de
store plæner foran Akademiet.

Så begyndte nye skrappe drengestreger. Som man lå der inteta-
nende, var man et forsvarsløst offer. Det gik selvfølgelig mest ud over
de senest ankomne og dernæst skolesøgende fra byen.

“Bunke” lød råbet, og en flok af de største i klassen kastede sig oven-
på Aage og masede ham så meget, de kunne.

“Græstur” lød råbet, og igen kastede store sig over et offer og holdt
ham, mens de proppede hans mund, næse og ører fulde af afrevne
græstotter, så han var lige ved at blive kvalt. - En form for “Drøjeri”,
som drengestregerne kaldtes, foregik således: Når en intetanende
dreng stod op og nød det gode vejr, lagde en af bøllerne sig ned på
alle fire lige bag ved ham, mens den anden bølge gik smilende hen for-
an ham. Med et gav den sidste offeret et voldsomt stød på brystet, så
dette for at holde balancen ville træde et skridt tilbage. Men dette for-
hindredes af den bagved liggende dreng, så offeret faldt bagover.

Holbergs statue 1919.

Der var en form for selvforsvar, hvis kun en enkelt selv nok så stor gik til angreb på en. Man skulle synke lidt ned i knæene, samle armene med knyttede næver foran sit bryst og lige i det øjeblik, angriberen ville falde over en, rette sig voldsomt op - springe op som en trolde af en æske - og slå angriberen hårdt i mellemgulvet med den ene albue og den anden næve. Man skulle absolut slå først for at klare sig. (Denne form for selvforsvar kom mig til stor gavn 30 år senere, da to bøller overfaldt mig i København).

En dag, da jeg intetanende lå på plænen, før Mik, Ras og Nol hen over mig. Mens Ras holdt mine ben og Nol mine arme presset mod jorden, gav Mik sig til at knappe mine bukser op og ville lige til at rage på mig. Så ringede klokken til time, og de slap mig. - Det varede længe, før jeg igen lagde mig på plænen. (I alle årene på Sorø Akademi forsøgte jeg aldrig noget intimt med andre).

Et brutalt "Drøjeri" overfor en mindre dreng var at beordre ham til at række sin hånd frem med håndfladen opad. Så slog den store ham voldsomt med en linial eller en nedadvendt hårbørste i håndfladen. Det kaldtes "Nævling" og blev meget anvendt af de værste kammerduke overfor fuksen d.v.s. den yngste på kammeret på alumnatet.

De værste drenge såvel oppe på alumnatet som i skolefrikvarterene udvalgte sig undertiden en særlig veg dreng til slave. Så måtte slaven gøre alt, hvad der lystede den stærke, hvis han ville undgå klø, bære den andens bøger og springe rundt og gøre snart det ene snart det andet for ham. - Ondet tog tilsidst overhånd, og så gik det galt.

Nogle drenge klagede til deres hjem blandt andre en pæn og ordentlig dreng fra min klasse. Han var indmeldt i 1918, og nu udeblev han fra skolen, og hans far udmeldte ham.

Så kom rektor stor og mægtig en dag i en skoletime og holdt en formaningsstale: "Der skete for grove ting. Det måtte ikke fortsætte sådan, at flere forældre tog deres drenge ud. Nu måtte de ikke også jage Aage og Erik ud. - Men I er jo to brødre, så I kan forhåbentlig klare Jer". - Og det kunne vi - Aage mest med sine egne kræfter - og jeg med min snedighed til at bløffe de skrappe.

Aage måtte ganske vist gennem en del endnu blandt andet en holmgang med Jørgen Degn. Aage holdt stand omend med stærkt næseblod.

31. marts 1919 udmeldtes 4 elever af 3. ml.

Men "Drøjerierne" fortsatte omend i det skjulte. En oversidder fra min klasse, Binder, fandt et nyt offer i Jørgen Nimb Lassen. Jeg kunne ikke lide Binder, som havde været næsvis overfor os. Nu så jeg med egne øjne, hvordan han brugte Jørgen som slave. - Den pæne Jørgen holdt kun ud et år, så forlod han skolen.

Vor gymnastiklærer i mellemskolen adjunkt Nielsen blev kun kaldt "Røde", fordi han var rødhåret. Han var ikke rar og helt upædagogisk i gymnastik og sport. Hvis en elev gjorde noget forkert eller akavet, efterlignede han eleven og søgte at gøre ham til grin for hele klassen. Han ignorerede, at mennesker er forskellige.

Aage Olsen (Fede) gik noget fjedrende, når vi marcherede i salen. Røde stoppede os engang brat og råbte, at fede-Aage gik helt tosset. Derpå efterlignede han Fedes gang på en helt overdreven måde og travede rundt som et grotesk uhyre. - Jeg følte ikke trang til at grine. Kort efter blev det min tur. Vi skulle spille fodbold på "Store Plads". Jeg havde aldrig før spillet fodbold. Da jeg var en af de yngste og mindste i klassen, var det en let sag for de store at give mig et fur, så jeg faldt. I stedet for at sparke til bolden, trillede jeg rundt på jorden og blev til grin.

Da vi begyndte at spille cricket, blev det ligestraks endnu værre for mig, da jeg var kejthåndet, (som det kaldtes dengang mod nutildags venstrehåndet). Alt skulle være med højre hånd. Røde Nielsen håne- de mig, som han før hånede Fede. - Men der tog han fejl. - Da jeg havde vænnet mig til det tunge boldtræ, slog jeg perfekt. Jeg kunne kaste bolden og ramme og slå modstanderen ud. Røde så forbavset ud og var mandfolk nok til at sige: "Jeg tager hatten af for dig, Erik". En sådan anerkendelse af en lærer - en "Snyder" - virkede.

Jeg glemte hånen.

Af breve: "3-4-1919. - *Kære Forældre*. Er det ikke en fin Karakterbog. I kan se, jeg er flink. - *Mange kærlige Hilsener fra Eders flinke Erik*".

8-4-1919. - Vi havde sønderjyder i Byen. Der var Fest til deres Ære. - Jeg kan ikke samle mine Tanker. Jeg tænker paa Palsgaard og Paa- sken. E.

Mit tredie indtryk i Sorø var den smukke natur, der omgav byen:

søen, engene og skovene. Og det var det tredje indtryk, der blev afgørende for min indstilling til Sorø. Jeg gennemstrejfede skovene i fritiden. Der følte jeg mig som hjemme, selvom det var løvskog og ikke nåleskov som Palsgaards skov. - Også fuglelivet var et andet. Foråret gjorde mig gladere. Der var så meget i den sjællandske natur, som var helt forskelligt fra naturen på den jyske højderyg midt inde i Jylland, og det måtte jeg opleve.

Sorø sø var frodig og vrimlede af fugle. Da bådene kom i søen igen, ville jeg absolut ro ud til dem. Min far havde lært mig at ro. Alle bådene var fastlåste, og bådebroerne yderligere spærret af et aflåset gitter.

Først spurgte jeg frk. Dalsgaard, om jeg måtte låne hendes båd - men fik nej. - Dernæst spurgte jeg min regnelærer Lauritzen, hvis båd lå lige ved siden af, - men fik nej. Akademiets både var forbeholdt alumnerne.

I "Smalsøen" vadede jeg så med sko og strømper på ud for at se rederne. Men da vandet gik op over livet, måtte jeg opgive uden resultat og ødelagde blot mine sko.

Så lagde jeg en plan og indviede Kaj og Ove deri. En bestemt aften gik vi som sædvanlig i seng. Men da de to villaer var faldet til ro, stod vi op, telegraferede, klædte os på, listede ud, mødtes og gik ned til søen. Vi klatrede over gitteret, forsigtigt åbnede vi et af ledene i jernkæden med en åregaffel, løsnede båden, satte årerne i og gled stille ud på søen.

Der var blishønsere, vildandere, lappedykkerreder, rørhønsere og ovre på den anden side en svanerede. Det var en stor oplevelse at se, og vi ødelagde ingen reder.

Langt om længe roede vi hjem, lagde båden på plads, ordnede lænken og listede tilbage henad midnat.

Da vi nærmede os villaerne, udbrød Ove forfærdet: "Der står et spørgsmål". Bister stod frk. Dalsgaard der og spurgte, hvor vi havde været henne. Ingen svarede. Så beordrede hun mig ind, mens Kaj og Ove luskede hjem. Ligemeget hvordan hun skældte mig ud, sagde jeg ikke et ord men gik op og i seng.

Min bror spurgte mig selvfølgelig også, hvad jeg havde lavet, men jeg svarede ikke. Fordi han var godt et år ældre, troede han, at han kunne bestemme over mig. - Det rettede jeg mig aldrig efter.

Der var så meget at se i skoven om foråret, at den korte tid mellem eftermiddagsskoletimerne og aftenlæsetiden ikke slog til. Jeg var meget ude med Kaj og Ove, da vi jo alle tre var skovridersønner. Vi tog det ikke så nøje, om vi nåede hjem til læsetiden kl. 6. Frk. Topsøe var ikke streng, og jeg begyndte at ignorere frk. Dalsgaard. Det gjaldt blot om at snige sig uset hjem ad villavejene. Vi vidste jo, hvor lærerne boede. - Men en dag gik det galt. For fuld fart kom jeg cyklende ad Skjolden med Ove på stangen, hvilket selvfølgelig var forbudt. Adjunkt Thomsen kom cyklende ned til roklubben, og jeg brasede lige imod ham i et sving, så han hastigt måtte redde sig ud til siden og stoppe op.

“Nå er det her, I tilbringer læsetiden”? sagde han.

“Ja”, svarede jeg. Vi kunne jo ligeså godt indrømme det. Mere skete der ikke. Det var da et ordentlig mandfolk, tænkte jeg.

Foruden Kaj og Ove Buch Larsen fik vi snart venner i vores egen klasse: Kaj Heilmann, Erik Stubbe Teglbjerg, fætrene Bjørn Bay og Hans Henrik Bay, Harro Harrsen, Axel Krag og Bjørn Møhl.

Der var mange gode Sorø-borgere, der åbnede deres hjem for akademisterne. Sagfører Ehlers kendte vore forældre og inviterede straks Aage og mig om søndagene. Desværre flyttede de til København i 1919.

Gamle fru Bay - Hans Henriks og Bjørns farmor gav stående invitation til mig til hver onsdag eftermiddag, der var den lange friftermiddag fra kl. 2. Der blev vi altid godt trakteret ligesom hos Stubbe Teglbjergs.

Erik Wielandt i sommeruniform 1919.

Senere fulgte ture til Harros onkel og tante på Mørup og til Hans Henriks forældre på Falkenhøj.

Også mange lærere inviterede: Gad, Jul-Mortensen og selveste rektor.

Korte uddrag af Aages og Eriks breve til forældrene i Jylland:

Erik 10-4-1919. - På Søndag skal vi synge med til Konfirmationen i Kirken. Jeg synger 1ste Stemme og er Sopran. Vi har været i Kirken at indøve Stemmerne. - (Det gjorde stærkt indtryk på mig).

Aage 23-4-1919. - Tusind Tak for den dejlige Paaskeferie. - Denne Gang var det sværere at rejse, thi sidst var Moder jo med, og det hjalp godt. - Glæde sig til Københavnerrejsen og især til Pinse.

Erik 23-4-1919. - Jeg sender Ordene til Konfirmationskantaten. - Frk. Dalsgaard er som sædvanligt. - Gid I maa have det godt. Glæder mig til Pinsen.

Vor geografilærer Zoffmann døde i påsken. Aage skrev og fortalte om begravelsen, hvor eleverne var med. De havde hver betalt 20 øre, der ialt blev til 50-60 kroner og den smukkeste krans. Bagefter var Aage og Erik inviteret til kaffe hos Stubbe Teglbjærg.

Erik skrev og fortalte om fuglene i søen.

Erik: "Behøver I kun at tage 49 Kr. ud af min Bankbog i Horsens, hvis jeg ikke skal betale hele Cyklen selv".

Aage skrev 5-5-1919. - Helbredsattester fik vi i Lørdags. Rektor sagde, at de, der vilde søge om Almuneplads, skulde have en saadan Attest, - gaa til Doktoren, faa dem udfyldt - sende dem hjem.

Erik skrev 6-5-1919. - Tak for Strømperne - i Lørdags maatte jeg stoppe tre Huller. - Bøgen er næsten sprunget ud. - Før første Gang i Biografen til Jeanne d'Arc - ikke Kærlighedsfilm.

Aage skrev 7-5-1919. - Tak for Pakken. I Dag fik vi den lækre Pakke fra Tønnings med Franskbrød, Smør, Pølser, Svedsker og Ferskener. (Det var rygtedes, at frk. Dalsgaards kost var sløj).

Helbredsattesterne følger med.

Aage: Skolen er begyndt at gaa med hvide Sommerhuer, saa maa ingen gaa med mørke. - Nu spiller vi Fodbold i Gymnastiktimerne.

Paa Søndag skal Soldaterkorpset paa Tur. (Aage med, Erik ikke med).

Har I hørt noget om Maarum? (Vore forældre ville gerne søge til Maarum skovdistrikt i Nordsjælland for at være nærmere os).

Erik 13-5-1919. - I Søndags spiste vi til Aften med Teglbjærgets paa en Ø i Søen. - Nu kommer jeg maaske med i Soldaterkorpset, selvom jeg ikke bryder mig om det.

20-5-1919 skrev Aage: I Søndags var jeg med paa Soldatertur. Det var morsomt.

20-5-1919 skrev Erik: Glæder mig til at se Moder i København. Nu er der kun 15 Dage til, vi kommer hjem i Pinsen. - Her er Stære, Viber, Lærker, Storke og Nattergale.

22-5-1919 Erik: *Kære Fader*, en lille Søndagshilsen skal du have, fordi du er alene. - Nu er der kun 10 Skoledage, 2 Søndage og 1 Helligdag til Pinse. Jeg glæder mig. I Gaar maatte vi begynde med Sommertøjet.

22-5-1919 Erik: *Kære Moder*. Nu er der 13 Dage til Pinse. Vi tager vores sorte Tøj paa til København - maa kun gaa med hvide Huer nu. Vores Sommertøj bliver færdig paa Lørdag, men det sorte er meget pænere. - (Sommertøjet var for mellemskoleklasser stribet kadettøj og hvide kasketter. For gymnasiet var det hvide lange bukser og hvide kasketter).

28-5-1919 Aage: Tak for Turen til København. I Mandags fik vi Lov til at gaa i Vandet i Gymnastiktimerne, det er endnu frivilligt. Jeg gik i Vandet, fik Susen for Ørerne, gik til Doktoren, kunde ikke høre paa det højre Øre, han sprøjtede varmt Vand i begge Ører. Rektor har forbudt at gaa i Vandet udenfor Timerne.

Skolen havde en badstue i Avlsgården. den blev brugt i vinterhalvåret. Alle elever både alumner og elever ude fra byen skulle regelmæssigt i bad der. Der fandtes et stort varmt fællesbad i et bassin. Vi klædte os af på bænke i åbne nicher med plads til tøjet og skulle straks derpå gå "snavsede" i bassinet, hvor vi vaskede os med sæbe. Når vi ansås for rene, skulle vi gå op i et brusebad for at blive skyllet rene. - Der var altid en eller flere lærere tilstede. De gik selv i brusebadet.

Forinden blev de nye elever drillet, idet de gamle elever sagde til

dem, at de skulle købe en "Rebstige" på apoteket, ellers ville de drukne.

Aage og jeg var dog ikke så dumme, at vi lod os narre.

Men i sommerhalvåret var al badning i søen fra Akademiets badeanstalt i parken.

Så længe det var til at fyre i kakkellovnen, måtte vi læse vores lektier nede i frk. Dalsgaards stue. Der blev ikke fyret oppe på vores værelse. Der hang dejlige malerier af hendes adoptivfader maleren Christen Dalsgaard, som havde været tegnelærer på Sorø Akademi. - Og der var mange kønne ting blandt andet en lille kurv på bordet med forskelligt. Der lå et lille kors. Det syntes jeg var så kønt, at jeg lagde det som mærke i min bog. Ordene i konfirmationskantaten, som vi indøvede, klang i mine ører: "Tag hans Kors -", de betog mig aldeles. - Men der var selvfølgelig forkert at bruge det lille kors som bogmærke uden at spørge - og meget ubetænksomt. Jeg vedblev at bruge det som bogmærke, også da det var forår og varmt, og vi blev oppe på vort værelse og læste der.

En dag slog lynet ned.

Det var skærsommer med strålende sol og varme, duftende blomster overalt, og fuglesangen var på sit højeste. - Der var kun en måned til sommerferien med lang frihed i det elskede hjem i de store skove midt i Jylland. - Livet syntes igen dejligt, og der kunne - trods alt - være rart i det lille fredelige Sorø. - Vi havde fået gode kammerater blandt de ordentlige elever. - Venlige Sorøfamilier havde åbnet deres hjem for os. - Flere af lærerne syntes endda at være venlige og nogle tillige gæstfri. - Adjunkt Gorm Hansen - vor religion- og historielærer, som jeg godt kunne lide, holdt børneselskab for sine pigebørn og deres kammerater og havde endogså bedt Aage og mig med. - Historie kunne jeg godt lide og fik hele tiden næsthøjeste karakter - Gorm Hansen - kaldet Gim - var nok lidt tør men ...

Vi blev godt modtaget i hans hjem i en smuk gammel bindingsværksbygning midt på Støregade. - Efter chokolade med overflod af kager, gik vi alle ud i haven og begyndte en morsom selskabsleg.

Da glæden og latteren var på det højeste, gik havedøren op, og sammen med Gorm Hansen - kom selveste rektor Raaschou-Nielsen - større og mægtigere end nogensinde!

Legen og latteren forstummede brat, da rektor med sin særprægede tunge gang styrede lige imod mig.

(Hans gang havde givet ham øgenavnet: Slæveren på soransk: "slævs").

Med gravalvorligt ansigt og en dyster stemme sagde han:

"Erik. Jeg vil tale med dig. Kom med". Så vendte han om, og jeg fulgte ham.

Nedad Storegade gik den stormægtige rektor fulgt af den trettenårige intetanende dreng i den lyse sommeraften, så hele Sorø by kunne se os og snakke og hviske: "Hvad har han gjort"?

Vi kom til villaen på Wilstersvej, hvor frk. Dalsgaard selv åbnede døren mere ubehagelig end nogensinde. Vi gik op på værelset, mens frk. Dalsgaard blev nede.

Rektor tog ordet: "Erik har du stjålet 100 kr. fra frk. Dalsgaard"?

"Nej", svarede jeg.

"Tænk dig nu godt om. Har du stjålet 100 kr. fra frk. Dalsgaards pung nede i stuen"?

"Nej".

Så lagde rektor det lille kors på bordet foran mig, det som jeg havde brugt som bogmærke i tankeløshed.

"Det har du taget". - Det måtte jeg jo indrømme.

"Har du taget en gardinstang"?

"Nej".

Endnu en latterlig ting spurgte rektor, om jeg havde taget.

"Nej", sagde jeg målløs.

"Ved du, hvordan en hundredkroneseddel ser ud"?

Jeg beskrev den nogenlunde naivt - og ærlig, som jeg var, såvidt jeg huskede den.

"Har du så ikke stjålet den"?

"Nej".

"Det her er meget alvorligt. Jeg må skrive til dine forældre, at de skal komme herover".

Det var rent ud sagt rænkespil at invitere mig ud til børneselskab, mens rektor og frk. Dalsgaard gennemrodede Aages og mine sager og der fandt bogmærket, der stak ud af bogen.

Adjunkt Gorm Hansens "venlige" invitation var således blot et skal-

keskjul. Det blev jeg senere klar over, da han aldrig siden hen inviterede os.

Dagen efter vidste hele Sorø, hvad der var sket.

Den dag gik jeg til Kaj og Ove og sagde, at vi absolut skulle cykle en tur i skoven. På et fredeligt sted lagde vi os ned i græsset. - Og så fortalte jeg dem alt, hvad der var sket. De var jo mine venner, de kendte mig og troede mig og vedblev at være mine venner.

Frk. Dalsgaard var om muligt endnu mere kølig og uvenlig, men frk. Topsøe var stadig lige venlig og sød og trakteredede med rhabarbergrød. Hun havde en prægtig karakter. Et par dage efter kom, mine stakkels forældre, og på deres hotelværelse talte far og mor alvorligt med mig og bad mig indtrængende svare sandt: "Du maa sige det, hvis du har taget de 100 Kr."

Jeg benægtede det. - Omsider sagde mor: "Jeg vil tale alene med Erik".

Så gik far ud. (Jeg vil ikke beskrive min elskede mors bønfolden om at betro hende alt).

Mit sidste svar var: "Jeg har ikke taget de 100 Kr."

Så åbnede mor døren og bad far komme ind, hvorpå mor med klar stemme sagde: "Erik har ikke taget Pengene".

Der blev ikke talt mere med mig om de 100 kr.

Far og mor gik til rektor og meddelte ham bestemt, at jeg ikke havde taget pengene.

Således kunne rektor ikke lige smide mig ud af skolen, men jeg kunne ikke optages som alumne.

Selvfølgelig ville far og mor ikke have, at jeg (vi) skulle blive boende hos frk. Dalsgaard. - Man gik i gang med at finde et nyt sted til mig alene, ifald Aage skulle blive optaget som alumne.

(Aage blev optaget på alumnatet).

Rektor forhørte rundt hos dem, der tog imod elever, om nogen af dem ville have mig. Alle steder "måtte" han jo fortælle, hvad der var sket og om mistanken mod mig, som om de ikke allerede alle vidste det, efter at "Slævs" havde ført mig nedad Storegade i alles påsyn. - To damer ville gerne se mig først: fru Lund og fru Viderø. Jeg måtte først gå ud til fru Lund, der var enke med en søn i en af de ældre klasser og en datter. De var meget venlige.

Dernæst måtte jeg gå til fru Viderø, der ligeledes var enke og havde tre børn: Lilli i pigeskolen og Kaj og Finn alle i samme klasse som jeg men drengene i b-klassen.

Det blev bestemt, at jeg efter sommerferien skulle bo hos Viderøs. Der passede alderen helt.

Det var dejligt, da jeg for sidste gang gik ud af villaen på Wilstersvej og ikke mere skulle høre på frk. Dalsgaards "Pædagogik". Jeg så hende sjældent siden og talte aldrig mere med hende.

Forresten talte jeg heller aldrig med hendes kæledægge Viggo Kähler. Han blev oversidder i 2. ml. og blev boende hos frk. Dalsgaard. (Viggo blev ved at stjæle frk. Dalsgaards penge. Tyverierne blev opdaget og anmeldt. Viggo udmeldtes af Sorø Akademi 30. september 1919).

Aage 11-6-1919. - Tusind tak for alt det dejlige, I gjorde for os i den dejlige Pinseferie.

Erik 11-6-1919. - Glæder mig til Sommerferien.

Aage 16-6-1919. - Vi skal i Vandet hver Dag. - I Morgen og i Overmorgen skal vi have skriftlig Eksamen. Mundtlig 20/6 til 2/7 ikke i Naturhistorie og Religion - men i Dansk baade Dansk og Svensk - Matematik, Aritmetik, Geometri. I Gaar Valdemarsfest, Musikkorps, Dannebrogssflag ophængt i Kirken, Koncert, Eskadreroning, i Alleen opstillet sønderjyske Piger med Bandolerer, Pigespejdere, Musikkorps, Vaabenbrødre og en Mængde Mennesker. Vi marcherede gennem Byen til Akademiet.

Erik 16-6-1919. - I Gaar var her stor Fest i Anledning af Valdemarsdagen med Koncert og Taler i Fratergaarden, som var propfuld af Mennesker. Nu skal vi have skriftlig Eksamen, saa den mundtlige. Afslutning 3. Juli saa er vi hjemme den 4de om Aftenen. I sidste Skoletime havde vi Hr. Gorm Hansen. Jeg var den sidste, som var oppe, gjorde ikke Fejl.

Aage 22-6-1919. - Translokation Torsdag 3die Juli Kl. 2. I det nye Aarsskrift staar jeg som Nr. 2 og Erik som Nr. 6. Karakterer: Dansk: Aage 6, Erik 5. Tysk: Aage 4. Erik 5. Fysik: Aage 6. Erik 6.

Hvor vi dog glæder os til Sommerferien.

Erik 23-6-1919. - Jeg fik i Geografi 6, Tysk 5, Fysik 6. - Frk. Dalsgaard

har bagt Kager. Aage og jeg fik hver een *meget brændt en*. - Her var lige de to 1/8 Onkler Svend og Ole Gad fra 3. b, vi fire byttede Bøger, da a og b 3. ml. havde forskellige Eksamensdage, det var ellers ikke rart med fælles Bøger til Eksamen. - Nu er der ikke lang Tid - vel?

Aage 25-6-1919. - Vi fik hver et Aarsskrift. I Gaar blev det opslaaet, hvem der var blevet Alumner, og mit Navn er blandt dem. Det er dejligt.

Erik 26-6-1919. - Der var Marked i Byen. Jeg kan godt svømme lidt nu. Sender Lavendler til Moder. - I faar da heller ikke saa faa Breve baade Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag.

Aage. Sorø 29-6-1919. - Jeg har bestilt Værelse til Far. - Vil Fader ikke tage Kort med over Landevejen fra Horsens til Nørre Snede, det er rart at have, naar vi cykler hjem. Aage. 30-6-1919. - I Aftes havde vi 1/8 Onklerne her. Tror ikke Erik skal have lange Benklæder, der er flere Drengene fra 4. Ml. ogsaa Alumner med korte.

Erik. 1-7-1919. - I Gaar var Onklerne her. Vi spillede, og den, der vandt, skulde have Chokolade af Frk. Dalsgaard. Først vandt Ole, han fik saa Præmien. Saa vandt Aage og fik et stort Stykke Chokolade. Derpaa vandt jeg men fik ikke noget. Saa spillede vi ikke mere. Aage skriver ikke - eller sender hver sit Brev, vi blev noget uenige, fordi jeg sang og fløjtede lidt, mens han skrev, saa blev han vred og vilde ikke have mit Brev med sit. Nu ved jeg ikke, om han sender sit af Sted.

Aage Wielandt 1921.

Min bror havde et "Ældre-kompleks", så han troede, han altid skul-

le bestemme over mig, hvilket jeg selvfølgelig ikke rettede mig efter.

Således, da jeg en morgen under eksamenslæsning hjemme ikke kom hurtigt op af sengen efter vækning, kastede han en bog i hovedet på mig. Så kom jeg op af sengen i et nu og kastede alle bøger fra reolen i hovedet på ham. - Han gentog det aldrig mere.

Jeg beklagede mig ikke til vores forældre, da jeg nok skulle klare mig.

I det store og hele var det dog nogenlunde godt mellem os.

Citat af Eriks brev: Sorø 3-7-1919. - *Kære Moder*. Nu er Fader godt og vel ankommet hertil. Du kan tro, det er rart at være færdig med Eksamen. - Aage og jeg kommer i Morgen. *Erik*.

Slut på det halve år i 3. ml. a - ialt 42 breve.

Vi blev begge oprykket i 4. ml. a.

Aage skulle i 4. ml. bo på Alumnatets yngste afdeling på hovedbygningen.

Jeg hos Viderøs i byen.

2. del

4. ml. a fra sommer 1919 til juli 1920.

Efter at være oprykket i 4. ml. blev det en dejlig sommerferie hjemme på Vester Palsgaard skovridergård i Jylland.

Da jeg nu skulle bo hos fru Viderø i Sorø, inviterede mine forældre Kaj og Finn Viderø over til Palsgaard i 14 dage, hvor vi tre kammerater nød ferien sammen.

Da Aage skulle bo oppe på alumnatet, skrev moder til doktor Harrsen i Herning for at høre lidt om forholdene med henblik på tøj og linned. Vi blev så inviteret til Harro Harrsen. Efter besøget i Herning tog vi Harro med hjem til os.

Harro Harrsen var en livlig og charmerende dreng. Derfor havde rektor allerede i januar 1919 udvalgt ham til at hjælpe os lidt til rette.

4. ml. tegnede sig således lys og god for mig.

Allerede i august skete der noget, som ganske vist længe blev fortiet. I villaen på Wilstersvej forsvandt der igen penge. På det tidspunkt var kun frk. Dalsgaard, hendes pige Alma og Viggo Kähler der. Og der forsvandt igen penge i september.

Nu var gode råd dyre for frk. Dalsgaard, da det hurtigt viste sig, at hendes pige ikke var tyven. Hun opdagede til sin forfærdelse, at det var hendes kæledægge Viggo, der var tyven.

Til alt held for mig gik hun til sin bekendt adjunkt Jul-Mortensen. Der kom hun til den rette. Frk. Dalsgaard fortalte det skete men jamrede samtidig over ulykken.

Jul-Mortensen sagde straks: "Det maa De fortælle Rektor".

"Nej", det ville frk. Dalsgaard absolut ikke, hun ville da ikke afsløre den stakkels Dreng.

"Hvis De ikke gaar til Rektor og fortælle Sandheden", sagde Jul-Mortensen og slog i bordet, "saa gør jeg det".

Derpå gik Jul-Mortensen til rektor med sagen, og så kom der gang i det.

Rektor skrev et meget smukt brev til skovrider Wielandt og frue.

Nu skulle Erik have oprejsning. Erik blev lovet optagelse til at bo på skolen ved det kommende skoleårs begyndelse.

I september blev Viggo i stilhed udmeldt af skolen og forsvandt.

Erik glemte aldrig Jul-Mortensens indsats. Det store ærlige mandfolk steg i Eriks forestilling op på en søjle, og deroppe blev han, selv om han kunne virke for streng eller irriterende ind imellem som latinlærer.

Men dette skyldtes, at han til tider var ret forpint af mavesår.

Efter sommerferien var jeg ankommet til Viderøs hjem på Trautnersvej. Fru Viderø var en høj, statelig dame med rank holdning, der bar utvetydige spor af hendes lærerindegerning som ung. Hun holdt sit hjem i villaen perfekt. Hun var streng, men hun måtte jo være myndig for at klare alt med fem børn. Foruden hendes egne tre børn og mig boede også Ingeborg Nimb Lassen en præstedatter fra Lidemark og Bjæverskov der.

Lilli og Ingeborg delte værelse.

Lilli var en stor og god pige, dygtig, nr. 1 i sin klasse men ikke vigtig deraf. Jeg kunne næsten bedst lide hende af Viderøerne.

Lilli og Kaj var tvillinger.

Ingeborg var en meget sød lille pige. (Jeg traf hende igen meget senere i livet. Hun var stadig det samme søde menneske).

Kaj, Finn og jeg fik det store solrige soveværelse med altan og udsigt over søen. Det var et dejligt værelse.

Lille og Kaj var født 8. marts 1905 og således godt syv måneder ældre end Erik, medens Finn var født 15. august 1906 og således meget yngre. Kaj og Finn var nr. 2 og 1 i b-klassen men heller ikke vigtige af den grund.

Jeg måtte slide godt i det for at stå mål med tre så dygtige børn, men det lykkedes således, at jeg blev nr. 3 i 4. ml. a, mens min bror blev nr. 2 og Carl Jul Hansen nr. 1.

Det respekterede fru Viderø, som ved vor lektielæsning sad for enden af det store spisebord med Lilli og Ingeborg til højre, Kaj og Finn til venstre og mig for den anden bordende.

Når vi efter endt lektielæsning fornøjede os med børnelege, konkurrencer og lignende, kunne fru Viderø godt deltage og hygge sig med os. - Viderøernes hus var et godt hjem.

Hvis vi hjalp til i haven, var det frivilligt undtagen for hendes egne børn. Jeg kunne allerede dengang godt lide havearbejde, så det gik let

for mig. Modsat kneb det for Finn. Han var ganske anderledes læsehest og ville hellere spille klaver. Men det nyttede ham ikke at protestere. På det punkt viste fru Viderø det strengeste af sit væsen, og Finn fik imellem nogle rigtige knubs.

Jo, fru Viderø havde karakter, hun var en personlighed.

I 4. ml. havde vi fået et nyt fag, latin, med Jul-Mortensen som lærer. Latin forekom mig i begyndelsen svært, men da jeg straks interesserede mig for sproget og sled bravt i det, opnåede jeg hurtigt fine karakterer som mg+ og en enkelt gang ug÷.

Jul-Mortensen så med egne øjne, at jeg både var flink og flittig. Det kom til at betyde uhyre meget for mig siden hen.

I skoleåret 1919-1920 ansattes to nye lærere Marcus Pedersen og Hans Christian Peter Hjort. Begge var cand.mag.

Vi fik Marcus Pedersen i dansk og kaldte ham straks i omtale Marcus. Hjort fik vi i naturhistorie. Da han snøvlede lidt, døbte vi hans navn om til Høj med udtalt nasalering.

Jeg havde dem begge i alle årene og kunne godt lide dem.

Mens Hjort var rolig og nærmest flegmatisk, virkede Marcus noget nervøs - urolig. De var jo begge nye og skulle faktisk ligesom nye elever først vænne sig til livet på skolen.

Jeg kom bedst på talefod med Hjort. Dels var naturhistorie især zoologi og botanik mine ynglingsfag, hvori jeg var den bedste med ug÷, dels at Hjort var fra Ribe ligesom min far. Men dertil kom, at min farfar, der var overlæge i Ribe, havde opereret Hjort med fint resultat. Hjort viste os arret bag øret.

På grund af min zoologiske viden fik jeg altid overdraget nøglerne til samlingerne på museet i frikvarteret før vore timer. Det var en tilidssag, og jeg satte en ære i at forberede timen og fremtage de dyr, det drejede sig om. Således blev jeg ven med Hjort. Han boede som inspektør på alumnatets østre fløj.

Marcus boede på alumnatets vestre fløj og var fritidsinspektør. Han kunne sit fag dansk. Men alligevel kunne man bringe ham ud af fatning, hvilket aldrig var tilfældet med Hjort. Vi var ikke altid lige rare mod Marcus, da han var helt ny. Jeg havde jo allerede et halvt års anciennitet, og da jeg både havde bestået lærernes og kammeraternes prøver, begyndte jeg at føle mig tryk.

Min bror boede nu på alumnatet. Da han var rolig og ordentlig, foretrak Marcus ham for mig.

Det var ofte svært for de nye alumner på alumnatet med de ældres magt. Men der hjalp Marcus de nye på en god måde.

Lærerne på alumnatet inviterede ofte fire fem alumner ad gangen på et lille traktement, hvis "Hovedret" var de berømte tærter, makronkager. De var alle tre flinke dertil.

Jeg levede nu i et godt hjem hos Viderøs og følte mig tryk. Kosten var almindelig god borgerlig mad.

Ligeså havde min bror det ikke oppe på alumnatets yngste afdeling. Der var kamre med 5 og 4 alumner fordelt mellem klasserne omtrent således: 1 par 1ste g'er, en realist og et par mellemskoleelever. Duksen, en 1ste g'er, havde ubetinget magt over de andre, og den magt brugte eller misbrugte han efter forgodtbefindende. Det gik næsten altid ud over den yngste, en fra mellemskolen, (fuksen), som duksen brugte som en slags tjener - i værste fald som slave. Så bød han slaven opvarte sig, gøre dit eller dat, hente det ene og det andet, som var han selv en pasha. Helt galt kunne det være, hvis han havde komplekser, som han søgte udløsning for ved afstraffelsen af slaven. Hvis slaven ikke tjente ham godt nok, beordrede han denne til at strække en hånd frem, og så slog han ham med en børste, så hårdt han kunne, i den åbne håndflade.

Lærerne søgte at passe på, men det lykkedes ikke. Min bror kom til at bo på et 5-mandskammer med tre 1ste g'ere og en realist. Følgelig var han fuksen. Duksen Alexis Green-Andersen var af den brutale type, der ville vise sin magt gennem "drøjeri" både overfor fuksen og endog overfor realisten. Raske drenge klager jo ikke, så min bror klagede ikke. Svage drenge turde ikke klage af skræk for, at det skulle blive værre. - Men een eneste klage ville have været nok, da både rektor og lærerne havde færtten af noget galt - og havde Green Andersen i kikkerten.

Livet oppe på alumnatet var så som så. Jeg citerer derfor min brors udførlige beretninger efter hans breve, der, som han altid var, berettet korrekt. Jeg citerer:

Vi skal op Kl. 6 1/2 og i Seng 9 3/4. Ved Middagsbordet spiser alle

Elever, og 5 Tjenere opvarter. Desværre bor jeg sammen med 3 1ste g'ere og 1 Realist. Så jeg er Fuks.

På Akademiet får vi meget bedre Mad end Frk. Dalsgaards men alligevel ikke så god som Moders. Morgenmad Havregrød, Mælk, et Stk. Franskbrød. Kl. 9 ½ stor Bolle. Kl. 12,15 Middag. Kl. 4 ½ 2 Rundtenommer Rugbrød lagt sammen. Kl. 7 Aftensmad 3 halve Stykker Rugbrød med Paalæg 1 Stk. Franskbrød Mælk. Undskyld Skriften og Rettelserne - der er aldrig Ro heroppe, der er altid nogle, som laver Spektakel udenfor Læse-Skole-Spisetid. - Jeg er *glad* over at være her. Om Morgenen uddeler Hr. Egebjerg Posten lige efter Læsetid, om Middagen siger han ved Bordet, hvem der er Breve eller Pakker til, de gaar saa hen til ham efter "Velbekomme". Man kan ikke blive mæt af den Aftensmad, vi faar, derfor imellem Kager eller Æbler hjemmefra.

3-9-1919. - Tak for Pakken. De fleste andre Drengene har Kager eller Frugt i deres Skabe. Ved Aftensbordet spurgte Hr. Jul-Mortensen, om vi blev mætte - en Del nægtede det, - han vilde se at skaffe os lidt mere. - Vi løber Kilometerløb rundt om Akademiet i Parken. Med paa mange Soldaterture som Sektionsfører. En Sektion = 8 + Fører. Korpset bestaar af 1 Rekyldafdeling med Cykler og 3 Fodfolksafdelinger hver med 4 Sektioner. Med i mange Kaproninger. - Skolens Krickethold mod gamle Soranere - en gammel havde været der 60 Aar før.

5-10-1919. - Rektor har fortalt Erik og mig, at den Historie (de stjaalne Penge) var opklaret men ikke andet. Det var da *glædeligt*.

Min moder skrev om, hvor glade de var over, at pengetyverierne var opklarede: "for os saa lykkeligt".

Forældrene lod sende frugt fra Ullerslev på Fyn til Aage og Erik.

Søndage holdt rektor morgenandagt for alumner i lovsangssalen.

I november 1919 fik eleverne oppe på skolen tilladelse til at få noget mere i ugepenge. Der skulle afleveres en seddel med underskrift af forældre til Thomsen. De hidtil 35 øre om ugen rakte jo ikke langt.

Citater af Aages breve

16-11-1919. - Gaar endnu noget i Matrostøj for at spare paa de nye Uniformer. - Fik igen Gaasesteg dejligt. - Var i Kirke med Harro, der

saa jeg Erik, Kaj og Finn. - Har igen forstuvet Haand ved Gymnastik. - Juleferie d. 23. Glæder mig til at sove i min egen rare Seng igen. - Var hos Skrædder for Konfirmationstøj.

5-12-1919. - Julekomedie paa Søndag. - Maaske faar Jyderne Lov at rejse Mandag d. 22 Morgen - ellers Eftermiddag - saa rejse om Natten.

7-12-1919. - Undskyld den daarlige Orden - man kan næsten aldrig faa Ro heroppe undtagen i Læsetiden.

8-12-1919. - En Prøve overstaaet - værste tilbage - travlt med alle de Prøver - og med at tegne Kort - Aage Wielandt Sorø ridderlige *Slaveanstalt*.

16-12-1919. - *Desværre faar vi først fri* mandag d. 22. Kl. 3 1/2. *Jyderne maa ikke rejse før*. Skal vi saa rejse Kl. 8 - hvis vi, som I har skrevet, skal sove paa Missionshotellet de Timer, vi er i Horsens. Saa tager vi tykt Undertøj paa og Frakker - til at rejse om Natten - hjemme Kl. 11. - Eftersynsbøger med hjem (Prøver, Karakterer, Sammentælling). Vi løber paa Skøjter. - Hr. Gad foreslog, at vi skulde tage med Postbil fra Horsens til Nørre Snede.

19-12-1919. - De fleste rejser om Natten: Jyderne, Harro, Olsen Engesvang - mere Tid at løbe an paa - kedeligt at blive tilbage her.

1920 oprandt det år, hvor der skete så meget, dels det storpolitiske også for Danmark og dels i det hjemlige for os almindelige mennesker. I fru Viderø's hjem gik det stille og roligt.

Fritiden om vinteren brugte vi til at kælke og især "sluffe", hvilket var således. Vi passede de mange kaner op, bandt vores slæde bagi dem og fik dejlige lange ture uden mindste besvær.

Om aftenerne skrev og tegnede vi til bladet "Det unge Danmark". Jeg havde megen glæde deraf og fik ofte præmier. Det var gerne bøger, som jeg skulle læse og anmelde. Bøgerne fik jeg som gaver.

Kaj, Finn og jeg blev inviterede til Gads. Svend og Ole Gad spillede Whist med Kaj og Finn, mens jeg blev sat hen i et hjørne med nogle kedelige svenske blade hele aftenen og fik ikke talt et ord, så det betakkede jeg mig for siden.

I Sorø var den lærde pastor Krarup sognepræst. Vi havde timer med ham oppe på skolen til konfirmationsforberedelse.

Jeg skrev hjem: 12-1-1920. - Baade i Kirken og i Timen talte Præsten til os om Freden. Tænk Skolen gav os ikke engang fri den Eftermiddag, Freden blev sluttet. - Jeg har faaet 5+ og 6÷ i Dansk Stil. Jeg skrev om Hjemrejsen til Juleferien. Deri skrev jeg, at vi rejste sammen med to rare og fornøjelige Lærere - Hr. Pedersen og Hr. Hjort. Vi har Hr. Pedersen i Dansk, og han havde skrevet "Tak" udfor det Sted, hvor det om Lærerne stod. Baade Hr. Hjort og Hr. Pedersen takkede for Brevene og Billederne, jeg sendte i Julen.

Citater af mine breve:

19-1-1920. - Vi, der skal konfirmeres, faar fri fra Skolen om Søndagen Palmesøndag, saa vi kan rejse Mandag Morgen, men de andre Klasser faar ikke fri. Jeg gaar endnu i mit Matrostøj til daglig, men om Søndagen er jeg i Uniform. - Efter Sommerferien skal vi have lange hvide Benklæder - 1G.

2-2-1920. - Der er desværre slidt Hul paa min Matrosbluse paa Albuen. Nu gaar jeg i det grønne Jæbertøj.

4-2-1920. - Vi har faaet Sedler. Jeg tror, jeg vil i nysproglig Afdeling. Jeg tror ikke, det passer, som Hr. Lauritzen siger, for jeg har svært ved at regne mine matematiske Stykker. Og jeg vil heller ikke gerne i klassisk Afd., fordi vi vil faa saa megen Latin der.

5-2-1920. - Vi havde en meget morsom Latintime. Harro fik Latterkrampe. Jeg lo ogsaa. Vil I sende min Ordsprogsbog. Jeg vil gerne have den til en Opgave i "Det unge Danmark". Jeg har igen vundet 2 Kr. for et Fotografi af Palsgaard.

1920 var genforeningsåret med Sønderjylland.

I februar skulle afstemningen være. Forinden blev der holdt møder rundt om i landet til fordel for Sønderjylland.

Også i Sorø blev der en søndag holdt møde på torvet med talere fra rådhusets balkon. Talere og mødedeltagere ville have 2den zone med. (Min farfar Hans Wielandt var sønderjyde og havde deltaget som dansk feltlæge i 1864).

Min mors farfar oberst Christian Laurits Walther havde været personlig med til at vinde Fredericiaslaget 6. juli 1849 jævnfør Frederik d. 7's levnedsskildring.

Jeg havde derfor allerede som dreng stærk nationalfølelse.

Desværre var der jo i Danmark uenighed om zonerne. Mens nogle ønskede Flensborg by og 2den zone med tilbage, ville andre kun have 1ste zone. Bølgerne gik højt også i det lille fredelige Sorø. Flagene vaje-
de overalt. Jeg var med en gruppe elever, der overværede mødet. Efter mødet skulle deltagerne gå gennem Sorø by i demonstrations-
tog med vajende faner. En af alumnerne råbte: "Vi skal gå til Akade-
miet".

Men den sidste taler råbte: "Vi demonstrerer ikke for Akademiets
tomme flagstænger".

Det ville vi ikke lade sidde på os. Vi gik i samlet trop til Akademiet.
Just som vi kom, gik rektor søndagstur med sin ældste datter.

Et par alumner gik op på hovedbygningen. Oppe ved vægtergangen
var døren åben, og flaget lå fremme. De to energiske elever hejsede
det, mens vi andre råbte: "Hurra".

Rektor kom hastigt tilbage og beordrede flaget ned og gik igen.
Adjunkt Ussing kom farende rød i hovedet som en kalkun fra sin
inspektørbolig og knaldede en jublende elev en lussing.

Men i samme øjeblik, som flaget på hovedbygningen dalede ned,
gik flaget på gymnasiet op, og det var oppe, da vi langsomt gik hjem.

Der var en mærkelig spænding i luften, da vi næste morgen samle-
des til lovsang. Det blev som sædvanligt kontrolleret, om vi alle var
mødt op. Fraværendes navne blev altid noteret. Morgensangen blev
sunget. Så tog rektor ordet. Højtideligt sagde han, at det var meget
alvorligt, hvad der var sket dagen før. Det var ganske ulovligt at hejse
Akademiets flag uden tilladelse. Det måtte han indberette til ministe-
riet, som måtte bestemme, hvad der skulle ske med os. Han gav os
næsten den fornemmelse, at vi var forbrydere, der måtte straffes. Tiden
gik. Vi elever hørte aldrig et eneste ord derom i skolen.

Men til gengæld hørte vi om den flagaffære, hvor vi kom i måne-
der bagefter. Når vi rejste med tog og altid straks blev genkendt på vor
uniform, lød der megen anerkendelse.

Mine forældre kendte os så godt, at de straks, da de læste om flag-
affæren i avisen, tænkte rigtigt: "Aage har ikke været med. Erik har
nok været med. Viderøerne har sikkert ikke været med". Aage var inde
hos Marcus Pedersen, hvis vinduer netop vendte ud mod rektorbyg-

ningen. Derfra kunne de overvære begivenhederne. Selvfølgelig var Marcus nødt til at sige: "Lad være at gå derned".

Hvem der havde taget flaget frem og åbnet vægtergangen til flagmasten på hovedbygningen, fik vi aldrig at vide. Deroppe boede på det tidspunkt lærerne Egeberg Jensen, Marcus Pedersen og Hjort. Jeg vil gætte på, at det var den meget tiltalende adjunkt Egeberg Jensen, der siden samme år blev lektor ved statskolen i Tønder.

Citater af mine breve:

9-2-1920. - Pastor Krarup er rejst til Sønderjylland for at stemme. I Morgen paa Afstemningsdagen faar Skolen fri Kl. 11. Saa gaar vi i Kirke. Der bliver holdt en Bøn og sunget nogle Salmer. Maaske faar vi ogsaa fri om Eftermiddagen.

10-2-1920. - I Dag paa Afstemningsdagen var vi ovre i Kirken, der var saa fuld, som jeg aldrig har set den før. Pastor Konstantin Hansen talte. Pastor Krarup er jo i Sønderjylland.

16-2-1920. - I Lørdags var vi alle til Komædie. Lilli og hendes Kammerater spillede. Lilli var en gammel Bedstemoder. Fru Viderø havde indbudt os alle.

23-2-1920. - Der var Komædie paa Akademiet - først "Dalby Præstegaard". Aage Olsen fra Engesvang spillede Fru Pind udmærket. Det andet Stykke var "Robert og Signe" (en parodi) udmærket især da Suffløren spillede med. - I Dag er det Fru Viderøs Fødselsdag. Jeg købte en Buket Tulipaner og skrev paa et Kort "fra Familien Wielandt". Det er ogsaa Hr. Gads Fødselsdag. Jeg skal ogsaa købe noget til ham.

27-2-1920 - Købte noget til Svend Gads Fødselsdag - var inviteret der til. - Spørge om Moder kommer her til Overhøringen Søndag før Palmesøndag. Vi spiller alle Top. Fratergaarden er fuld af Toppe. Der er slaaet flere Ruder ud. - Har I faaet Wienerbarnet, her er flere i Byen.

1-3-1920. - Husk endelig det er Kajs og Lillis Fødselsdag d. 8.

4-3-1920. - Jeg glæder mig - ikke længe til Konfirmationen. Fader skal da i galla. - Jeg vil da have mit nye Tøj paa. Det er da givet, at Aage og jeg skal konfirmeres sammen. Aage og jeg har en hel Kirkestol. - De fleste kører i Vogn til Kirken. Jeg skal nok se at faa

det ordnet med en Vogn.

8-3-1920. - Der blev holdt Taler fra Raadhusets Altan. - Graver Larsen og Oberstløjtnant Bang talte for Flensborg. - Der var Folkeoptog gennem Byen.

Konfirmationen.

Hvert forår var den årlige konfirmation af akademisterne på Palmesøndag, så de bagefter kunne rejse hjem på Påskeferie. I 1920 var det konfirmationen af min klasse.

Det var først bestemt, at Aage og jeg sammen med fader og moder efter højtideligheden i Sorø skulle rejse til København for at være sammen med flere af slægten, især farmoder. Der skulle holdes en lille fest for os hos den onkel og tante, der havde bedst plads. Men så fik min kusine der pludselig skarlagensfeber. Derfor måtte det opgives.

Til min store forskrækkelse fik min sidemand i klassen, Jørgen Degn, også skarlagensfeber og blev i al hast indlagt på epidemiafdelingen på byens sygehus. - Jeg selv følte mig utilpas og blev holdt i sengen, da jeg tilmed så mærkelig ud i ansigtet.

“Maa jeg se dine Arme”, sagde fru Viderø.

Det blev til al held antaget, at jeg havde fået nældefeber, da det også kløede. - Og så lå jeg der og tænkte:

“Jeg vil være rask. Jeg vil konfirmeres med Klassen”. - Jeg blev rask.

Så oprandt Palmesøndag 28. marts 1920. Det var en strålende solskinsdag med blomstrende violer.

Vi ankom til kirken i vogn: Fader i sin smukke mørkegrønne skovridergallauniform med trekantet hat og vajende fjerbusk, moder i en lyserød silkekjole og jeg i min nye uniform.

Sognepræst pastor Krarup, der også havde holdt konfirmationsforberedelserne oppe på Akademiet, var meget lærd og dr.theol. med forelæsninger på universitetet. Derfor forekom han os noget fjern. Men han formede konfirmationen meget fint med Grundtvigs dejlige salmer og Ingemanns smukke kantate.

Vi var 44 akademister, der fyldte hele den højre side af Sorøs gamle klosterkirke. To og to sad vi udenfor hver kirkestol, hvori vores familie sad.

Hele Akademiet var repræsenteret ved alle lærere og elever.

Pigerne og Sorøs øvrige drenge optog den venstre side.

Pastor Krarup havde valgt fire af Grundtvigs salmer, der passede bedst.

Før konfirmationen blev sunget: Denne er Dagen, som Herren har gjort. Den anden salme var: Han, som paa Jorden bejler.

Selve konfirmationen indledtes med Ingemanns smukke kantate og Rudolf Bays betagende musik.

Året før havde jeg jo selv stået i koret ved siden af orglet og sunget disse højtidelige ord, der greb en om hjertet. Nu stod jeg der i kirken som en glad og frejdig dreng med en inderlig tro på livet, der nok skulle blive lykkeligt, når man holdt fast ved sin barnetro. - Det første ondt, jeg havde mødt i denne verden, havde jo måttet vige for sandheden, der var mig god. - Den dag var alt andet glemt.

Så tonede orglet: Andante maestoso. Koret istemte:

Priser, o priser den Eviges Navn.
Aanden sig nærmer i hellige Toner.
Børnene kalder den store Forsoner,
Vil dem velsigne i frelsende Favn.

“Kommer, o kommer”. - Vi hører ham sige -
“Eder tilhører Himmelens Rige”.
Følger, o følger den salige Røst!
Du, som han favned, før Læben fik Stemme,
Nu skal du aldrig Indvielsen glemme -
Synk til den Helliges Bryst!

Andantino

Han dig elsked, før du Lyset skued,
Han dig elske skal, naar det er slukt.
Han har Slangen knust, hvis Brod dig trued,
Han har Gravens store Segl oplukt.
Følg ham fromt i Livet og i Døden,
Se hans Vej, den gaar mod Morgenrøden -
Tag hans Kors og sværg ham evig Tro,
Og du i hans Paradis skal bo.

Saligheden han dig beredte,
Skrev dit Navn i Livets Bog.
Se, de Arme er udbredte,
Som fra evigt Mulm dig drog.
Fra hans Øje Lyset blinker,
I dets Straaler hæv din Aand.
Fromme Barn. Din Jesus vinker.
Giv din Sjæl kun i hans Haand.

Ganske sagte lød nu orglet under konfirmationen. Pastor Krarup gik hen til konfirmanderne, der rejste sig to og to. - Da var det, ligesom alt forstummede.

Efter konfirmationen fortsatte kantaten:

Det er fuldbragt. Du har det hørt,
O Gud, Du har det skuet.
Indvielsen har Sjælen rørt
og Hjertet fromt opluet.
Med Taarer dine Kristne smaa
velsignet for dit Aasyn staa.

Forlad dem ej i Prøvens Stund,
Du evige Forsoner!
Opvæk dem af den store Blund
med Naadens Himmeltone!
Lad frelst dem for dit Aasyn staa,
naar Jord og Himmel skal forgaa!

Omsus dem med dit Vingeslag!
Du Aand fra Lysets Rige!
Lad ej dem glemme Pagtens Dag,
naar Verdens Trængsler stige!
Omsvæv dem saligt, hvor de gaa,
til hist de for Guds Aasyn staa!

Dernæst talte pastor Krarup til konfirmanderne. Den tredie salme

var: Velsignelse, al Jordens Tarv. Den fjerde og sidste salme: Saa vil vi nu sige hverandre Farvel - afsluttede højtideligheden.

Efter konfirmationen holdt skolen i Solennitetssalen en fest for de alumner, der blev konfirmeret.

Rektor og frue var i spidsen for alle lærere med fruer. Konfirmanderne var med deres familie. Da min bror var alumne, blev også jeg inviteret derop. - Alle var venlige mod konfirmanderne - endog de gnavne lærere.

Ved middagen i festsalen havde rektor moderen til den dygtigste elev til bords. Mogens Møller fra 4. ml. b var klassens duks.

Rektor holdt en smuk tale.

Man fulgte den daværende rangorden med overlærere, adjunkter og timelærere. Ligesom man fulgte den for gæsternes vedkommende.

Som kgl. skovrider havde min fader en høj rang og havde derfor rektorfrue Nelly Raaschou-Nielsen til bords, mens jeg sad til venstre for fader. Jeg fik derved oprejsning for al den tort, jeg havde lidt året før.

Moder havde adjunkt Jul-Mortensen til bords, da det var ham, der havde hjulpet os med opklaringen året før. Aage sad ved hans venstre side. Kort efter rektors tale rejste min fader sig og slog på sit glas. Det gav et sæt i mig. Min fader var heldigvis en god taler, så jeg åndede lettet op.

Bagefter var der kaffe i den smukke grønne sal.

Adskillige af lærerne og deres fruer var meget venlige mod mig. Det var tydeligt, at de ville tilkendegive deres glæde over min tilstedeværelse. - Da begyndte noget at spire indeni mig.

Om aftenen var fader, moder, Aage og jeg af fru Viderø inviteret til hjemmet på Trautnersvej.

Dagen efter var vi til Alters og rejste derefter hjem.

Det blev påske og en dejlig ferie hjemme i den vidunderlige Palsgaard Skovridergård.

Da en kammerat og jeg nogen tid efter ringede på pastor Krarups dør og bad om at tale med præsten, så han både forbavset og forskrækket ud. men da vi fremsagde vort ønske: vi ville bede pastor Krarup om at skrive sit navn i vore nye salmebøger, åndede han lettet op og skrev:

“Den almægtige Gud, som har antaget Dig som sit Barn, han vel-
signe Dig og bevare Dig paa alle dine Veje
Sorø Kirke 28. Marts 1920. F. Krarup”.

Om foråret var der så meget at se i skovene. Jeg cyklede tit om eftermiddagen ture i det grønne med en af vennerne fra alumnatet. Vi skulle jo alle være hjemme til aftenlæsetid kl. 6. Og for alumnerne gjaldt det om at være præcise. Det ville sige, at de lige skulle være inde, når klokken ringede. Det var de altid.

Men så havde jeg ca. ti minutters cykling til Trautnersvej bag om byen ude langs søen for ikke at blive set af en eller anden lærer. Det lykkedes altid ad denne bagvej. Men på villaens altan stod fru Viderø høj og stram. Der kunne jeg ikke liste ind uset.

Fru Viderø sagde ikke noget og indberettede mig aldrig til rektor. Inde sad de fire andre børn tavse bøjede over deres bøger.

Rektor Raaschou-Nielsen havde jeg kun som rektor aldrig som time-
lærer. Han var besindig og ens overfor alle elever. Han var nu venlig mod mig.

Alle lærerne - undtagen to - foretrak min broder for mig. Det var ganske naturligt, for Aage var altid præcis, rolig, høflig og flittig.

Jeg var jo upræcis, når naturen kaldte, - noget urolig, når jeg kede-
de mig i visse timer, - nok høflig men imellem lidt sprælsk - næsvis - og kun flittig, når faget interesserede mig.

De to lærere, der foretrak mig, var Jul-Mortensen og Hjort. Jul-Mortensen var den, der havde reddet mig fra falske beskyldninger. Jeg gengældte hans store hjælp ved min flid med latinen.

Da jeg elskede naturen, var jeg selvsagt uhyre flittig og godt forbe-
redt til naturhistorietimerne. Hjort tilkendegav klart, at jeg var hans bedste elev.

Min broder må således have været en mønsterelev. Det var han forøvrigt allerede i Marie Mørks skole i Hillerød.

Kun i landsbyskolen i Boest i Jylland slog jeg ham på det punkt, for jeg beundrede lærer Høltzermann, og han gjorde gengæld. Det hændte endog i Boest, at jeg alene fik den højeste karakter.

Jeg betragtede alle lærere i Sorø som lærere, mens Aage kunne være ven med nogle af dem. - Venner var for mig kun nogle af de andre elever og deres slægtninge, der så venligt inviterede mig.

I mellemskolen gjaldt det om at klare sig bedst muligt overfor kammeraternes drengestreger. De kunne ofte drille en ved at stikke med en knappenål, hvis man ikke kunne være for sig.

Derfor havde vi knappenåle i vore jakkeopslag, så vi altid havde et våben "ved hånden".

Det var især i timerne man pludselig mærkede et stik. Og da man jo - for godt kammeratskabs skyld - ikke ville råbe op, for ikke at "sladre" til læreren, så kunne man kun klare sig ved at stikke igen.

Af gammel vane gik jeg endnu år efter Sorøtiden med knappenåle i mine jakkeopslag.

En anden "spøg" i mellemskolen var at kaste med "gedeboller". På bunden af Sorø sø groede en sporeplante, der på en bestemt tid løsnedes og svømmede rundt i vandet som en rund mørkegrøn moslignende bolle. Den var fuld af vand og et glimrende kasteskyts for drilleri.

Vi satte altid en ære i, at vores uniformer var rene og fine.

Som man gik på den store plæne ved søen i frikvarterene intetanende, hørte man undertiden et klask på sin uniform og så en slimet grøn masse løbe ned ad jakken. - Så gjaldt det om hurtigst muligt selv at fiske disse "gedeboller" op og hævne sig mest muligt på synderen.

Citater af mine breve.

12-4-1920. - Paa Lørdag Bal. Jeg skal have Inger Hede med. (Viderøs Niece). Finn skal have Ingeborg og Kaj en af Lillis Veninder.

15-4-1920. - Ballet varer til Kl. 2, jeg faar Lov at sove ud.

19-4-1920. - Jeg morede mig udmærket paa Ballet, først fik vi The og Kager. Dansede - senere Aftensmad med Saft og Vand og Afbrændt Rødvin. - Dansede igen. Tilsidst Kaffe og Kager. Kl. 2 kørte vi hjem - sov. Jeg kom lige ned til Middag.

22-4-1920. - Var paa Mørup hos Harrsens.

3-5-1920. - Tog Torsdag til Bonnes - om Aftenen varme Hveder. - Fredag paa Fiskeudstilling. Lørdag Vagtparade. I Folketeatret: Kringleby.

9-5-1920. - Har fotograferet en rugende Vildand. - Paa Torsdag skal jeg hjem med Hans Henrik Bay. Hans Fader ejer Falkenhøj. Vi cykler dertil.

17-5-1920. - Tog Onsdag Eftermiddag til Falkenhøj - dejlig Tur - fandt

Maagekoloni. Jeg blev indbudt til at komme igen om 14 Dage. 27-5-1920. - Det var en dejlig Pinseferie. Jeg var meget glad over at være hjemme. Jeg glæder mig uhyre til Sommerferien. Jeg vil gerne have Kaj med hjem. Finn kan ikke komme.

31-5-1920. - Havde en dejlig Tur til Falkenhøj - fotograferede Maa-geunger. I Dag har vi Frieftermiddag. Det er Skolens Stiftelsesdag.

1-6-1920. - I Dag har vi haft Prøveeksamen i Dansk Stil: Pinseferien.

7-6-1920. - Jeg har faaet 6÷ og 6÷ i to danske Stile. I Dag skal vi have skriftlig Eksamen i dansk Genfortælling fra 4-7.

11-6-1920. - Den skriftlige Eksamen gik godt: Genfortælling og Fristil: "Fortæl om nogle Insekter og deres Liv". Den var jo let. Jeg skrev om Myrerne. Onsdag skriftlig Regning. Torsdag skriftlig Matematik. Jeg regnede alle 4 - havde kun en Fejl.

Eksamen i Gymnastiksalen - hver ved et lille Bord - langt fra hinanden. 3 Lærere bevogtede os, at ingen kunde snyde. Hvis nogen skulde et vist Sted, fulgte en af Lærerne med. - Vi maatte kun have Pen, Blyant og Blæk med. Papir og Hefter fik vi udleveret, vi maatte endelig ikke snyde.

Rektor aabnede Konvolutterne med Opgaverne. Lærerne delte ud. Konvolut saa tyk at man ikke kunde se igennem den. Der var Segl paa, for at ingen skulde aabne den for tidligt. Saa meget Hensyn at ingen kunde snyde. Hvis en blev opdaget i at snyde, vilde han straks blive vist bort fra Eksamen.

Jeg er glad over, at det gik saa godt.

Faaet Eksamensskema - sidste Gang 2. Juli. - Blev først Frisvømmer i 4 Omgange - senere dobbelt Frisvømmer i 8 Omgange.

22-6-1920. - Jeg fik ug i Matematik. Sold med gamle Laf paa Ægir. I Geografi fik jeg ug÷. Nu er der ikke længe til Sommerferien.

2-7-1920. - Jeg rejser saa med Kaj i Morgen og kommer Søndag Formiddag. Aah, hvor jeg glæder mig.

Om den skriftlige eksamen i dansk fristil: "Fortæl om nogle Insekter og deres Liv", sagde læreren bagefter:

"Erik var den eneste, der skrev en god Stil".

Med veloverstået mellemskoleeksamen blev jeg oprykket i 1. g. n. 2. juli 1920.

3. del

1. g fra torsdag d. 19. august 1920
til mandag d. 27. juni 1921.

Fra skoleårets begyndelse var jeg optaget til at bo på Akademiets yngste afdeling, Alumnatet, på hovedbygningen.

Efter sommerferien blev det en helt ny tilværelse.

Oppe på hovedbygningen var der to slags kamre. Der var dejlige lyse og solrige og større kamre mod syd med vid udsigt over parken og søen til skovene omkring Andebugten. Disse rummede fem alumner.

Til nordsiden var der mindre kamre med plads til kun fire alumner. De var kedelige og havde kun udsigt til kirkens tag.

De alumner, der boede flere år deroppe, boede hvert andet år mod syd og hvert andet år mod nord.

Aage havde i sit første år boet mod syd. Derfor fik han andet år kammer mod nord. Jeg fik således sammen med ham og vore to venner, skovridersønnerne fra Randbøl, Kaj og Ove Buch Larsen et nordkammer. Det blev nr. 16 inde i hjørnet, så vestfløjen tog en del af lyset. Det var faktisk altid mørkt og virkede skummelt. Det var et trist kammer. Inventaret var spartansk og bestod kun af et stort rundt bord og fire hårde stole.

Duksen sad med ryggen til døren, og fuksen sad lige overfor. De to andre sad ved siderne.

Langs de to sidevægge var der faste skabe til vore bøger, tøj og andet. Kamrene savnede enhver form for udsmykning. Midt over bordet hang der en trist hængelampe. På skabsdørens indvendige side kunne vi sætte billeder op med tegnestifter.

På dette triste kammer tilbragte vi et helt skoleår. I alle dørene var der en rude, så inspektorerne kunne holde øje med os hele dagen. I læsetiderne gik læseinspektoren jævnlige en runde og inspicerede os. Vi skulle sidde pænt bøjet over vore bøger, indtil klokken ringede. Der var læsetider både om morgenen, middagen og aftenen.

Jul-Mortensen var på den tid læseinspektør.

Dagens gang på Sorø Akademi:

På Alumnatet - yngste afdeling - i 1. g. 1920-21.

- Kl. 6,30 vækning på sovesalen. En tjener ringede med en stor klokke - op: Strømper, bukser, sko på. Vask og tandbørstning ved hver sin kumme. Hen på kammeret. Flip, slips, vest og jakke på.
- Kl. 7,00 ned i spisesalen. Morgenmad: Havregrød, mælk, eet stk. franskbrød.
- Kl. 7,30-8,00 tvungen morgenlæsetid på kammeret.
- Kl. 8,00 lovsang og mønstring.
- Kl. 8,10 skoletimer til kl. 12,00.
- Kl. 9,30 spisefrikvarter: En stor bolle med margarine.
- Kl. 12,15 middag: 2 retter mad til ca. kl. 1 eftermiddag.
- Kl. 1,00-2,00 eftermiddag læsetid, frivillig? Det vil sige: Vi måtte kun være på vort kammer, hvis vi sad stille og læste - ellers væk!
- Kl. 3,00-4,30 eftermiddag skoletimer.
- Kl. 4,30 eftermiddag "Femmad" 2 skiver tyndt rugbrød lagt sammen med fedt.
- Kl. 6,00-7,00 aftenlæsetid tvungen.
- Kl. 7,00 aftensmad: 3 halve stykker rugbrød med pålæg, 1 stk. franskbrød, et glas mælk.
- Kl. 7,30-8,00 anden aftenlæsetid.
- Kl. 9,45 aften i seng.
- Kl. 10,00 nat ro.

Af fritid blev der således kun lidt:

Eventuelt fra kl. 1,00-2,00 =	1 time
fra kl. 2,00-3,00 =	1 time
fra kl. 4,30-6,00 =	1 1/2 time
fra kl. 8,00-9,45 =	<u>1 3/4 time</u>
Maxium	5 1/4 time

Eventuelt kun 4 timer og 15 minutters fritid om dagen.

Kl. 10 aften lukkedes alle døre med lås og slå - først de tre indgangsdøre nede = 1) hovedindgang i Fratergården, 2) haveindgangen fra parken og 3) bagindgangen til toiletterne i avlsgården, dernæst de to svære døre med beslag oppe for hver ende af Alumnatet. -

Vi var således under lås og lukke til kl. 6,30 morgen. - De to sovesale var oplyste hele natten.

Vi alumner følte os som ægte Soranere, for vi var underkastede Sorø Akademis skoles strenge reglement hele døgnet rundt.

De skolesøgende fra by og opland regnede vi ikke for "ægte Soranere". De kunne jo gøre - ganske anderledes, - som de lystede, og deres familie eller værtsfolk tillod. Det gjorde de også, når de havde selskaber. Det mærkedes i det daglige. - Der var virkelig forskel på alumnerne, der var en del af selve Akademiet, - og de andre udenfor.

Det er jo indlysende.

Vi sov på to store sovesale med ca. 30 elever på hver. Sengene stod på rækker. Vaskekummer med koldt vand hele året, en for hver dreng var langs væggene i bunden af salen. En natpotte stod under hver seng, da vi var indelåsedes, og vore toiletter var udendørs helt nede i avlsgården. Hvis en dreng absolut skulle på WC, måtte han gå ind til sovesalsinspektoren, der fulgte ham til et aflåset nødtoilet. Derfor holdt vi os.

Udenfor hver sovesal var der en inspektorbolig bestående af et stort dejligt værelse, et lille køkken og et soveværelse med et stort camoufleret vindue ind til sovesalen. Gennem dette vindue kunne sovesalsinspektoren holde øje med os om natten, da sovesalen var oplyst af lamper. Et kvarter efter, at klokken havde ringet til sovetid, gik sovesalsinspektoren hele vejen rundt om alle sengene for at se, om vi alle lå der ordentligt. - Den første nat kunne man slet ikke sove. De næste nætter sov man kun af og til, når trætheden overvældede en. Langsomt vænnede man sig til lyset og de mange andre elever. Men i lang tid vågnede man tung i hovedet, når en af tjenerne åbnede døren brat om morgenen og larmende ringede med en stor klokke. - En ny trælsom dag begyndte.

Således var vi under konstant opsigt dag og nat på kamrene, i skoletimerne, i frikvarterene, i læsetiderne, ved måltiderne og om natten. Ja selv i de sparsomme fritider i parken, på gaderne og den nærmeste skov.

Overalt færdedes lærerne, og enkelte inspektorer havde uhyre travlt med at holde opsyn med os - ja nærmest udspionerede os. - Vi skulle langt ind i skovens dyb, hvis vi ville føle os frie.

Som gymnasiast følte man sig som voksen og var holdt op med

drengestreger. Men som alumne på yngste afdeling behandlede man stadig som en dreng.

Rygeforbudet gjaldt til og med 1. g, og det håndhævedes strengt.

Da vi boede og sov så højt oppe - svarende til fjerde sal, var der redningsudstyr i tilfælde af ildebrand. Men i alle de år, jeg gik på skolen, blev det aldrig taget frem og afprøvet, om det var i orden, og hvordan vi skulle bruge det.

Også hvad kosten angik, var det igen forandring. Den var ikke så god som fru Viderøs. Morgenmaden var havregrød, der enten var sveden eller fuld af klumper, og hvis den var fri derfor, havde den trukket et ækelt sejt skind, - dertil et stykke franskbrød og et glas mælk. - Det var tvunget at spise grøden. Hvis man - som jeg - ville undgå den, måtte man skynde sig ned i spisesalen, inden læreren, der havde opsyn ved ens bord, var kommet, - gribe en tallerken og med skeen tvære noget havregrød rundt i sin tallerken, så det så ud, som om man havde spist. Ganske vist fik man så kun et sølle stykke franskbrød og et glas mælk, som man skulle leve af til spisefrikvarteret. Der fik man et stort rundstykke, der var flækket. Indeni var der klasket en klat margarine. Denne klat skrabe mange af os (jeg) af og smed den et sted i parken. Middagen var det eneste anstændige måltid (dog langt fra som vor mors). Kl. halv fem om eftermiddagen fik vi en "Femmad" lig to tynde skiver rugbrød lagt sammen med margarine eller fedt.

Aftensmaden var 3 halve stykker rugbrød med pålæg og et enkelt stykke franskbrød og mælk.

Det var for mager en kost til drenge, der var i voksenalderen. Det var vel kendt, for når som helst vi var på besøg ude i byen eller hos kameraters slægt i omegnen, gjorde de alt for at kræse op for os. Og ofte gav de os mad med hjem.

Vi fik i 1. g nogle andre lærere i flere fag og nogle helt nye fag som oldtidskundskab, fransk og filosofi, sidste i stedet for religion. Lektor Holten ophørte i engelsk. Men vi fik ham i oldtidskundskab, hvor han var glimrende - en dejlig lærer i et dejligt fag. Han gik så meget op deri, at vi døbte ham "Peleiden". Og han vakte min interesse således, at jeg lærte meget udenad og endnu over 60 år efter kunne citere:

"Syng Gudinde om Vreden som greb Peleiden Achilles ulykkes-svanger...".

I engelsk fik vi i stedet lektor Erlandsen - en mærkelig lærer, der skønt han selv var student fra Sorø, var ejendommeligt genert. Han var sikkert dygtig men meget sær. Han blev kaldt Delle.

Jul-Mortensen ophørte desværre som vor latinlærer, og vi fik adjunkt Frørup. Han var kedelig og virkede gnaven. Han fik øgenavnet "Froggen".

Fransk var et nyt fag, hvori vi fik lektor Glahn. Han var meget dygtig men ligeså streng, som fransk var svært. Det gjaldt om at kunne sine lektier og at følge med i timen. Hvis en elev fejlede blot i mindre grad, tog "Glang" fat på ham og gennemhejlede ham, så eleven tilsidst faldt sammen som en klud. Vi fik efterhånden alle sådan en omgang, selv hans egen søn. Han kunne virke meget vred, men udenfor timerne bagefter var alt glemt, og han virkede venlig.

I gymnastik fik vi i stedet for "Røde" Nielsen adjunkt kaptajn Oluf Benjamin Müller kaldet O.B. eller "Fatter". Han var selv student fra Sorø og en yngre bror til I.P. Müller (Muller). Han var udpræget officer og noget militærisk i sin undervisning men ingen "Kommandersergent". Han var helt forskellig fra "Røde" Nielsen. Det var også nyt, at der i gymnasiet kunne optages piger fra Sorø by og omegn. Således optoges Lilli Viderø i 1. g matematisk, og i nysproglig optoges Ellen Jørgensen, datter af sognefoged gårdejer Jørgensen i Suserup. Det var to meget dygtige piger, som begge blev nr. 1 i deres klasser. Drengene var ikke fri for at drille dem.

Da vi både fik oldtidskundskab og en pige i klassen, blev Ellen straks kaldet Afrodite - et fint "øgenavn", som imidlertid blev forkortet til "Afs".

Ellen bragte mig en dag en hilsen fra min sidekammerat i Mørks skole i Hillerød, Rigmor Wesenberg-Lund, hvis far professor Wesenberg-Lund havde ferksvandsbiologisk laboratorium ved Tjustrup sø.

Ellen inviterede mig undertiden til Suserup og gav mig megen frugt fra deres have. Sammen cyklede vi til Tjustrup at besøge Rigmor.

På det tidspunkt, jeg kom op på alumnatet, boede mine to lærere fra 4. ml. Hjort og Marcus Pedersen deroppe.

Hjort, der var økonomiinspektør, boede lige udenfor det egentlige alumnat d.v.s. udenfor de døre, der blev låst om natten. Han havde en lille meget hyggelig lejlighed, hvor han lørdag eller søndag aften invi-

terede 3-4 alumner til kaffe og the med den lækre makronkage. Han var en rar lærer, og jeg var uhyre glad og veltilpas inde hos ham.

Marcus var sovesalsinspektør på vestre fløj med en stor solrig lejlighed. Han var både en meget venlig vært og en god lærer.

Den anden sovesalsinspektør på østre fløj hed Bohn, og han var lige blevet adjunkt i Sorø til august 1920. - Han var et mærkeligt menneske med et ligeså mærkeligt ydre. Han havde en meget stor og lidt skæv krum næse, der endte i en lille spids. Yderligere fremhævedes den af hans maskinklippede korte hår, der strittede lige op i luften. Den næse gav ham straks øgenavnet "Tapiren", der på soransk blev til "Taps".

Uheldigvis kom jeg til at sove på hans sovesal. Selvfølgelig havde jeg ham også, når han afløste læseinspektøren. Som timelærer havde jeg ham aldrig nogensinde, og det var jeg glad for. Som timelærer var han vist god? Både Marcus og Bohn var fritidsinspektører. Medens Marcus tog dette hverv fornuftigt og således rimeligt, var Taps for at sige det ligeud som en ren satan. Han nøjedes ikke med at afstraffe en "syndig" elev, når han tog ham på fersk gerning. Men han gemte sig bag de store lindetræer, og sprang frem som trolde af en æske, når en elev kom forbi for at undersøge ham. Han lavede fælder for os. Og ve den arme synder, det lykkedes ham at gribe. Han gjorde et stort nummer ud af at have aftjent sin værnepligt og holdt i alle årene på, at skolen var en opdragelsesanstalt, hvad den jo slet ikke var. - Det var netop i hans første tid, at skolen ved kgl. resolution fik navnet ændret til "Sorø Akademis Skole". Men det ignorerede han ganske. Det skulle efter hans mening gå militærisk til. Således ville han ikke høre ordet bøsse, for man skulle sige gevær. Vittige hoveder ved hans bord yndede f.eks. at sige: "Ræk mig Saltgeværet". Det kunne koste øretæver, hvis han hørte det. Netop øretæver var hans kæphest. Hans metode var nøje ud tænkt. Med et stramt greb holdt han synderens højre kind meget fast med sin venstre hånd, for at dennes hoved ikke skulle "ryge af". Så løftede han sin højre hånd højt for at få mest mulig slagkraft, hvorpå han knaldede synderen en voldsom øretæve. En ny øretæve knaldedes, og flere fulgte efter. - Han syntes grebet af vanvid. Han blev helt hvid i hovedet af raseri, som synderen blev rød i hovedet og ophovnet. - Først når hans hånd syntes lammet af slidet, holdt han op med afstraffelsen. Ingen nok så lille forseelse kunne undgå hans øretæver, medmindre

Sorø skoles soldaterkorps. Fanen føres til fløjen.

eleven var meget snedig. - Det skulle synes umuligt, for han yndede at prale med: "Ingen Elev kan narre mig. Jeg kender alle Drengestreger". Og dog skulle det i hvert fald to gange lykkes en vis elev at narre ham.

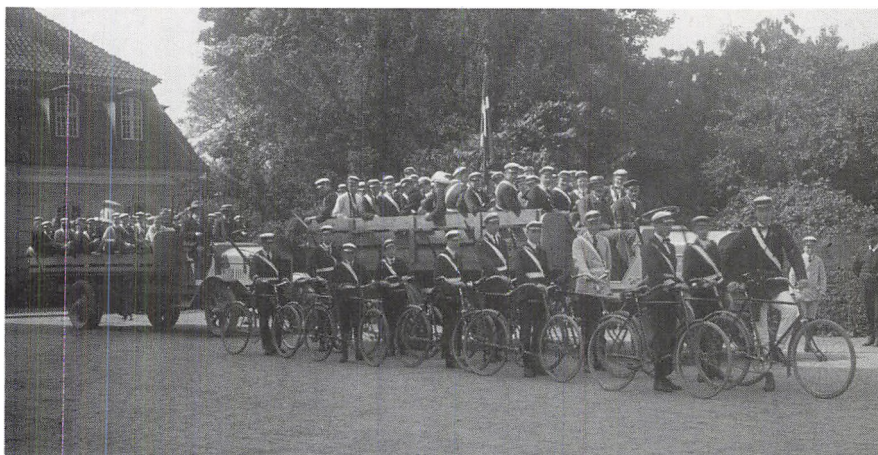
Harro undgik at få hans øretæver. Det mumledes, at Harro lignede den eneste ven, Bohn havde haft, og at det var årsagen. - Men een gang hjalp jeg nu Harro.

Selv min i et og alt ordentlige bror fik engang hans øretæver at føle for en bagatel til min store forargelse. - Jeg dystede siden med Taps.

Citater af mine breve til forældrene.

24-8-1920. - Jeg er meget ked af, at jeg ikke fik skrevet til d. 21. Maa skyldes alt det nye - og helt andet Liv oppe paa Alumnatet - en kolossal Forandring i en Drengs Liv. - Jeg er gaaet ind i Soldaterkorpset. I Lørdags blev vi 1. g og Real indøvet i at kommandere. Jeg fik mg÷, den bedste ug÷. Jeg morede mig udmærket. Søndag Morgen Kl. 8 øvede vi os igen. Vi lærte Geværgrab. I Gaar Aftes var vi nede hos Gamle Laf for at vælge Chef og Delingsførere. Jeg er i anden Deling, det er meget morsomt.

Det var Gamle Lafs 40 Aars Jubilæum. Vi fik Lagkage og Æblekage. Jeg har pyntet min Skabsdør med rødt papir og Billeder fra Palsgaard.

Soldaterkorpset.

27-8-1920. - Tak for den dejlige Pakke i Dag. - Jeg synes godt om at bo her paa Akademiet. Maden her er jo meget god. I Dag fik vi Sødsuppe og Ris i Carry. I Gaar Lammesteg og Rødgrød. - Forleden Aften spiste Harro og jeg en Makronkage og drak af min Vin der-til. Saa bad vi Marcus herind paa et Stykke Kage og et Glas Vin. Samtidig bad Marcus (Hr. Pedersen) os ind til sig til Kaffe og Kager. Aage var ogsaa derinde.

I Dag har jeg faaet Bandoler til Soldaterkorpset. Forleden skulde vi i l g og Real lære de nye Medlemmer Geværgrebene. Jeg havde allerede lært dem. Vi fik hver tre unger at oplære. Jeg fik hurtigt lært mine "U" at gøre geværgrebene. Saa gik jeg rundt og saa paa de andre, hvoraf nogle næsten ikke kunde lære Grebene.

31-8-1920. - Søndag var vi paa Soldatertur, marcherede gennem Skoven til nogle Marker, hvor vi gjorde Øvelser - delte os i to Partier. Det ene ventede, medens det andet gemte sig, saa gik vi over Marken. Da vi fik Øje paa Fjenden, skød vi, - hver havde 6 Patroner. Jeg havde 8, men jeg er ogsaa Sektionsfører. De smaa Skovtrolde er i min Sektion. Da vi var færdige, samledes vi, gik til Tuel Sø, hvor vi badede. Derefter kom der en Vogn med vores Mad. Derpaa havde vi Exercits. Endelig drog vi hjem gennem Byen med Musik. Saa var der Fanemarch, vi afleverede og gik hver til sit. Jeg morede mig godt. Paa Søndag Strandtur for Soldaterkorpset ved Bildsø Strand.

Hos kaptajn Müller i gymnastik havde vi endnu i september badning. Hans rolige men alligevel noget strenge militæriske væsen og hans dybe stemme indgød på forhånd stor respekt hos l. g'erne. Han forlangte meget både i gymnastik og svømning. Det hed sig nok "frivilligt", men der føjedes gerne til: "Gud naade og trøste dem, der ikke...". Alligevel holdt vi af ham.

I mellemskolen havde vi lært svømning og aflagt prøve i 250 meter fri svømning. Det var fire gange rundt om det store bassin.

Men O.B. krævede 1000 meter lig seksten gange rundt. Der var gået over tre uger af skoleåret, og det var først i september, da der blev beordret prøve. En for en hoppede vi i vandet og blev kontrolleret af O.B., der stod ovenover på en bro og noterede hver omgang. Vejret var gråt, og luften var allerede efterårskølig. Svømmerne sled i det, men de mindstes kræfter begyndte at svinde og deres legemsvarme svandt umærkeligt. Vi turde ikke give op. Imellem kunne det dog hænde, at en enkelt fik stop og måtte fiskes op for ikke at drukne. Men de allerfleste turde ikke give op af frygt for en endnu senere prøve. Timen var ved at rinde ud, og en for en afsluttede de største og stærkeste, krøb op, klædte sig på og gik til næste skoletime. - Jeg var blandt de mindste og sidste. Endelig lykkedes den 16de omgang. Vi vaklede ind ad badebroen, famlede efter vore håndklæder, tabte dem, tog dem op med rystende hænder. - Det var vanskeligt at bruge de hvide følelseløse hænder efter over en halv time i det kolde vand. Vi kunne næsten ikke få tøjet på og slet ikke knappe bukserne.

Langsomt og slingrende gik vi gennem parken til fransktimen, der forlængst var begyndt. Kras og jeg kom som de sidste. Glahn var vred og sad med sit ur i hånden, da de første kom sent. "Det er ti Minutter over Tiden". - De forklarede ham grunden. Men efterhånden som vi vaklede ind en for en, så medtagne, at den strenge "Glang" overhovedet ikke gjorde indtryk på os, forstod han grunden.

Hele klasseværelsets gulv gav sig under vor voldsomme rysten. "Det er dog voldsomt", sagde Glang, "Katedret ryster under mig". Den mest medtagne kom slet ikke. Han var kommet på sygehuset. Det var en hård svømmeprøve, men vi fik alligevel ikke noget imod O.B.

Citater af mine breve:

6-9-1920. - Jeg svømmede 16 Omgange = 1 Km samtidig med Aage. Jeg synes ikke, at Hr. Müller er saa streng.

I 1. g fik vi i Dansk tillige Oldnordisk.

Selvom vores gode Dansk lærer Marcus Pedersen da havde været lærer på skolen et år, kunne man - ved uskyldigt drilleri - stadig gøre ham forvirret.

Jeg greb chancen, da han i Oldnordisk bad mig læse og oversætte: "Skallagrim ok konu sina".

Og jeg begyndte således: "Hr. og Fru Skallagrim..".

Længere kom jeg ikke straks, idet hele klassen brød ud i skogerlatter, som gjorde stakkels Marcus glørd i hovedet, da han fortvivlet søgte at stoppe larmen. - Alt endte dog i venlighed.

Også engelsklæreren Erlandsen bragte jeg ud af fatning, da jeg engang lige før timen havde kastet en mængde kastanier i den store brændeovn. Kort efter timens begyndelse lød der et knald fra ovnen. "Someone has put chestnut in the stove" sagde Delle smilende. Der lød et knald igen. Delles smil stivnede.

Endnu et knald. Han så vred ud.

Ak, havde jeg dog bare nøjedes med en, tænkte jeg, da det stadig knaldede. - Endelig holdt knaldene op, men da var Erlandsen også meget vred.

Men fransklæreren Glahn kunne man ikke bringe ud af fatning. Han var streng. Han elskede at kalde en elev Dompap, når eleven ikke magtede det svære franske sprog.

Den Dompap ville jeg give ham igen på en fin måde. Jeg tegnede derfor en Dompaphan og malede dens bryst ekstra rødt. Nedenunder skrev jeg dens navn på alle de sprog, jeg kendte; dansk: Dompap - fransk: Bouvreuil - engelsk: Bullfinch - latin: Pyrrhula - svensk: Domherra - tysk: Dompabst. Tegningen signerede jeg med mikroskopiske bogstaver: EW og lagde den på katederet. Da han kom, spærrede han øjnene op - så og læste. Da han spurgte efter "Kunstneren", rejste jeg mig op og sagde, at jeg skrev mit navnetræk forneden.

Glang tog sine briller af, holdt tegningen helt op til sit ansigt og spærrede sine - meget nærsynede - øjne helt op. Jo!

Citater af mine breve.

6-9-1920. - I Gaar morede jeg mig meget godt paa Soldaterturen, tog 8 ½ herfra med Lastbiler til Bildsø Strand - sad ved siden af den store og den lille Skovtroid, spiste, delte i to Partier, det ene skulde forsvare, det andet angribe en Høj, - badede - gik op til en Gaard - Kurv med Smørrebrød - Mælkejunger med Chokolade - nogle Lærere uddelte Femøresbrød.

Jeg har faaet vandrende Pinde af Hr. Simonsen, Naturhistorielærer. Vil Moder sende mig mine gamle Gymnastikbenklæder (korte), vi har nemlig Plænegymnastik hos Hr. Müller, og dertil er mine Benklæder for gode. Vi skal have bare Ben til Plænegymnastik, saa jeg havde ikke behøvet Strømperne.

17-9-1920. - Der skal være stort Bal d. 26. I vil nok sende mine og Aages Handsker. Ingeborg var saa glad for Indbydelsen til Kongeballet.

20-9-1920. - Soldatertur = Overnatningstur til Bromme. Øvelserne i Skoven glippede, de to Partier gik Fejl af hinanden. Overnatning i Kostald i Bromme Mølle. Tæpper med Vogn. Der var strøet rent Halm. Jeg sov med Kaj og Ove ved Siden. Vi fik Aftensmad - skulde have haft Øl, men det glemte Lærerne, der kun tænkte paa sig selv og som sad inde i Møllerens Stue og aad Dyresteg - der blev spillet noget - raabte Hurra for Mølleren - gik i Seng - varede længe før vi kom til at sove - nogle sang og snakkede - der blev sagt, at de skulde tie stille, - og blev givet Lussinger, men intet hjalp. Saa skulde Bohn sove ovre i Stalden hos os. Han er forfærdelig vigtig og skal altid kommandere. Han har ogsaa den Vane, at han absolut maa rykke os i Haaret eller slaa paa os paa den ene eller den anden Maade. Da han kom over i Stalden, var jeg desværre faldet i Søvn, men de andre drillede ham paa alle mulige Maader. Han havde rigtig godt af det. Om Natten gled jeg ud af min Baas og fik forkert Retning, da jeg vaagnede og frøs, saa jeg krøb lige hen til Taps og kradsede ham i Ansigtet. Han vaagnede og sendte mig forskrækket en Lommelygte lige i Ansigtet. Om Morgen blev vi vækket Kl. 6 af Taps - han havde sat den Dreng, der skal blæse os op med sit Horn, til at blæse. Der var ingen mening i, at vi skulde op saa tidligt. Saa gik vi og drev i næsten to Timer, før vi fik Morgenmad. Gamle Laf vilde slet ikke have haft os op saa tidligt. Det var kun den

“wickse” Taps. Morgenmaden var meget tarvelig, den bestod af to Rundtenommer Sigtebrød med lidt Honning og Margarine og en Kop varm Mælk. - Igen Øvelser - derpaa Frokost ude. Jeg sad ved Siden af Kai Heilmann, som havde en Sodavandsflaske. Jeg fik ham til at sigte efter Taps, som sad nede i en Fordybning sammen med Gamle Laf. Proppen fløj lige over Taps's Hoved. Han gloede meget op efter os, som laa flade henover Jorden af Grin. Senere sagde han til mig, at jeg to Gange havde gjort Forsøg paa at myrde ham. Første Gang vilde jeg kradse ham ihjel, anden Gang vilde jeg dræbe ham med en Granat. Jeg lo bare af ham.

Om Aftenen havde jeg for at drille Bohn en Ring i Næsen. Det lykkedes godt, saa vilde han, at jeg skulde tage den ud. Først sagde jeg, at den ikke kunde komme ud, men saa tog jeg den dog ud, for at han ikke skulde rive den ud. - Harro driller Taps meget.

I Gaar Aftes var der nogle Alumner, der skød en Patron fra Soldaterturen af heroppe. Det er jo ikke farligt, men de maa ikke skydes af heroppe. Det var for at drille Taps. Samtidig raabte de: “Fy Taps” og stormede ind paa Kamrene. Saa kom Taps tænderskærende meget hurtigt herind til os, skønt vort Kammer ligger i den anden Ende af Alumnatet længst fra Taps. Jeg sagde, da han havde spurgt om, hvem der havde skudt, at det ikke var nogen herfra og, at det vidste jeg ikke, hvilket var sandt nok.

Saa gik han rundt paa alle Kamrene men kunde ikke finde Synderen. Aage var her ikke. Han var til Aftengymnastik.

Sa maatte vi alle ud paa Korsgangen. Taps truede men fik ikke fat i Synderen. Saa vilde han lade det gaa ud over to ganske vilkaarlige, som bor lige ved Siden af os. Det er rigtig uretfærdigt, men han kan lige vove at gøre dem noget, for det er ikke dem. Bare han havde valgt mig. Det turde han nu ikke. Saa skulde jeg ordentlig have lært ham noget. Ha, ha ih hvor jeg lo. *Undskyld mit meget kort Brev.*

Det blev efterår, og luften var allerede kølig om morgenen. Dagene begyndte for 1. g med gymnastik lige efter morgensangen lidt over kl. 8. Kaptajn Müller ville - måske ansporet af sin brors berømte bog lave noget nyt “Plænegymnastik”. Den skulle, som navnet antydede, foregå i det fri på en plæne hos os “grønne plads”. - Dertil brugtes ingen red-

skaber, fordi eleverne skiftevis selv skulle fungere som redskaber. Vi var derfor kun iført korte gymnastikbukser med bar overkrop. Sko havde vi ikke på, da vi ind imellem skulle stå på hinandens skuldre.

Det var råkoldt og slemt at skulle færdes med bare fødder i det våde kolde græs, undertiden med rimfrost. Det værste var, at alle øvelserne skulle fotograferes til Fatters bog, og det tog tid, inden opstillingen var i orden. Den største øvelse bestod af to store rundkredse. Først dannedes en rundkreds af de største elever. På deres skuldre dannedes den anden rundkreds af de mindste elever. Om og om igen, når en faldt ned. Blot en enkelt svajede, måtte vi vente, til han stod lige.

Det var en kold og modbydelig ventetid, inden fotografen fik taget alle billederne til bogen.

Fatter (Müller) selv varmt klædt på med stor kappe.

Og fotografen den heldige elev med alt sit tøj på - var min bror.

Adjunkt Thomsen, der blev fritidsinspektør, var en tid inspektør oppe på alumnatet med bolig i østre fløj. Derfra havde han vid udsigt blandt andet til avlsgårdens længer og kroge. Således kendte han alle smuthuller, som nogle elever af og til brugte i frikvarterene. Selvom man var flittig i læsetiden, kunne man undertiden tænke sig at give de sværeste fag for eksempel latin og fransk en lille overhaling inden timen.

Således gik Kras (Krag) og jeg imellem med bøgerne godt gemt på maven ned i en krog. Vi satte os på jorden under en lav mur, så man kun kunne se os, hvis man gik helt ind i krogen.

Men en dag kom der en stor rotte krybende henad muren, og den sprang lige over vores hoveder ind i krogen. Fy! Føj! Den næste gang blev vi derfor stående op. Just som vi stod og hørte hinanden, dukkede Thomsen op og beordrede os ud. Da vi kom hen til ham, beordrede han "Strambuks". Så løftede "Drengen" sin stok så højt, han kunne, og slog os med al sin kraft i bagen. Det gjorde voldsomt ondt, men vi beherskede os begge. I flere dage kunne vi næsten ikke udholde at sidde ned. Vi var ophovnede i enden, der var ganske blodunderløben og sortblå. I skoletimerne anbragte vi hænderne under bagen for således at prøve at hæve de ømme partier og dæmpe smerterne. Fra den dag kunne jeg ikke lide Thomsen, som jeg forinden egentlig ikke syntes om.

Færinger

Elever fra Færøerne blev altid straks optaget på Alumnatet. Der kom tre Færinger ind i klassen i 1. g. Dahl, Magnussen og Vejhe. De var flinke. Men vi kunne ikke lide, at de ofte talte færøsk indbyrdes, selvom de var sammen med os andre. Vi fik den fornemmelse, at de sagde alt muligt om os, da de jo vidste, at vi ikke kunne forstå det.

Vejhe var den venligste, rund og trivelig.

En dag opstod der et væddemål, om nogen turde lade sig maskin klippe over hele hovedet - "kronrage". Vejhe ville godt lade sig rage for 10 kroner. Og så skillingede hele klassen sammen dertil.

Den gode Vejhe så endnu mere rund ud uden hår på hovedet.

Øgenavne

Ligesom lærerne havde øgenavne, havde eleverne det også. Navnet Wielandt var jo et oplagt navn for vildand, så vi blev straks kaldt de to vildænder. Men på soransk blev Wielandt hurtigt til "Wils". Da min broder var den ældste og i mellemskolen den største, blev han kaldt "Store Wils", mens jeg blev kaldt "Lille Wils". Og de Soranernavne blev hængende uændret, selvom jeg i gymnasiet voksede og tilsidst var den højeste.

Nogle af vore klassekammerater havde mærkelige øgenavne såsom: Wolle = Carl Jul-Hansen, - Pider = Poul Pedersen, - Fede Aage = Aage Olsen, - Øksehoved = Harro Harrsen (med en noget ejendommelig hovedform, - Beri = Svend Mogensen).

Men typisk for Soranersproget var Kras = Aksel Krag, - Trans = Troensegaard-Hansen, - Afs = Ellen Jørgensen (af Afrodite), - Tobs = Torben Andersen, - Liebs = Axel Liebmann og Ole Splejs = Ole Gad efter faderens øgenavn, Splejsen.

Vore to venner, Kai og Ove Buch Larsen, som vi boede sammen med på kammeret på Alumnatet, kaldte vi: Den store skovtroll og den lille skovtroll.

Citater af mine breve om "Kongeballet"

26-9-1920. - I Søndags fik vi stor Middag Kl. 4. Suppe med Boller og Gulerødder. Oksetunge med Gemüse. Dyresteg med brunede Kartofler. Lagkage.

Det smagte godt altsammen, men jeg foraad mig ikke. - Pusterum - klædte mig om. - Ballet begyndte Kl. 7.

Saa gik jeg ned og tog imod Ingeborg (Nimb Lassen), præsenterede Ingeborg for Rektor og Lærere. - Kaffe, jeg sørgede for min Dame. March ind i Balsalen = Festsalen. Dans.

Aftensmad i Spisesalen: Smørrebrød, afbrændt Rødvin.

Jeg dansede med Ingeborg, Lilli, Inge la Cour, Helen Gorm Hansen, Inga Rasmussen, Frk. Bartsch og Ellen. - Kaffe og Kager. Jeg sørgede for Ellen, som ingen Herre havde, og for Ingeborg. De fik alt, hvad de kunde spise. - Dameinklination, Inge la Cour inklinerede for mig. - Tilsidst Champagnegalop. - Fulgte Damerne paa Vej - sagde Farvel.

Jeg morede mig udmærket.

1-10-1920. - Begyndte vi med de sorte Kasketter. Jeg synes, de er saa grimme, vinterlige. Jeg kan meget bedre lide de hvide. - Paa Søndag er der Soldatertur. Jeg tager ikke med. Jeg er indbudt af Hans Henrik til Falkenhøj. Det er meget mere morsomt end Soldaterture, hvor vi skal traske i Støv og Pløre.

5-10-1920. - Det var en dejlig Tur til Falkenhøj. Medvind ud. Fik fin Mad og Æbler og Nødder. Søndag stærk Modvind saa vi maatte tage Tog over Høng-Slagelse 3,10 Kr. pr. Person + Cykel, men det vil jeg selv betale. Fødselsdagsønsker: 1) Sorte Stork af P. Skovgaard, 2) Penge til Armbaandsur, 3) Kokosnød, 4) Lommelygte, 5) Skriveunderlag. Tre sidste ikke saa vigtige.

12-10-1920. - Hele Skolen blev fotograferet klassevis. Jeg sidder inde i en og skriver. Døren er lukket = laaset, men jeg krøb gennem Vinduet. Vi maa ikke være paa Alumnatet i Middagslæsetid, naar vi ikke læser Lektier, dem har jeg læst.

I oktober 1920 fyldte min farmor Sophie Wielandt født Kolthoff 70 år. Det fejredes på den kgl. Skydebane i København.

Aage og jeg havde fået fri. Vi kom i vores fine soraneruniformer, som altid gjorde lykke. En niece af farmor var gift med kommunelæge Erik Larsen. Han var gammel Soraner og blev henrykt over at se os i uniformerne.

Efter festens slutning sagde en onkel, at vi skulle tage nogle cigarer

af dem, der var tilovers. Jeg røg jo ikke men tog alligevel tre for siden at ville give dem til min far. Det glemte jeg imidlertid, og da jeg kom tilbage til Sorø, tog jeg dem og lagde dem i skuffen i mit skab og glemte dem. - Ikke ret længe efter blev der uventet skabsundersøgelse midt i en læsetid. - De tre lærere oppe på alumnatet havde delt kamrene. Det var Hjort, der kom ind på vort kammer. Held i uheld. Han gik først til det nærmeste, der var min broders. Der var intet forbudt.

Imens strakte jeg en hånd ind i mit skab, tog de tre cigarer og stoppede dem ind under min vest. Så kom turen til mit skab. Tøjet blev undersøgt, tingene eftersat og skuffen åbnet. Der var heller ikke noget. Jeg var lige ved at ånde lettet op. - Men så vendte Hjort sig om mod mig og sagde: "Du har vel ikke gemt noget på dig"? - Jeg svarede ikke, hvorpå han gav sig til at føle på mig. Han lagde den ene hånd præcis på det sted af vesten, hvorunder cigarerne var. - Jeg turde knap nok trække vejret. - Og så gik Hjort videre til Kajs og Oves skabe, hvor der selvfølgelig intet var. - Jeg undrede og undrede mig og spekulerede på det. Mærkeligt!! Bagefter syntes jeg, at cigarerne burde væk - men ikke blot kastes væk, for de var jo fine. Så gik Kaj, Ove og jeg en mørk aften ned i en krog for at ryge dem. Jeg tændte kun den ene og lod den gå på omgang. Den smagte os ikke rigtigt, så vi nøjedes med den, og der blev to tilbage.

En følgende dag drillede Ove mig og tog en af de to cigarer og gav sig til at spille bold med den. Da jeg ville tage den, kastede han rundt med den og smed den tilsidst ud på gangen. Som den lå der, kom Bohn gående, standsede forbløffet og sagde: "Hvad er det"?

"Det er en Cigar", svarede jeg.

"Tag den op", sagde Taps.

"Tag den op, Ove", sagde jeg, for jeg var jo over Ove i rang.

Ove tog den op og rakte den til Bohn.

Der skete ikke mere. Mærkeligt!

Ligeså mærkeligt beholdt jeg den sidste cigar, og den rejste hjem med mig i den næste ferie i et reagensglas, og deri blev den i årtier i over et halvt århundrede og er der den dag i dag.

Det var en kold novemberdag. Harro og jeg var gået eftermiddagstur ud at "vende pæle" ved landevejen. På tilbagevejen ad Storegade fik vi lyst til en halv makronkage. Lommepengene var jo små. De berømte

makronkager kunne sælges halve, og to elever kunne så dele denne halve. Derved blev denne luksus overkommelig. Vi gik derfor ind hos den populære bager, købte og delte en halv. - Det var et lille bageri med et enkelt bord med nogle stole.

På grund af vintervejret besluttede vi os til at trodse "Restaurantforbudet" og satte os ned ved bordet i stedet for at gå og spise kagen ude på gaden. Det forløb godt. Vi rejste os og tog vore kasketter just som en kammerat kom ind. Vi blev derfor stående ved døren og udvekslede nogle ord med ham, der også købte en kage og satte sig ved det ledige bord. Pludselig blev døren revet op, ind stormede Bohn. Harro og jeg hilste og gik straks ud, men vi nåede lige at se Taps gribe fat i den arme synder, der vovede at sidde ned i et offentligt bageri.

Det gjaldt for Taps at fange så mange som muligt.

Efter den første afstraffelse ilede Bohn nedad Storegade for at indhente os. - "Sig mig Harro og Erik", begyndte Taps, "har I også siddet ned og spist kager i bageriet"?

Drenge er jo gerne ærlige, og vi svarede begge to: "Ja".

"Så kan I møde oppe hos mig fem minutter før læsetid". Og det gjorde vi.

Oppe i Bohns stue sagde han straks:

"Nu kan I vælge, om I vil have et par på kassen eller sendes tidligt i seng".

"Hvad synes du, Erik", sagde Harro.

Det var for lumpent, syntes jeg, at Taps skulle slå os, når han ikke engang havde set os eller taget os på fersk gerning, men blot fordi vi havde svaret ærligt. Det skulle han ikke nyde godt af.

"Det er jo en kold vinterdag", sagde jeg, "derfor synes jeg, vi skal gå tidligt i seng". Dermed var sagen afgjort, og jeg vandt.

Da der ikke var værelser nok til alle klasserne, måtte vi i gymnasiet stadig skifte fra time til time, mens de andre klasser f.eks. havde timer på museet eller gymnastik. Ved et frikvarters begyndelse gik vi derfor med vores bøger til de nye værelser. Således skulle 1. g nysproglig efter en time overtage 1. g matematisk værelse, hvor de havde haft Bohn. Men han respekterede ikke frikvarterne og holdt sin klasse tilbage i 5-6 minutter eller mere, mens vi andre ventede udenfor med vores bøger, og alles frikvarter blev til intet. Det irriterede. Vi kiggede gen-

nem ruden, og da det en dag varede særlig længe, bankede jeg på ruden. Af den grund trak Taps tiden endnu længere ud.

Så lagde jeg mine bøger i vinduet til Fratergaarden og gik. Da Taps endelig sluttede og kom ud, greb han de to nærmeste Kras og Krum og beordrede dem op til sig efter skoletid, selvom de erklærede sig uskyldige. Da jeg derpå kom tilbage til den næste time, skældte de mig selvfølgelig ud. Men jeg lovede, at jeg nok skulle gå derop og beken-
de det.

Da timen sluttede, for jeg som en raket op på mit kammer, rev skabsdøren op og greb en dåse dejlig ægte lynghonning, som mine forældre havde sendt. Så smurte jeg honning over hele ansigtet og et særlig tykt lag på kinderne og for så hen til Bohn, just som Kras og Krum kom ud derfra. - Jeg rev hans dør op. Bohn stod midt i stuen endnu, hvad jeg også havde regnet med. - Hvis jeg så var stoppet op foran ham, ville lyset fra vinduerne være faldet lige på mit ansigt, og han havde opdaget honningen. - Men det havde jeg jo regnet ud. Derfor for jeg rundt om Bohn og stillede mig med ryggen mod vinduerne. "Det var mig, der bankede paa Ruden, Hr. Bohn". "Naa". - Så skete det, jeg netop havde tænkt. Bohn løftede sin højre hånd og greb med sin venstre lige i honningen på min kind. Han fik et mærkeligt udtryk i sit ansigt og langsomt dalede hans højre hånd ned, idet han slap grebet i den fedtede honning. Han nærmest hviskede:

"Jeg vil alligevel ikke slaa dig. Du kan gaa".

Et øjeblik efter var jeg i fuld gang med at vaske mit ansigt på sovesalen. Endnu en gang vandt jeg over Taps.

Alumnatets toiletter var nede ved avlsgården. Det var et almindeligt pissoir med indgang i hjørnet af huset og et WC med en anden indgang midt på huset. Imellem de to rum var der en stor luftrist. WC-afdelingen bestod af en hel del små rum med kummer. Disse rum havde ingen døre, så også på WC kunne vi overvåges. Men således kunne vi lidt mere hyggeligt passiare under opholdet.

En mørk aften kom Ove og jeg hjem fra byen og gik begge ind på WC. Mens vi sad der, hørte jeg en lyd fra pissoiret gennem luftristen. Jeg studsede, for det var ikke som en dreng, der stod og pissede. "Ove", sagde jeg, "Mørkets onde Gerninger lurer inde ved Siden af". Da vi efter endt gerning kom ud, stod der en høj mørk skikkelse.

“Erik og Ove, jeg vil lugte, om I har røget”.

Stakkels Taps, tænkte jeg, du dummer dig igen, for vi ryger ikke.

En af de mange enlige damer, der supplerede deres indtægt ved at have elever boende, var frk. Flor. Hun var en fyldig og meget venlig men alt for snakkende dame. Der boede mange drenge hos hende, og de kunne godt lide hende, for hun gjorde alt for at gøre det til et rigtigt hjem. Når hun mødte dem på Storegade, efter at de var kommet op på alumnatet, inviterede hun dem ofte ind på Coldings konditori. Således mødte hun sin gamle dreng Harro sammen med mig og inviterede os på kager.

Harro var nu som matematiker i klasse med E.V. Hansen fra b-klassen og kaldte ham begejstret for skolens kønneste dreng.

Ja i uniform var E.V. flot med sit meget smukke hoved og mørke krøllede hår, men uden uniform f.eks. i gymnastiksalen i korte bukser og bar overkrop var intet med arme og ben som tændstikker, der let kunne knække. Og det var just, hvad en af hans arme gjorde ved en almindelig øvelse.

Og så snakkede frk. Flor og fortalte, at E.V.'s mor havde været på sindsygeanstalt. - Det gjorde stort indtryk på os begge. Vi talte bagefter derom og syntes begge to, at E.V. var dalet i vor agtelse.

Det hele var forkert. E.V.'s mor havde mistet sin ældste søn ved en meget tragisk tildragelse, hvorom der gik såre triste rygter. - Derfor havde hans mor fået dårlige nerver.

Jeg var siden inviteret til deres hjem og så med egne øjne, at hun ikke blot var en nydelig men også en meget flot dame og helt all right i sind og skind. - Men hvorfor fortalte frk. Flor os dog det?

Kammersold

Når en alumne havde fødselsdag, fejredes den således: Han købte en hel lagkage og fik en stor kande chokolade lavet i køkkenet. Kammerets fire eller fem alumner spiste så hele lagkagen og drak så meget chokolade, de orkede. Resten af chokoladen blev så fortyndet op med vand til “Skyllevand”. Han inviterede så sine venner fra andre kamre til “Skyllevand”, hvortil han bød på makronkage.

Byens danseskole holdt afdansningsbal i december 1920. Inge la Cour havde inviteret mig, og Lilli havde inviteret Harro. Lørdag kl. 12

gik Harro og jeg derfor med vore invitationskort til rektor og bad om tilladelse til at deltage, men rektor nægtede at give tilladelsen. Det synes vi, var lumpent, vi var dog inviterede af hver sin dame. Det var ikke hensynsfuldt mod Inge la Cour, som troede, jeg kom. Så kunne hun jo have inviteret en anden.

Det var "raat af Slæveren", skrev jeg hjem.

Der var sandelig "skrappe" forhold i Sorø.

Da der senere i 1921 var bal hos rektor en lørdag i februar, var der ikke noget i vejen for, at alumnerne kunne blive til kl. 12 nat.

Familien Bay, Falkenhøj.

En af mine klassekammerater var Hans Henrik Bay, en venlig dreng. Han boede hos sin farmoder gamle fru Bay i en dejlig villa, hvor også to tanter boede. Hans to fætre Bjørn og Frithiof boede i en villa i nærheden. - Farmoderen var en elskelig dame. Året rundt holdt fru Bay åbent hus for sine børnebørns venner hver onsdag, der havde den lange fri-eftermiddag.

Hans Henriks fader, proprietær Bay ejede Falkenhøj, nær ved Tissø. I maj 1920 inviterede Hans Henrik mig med hjem til Kristihimmelfartsdag. Så kunne vi tage afsted tidligt onsdag den lange fri-eftermiddag.

I strålende vejr cyklede vi gennem det smukke og frodige sjællandske landskab. - Hvor blev jeg dog gæstfrit modtaget af hr. og fru Bay i deres dejlige hjem. - Falkenhøj var en anselig gård i den klassiske landlige stil med en stor og smuk hovedbygning og med tre udlænger. Haven var en lille park. Hr. Bay gik ture med os. - Og fru Bay kræsedede op for os med den bedste mad. Jeg følte mig straks som hjemme med den hjertelighed. - Og så var der så meget at se. Navnlig interesserede mig de forskellige køretøjer i staldlængen lige fra den simple fjælevogn trukket af tunge arbejdsheste til den fine landauer og den elegante lukkede karet med et forspand af lette sølvgrå skimler. - Og jeg, der selv havde mit hjem på en stor gård - en skovridergård - nød atter landlivet i fulde drag. Tiden gik kun alt for hurtigt, men ved afskeden blev der altid sagt:

"Kom snart igen", "Kom igen om fjorten dage".

Ligeså dejligt der var om foråret var der også om efteråret, hvor jeg ved afskeden fik alle de æbler og nødder, jeg kunne bære med til Sorø.

- Mest romantiske var vinterbesøgene, hvor vi rejste med tog til Ruds Vedby. Der ventede os den fine landauer med kusk i liberi. Der var fine pelse, en varm fodpose og ekstra tæpper til os. - Så følte det som et eventyr at køre igennem sneen og se op på alle de lysende stjerner i den stille mørke vinternat. Det følte ikke blot fornemt men varmt og godt med den hjertelige modtagelse af Hans Henriks forældre.

I den store spisestue blev vi trakteret med "vor moders mad". Aldrig før eller siden har en andesteg smagt så godt i en sølle alumnes sultne mund.

Men ak! Intet i denne verden varer evigt.

1921 blev Hans Henrik realist og forlod Sorø.

1921 solgte Bays Falkenhøj og flyttede væk.

Men gamle fru Bay blev og fyldte 75 år i 1923. Jeg gratulerede med en buket lilla levkøjer. Vort venskab varede hele livet. Hver Gang jeg efter studentereksamen kom til Sorø, besøgte jeg altid fru Bay. - Og kort tid inden sin sidste dag bad hun sin søn om, når det var slut, at sende mig en hilsen. - Den hilsen har jeg endnu.

Mørup og Harrsens.

Mørup var en af Akademiets store gårde forpagtet ud til Willy Harrsen, Harros onkel.

Allerede i 1919 tog Harro os med derud på søndagsbesøg, og i foråret 1920 blev jeg inviteret en weekend.

Onkel Willy var meget venlig og hans kone tante Mathilde ualmindelig sød og gæstfri. Hun var født Petersen og stammede fra herregården Ødemark. De havde selv ingen børn men samlede slægt og venner og især disses børn i det store hjem med en mængde værelser.

Erik Wielandt på Langelinie 1921.

Den store dejlige have gik lige over i en lille skov med både ungskov og høje ranke bøge samt et væld af blomster.

Livet på en sådan gård holdt jeg jo meget af. Jeg var interesseret i at se alle husdyrene. Og i skoven var der mange forskellige fugle - mine venner. Der var en stor rågekoloni i de høje bøge.

At ligge på skovbunden i en lysning mellem blå violer og hvide anemoner og lytte til skovduernes kurren var som at være hjemme i Palsgaard skov igen.

Det blev til mange gode besøg i 1920 og 1921. Det var let at cykle den mils vej derud i sommerhalvåret. - Men i vinterhalvåret blev vi undertiden hentet i vogn lørdag og kørt tilbage søndag aften.

Jeg gik jo i samme klasse som Harro i mellemskolen, så vi var dagligt meget sammen. Og så foretrak Harro mig for min broder Aage. Og i 1. g oppe på Alumnatet boede vi dør om dør.

Selvom Harro egentlig ikke var køn, så havde han megen charme og livlig, som han var, og noget forfængelig ville han gerne altid og allevegne være midtpunktet.

Mørup kom i disse år til at være endnu et hjem for mig.

I foråret 1921, hvor Bays havde forladt Falkenhøj, var jeg næsten hver fridag på Mørup. Og efter eksamen i juni 1921, hvor de fleste (også min broder) straks rejste hjem om natten, tog Harro og jeg først til Mørup og var der i dejligt sommervejr. Dagen efter blev vi fulgt til toget af tante Mathilde og fik hver en rød duftende rose i knaphullet. - Mørup var dejlig.

(For tredie sommer i træk inviterede jeg Harro til Palsgaard).

Men heller ikke denne herlighed var evig. I 2. g, hvor Harro og E.V. valgte at bo sammen på 2-mands kammer, havde E.V. allerede svigtet sin bedste ven, Mogens Møller, og da svigtede Harro mig. Jeg ville derfor ikke mere med ham - eller dem - til Mørup - og kom der kun en enkelt gang, når tante Mathilde sendte vogn og absolut bad mig med.

Jeg ville ikke såre den hjertelige og gæstfrie dame.

I 1920 skrev maleren og ornithologen P. Skovgaard, Viborg, til min far i Palsgaard skovridergård og bad om oplysninger om fuglelivet i distriktet. Min far lod spørgsmålet gå videre til mig, da jeg kom hjem på sommerferie.

Jeg skrev til Skovgaard og blev optaget som medlem i "Dansk Ornithologisk Central".

Derpå gik jeg i gang med at notere alle de fugle, jeg traf på i skovdistriktet og siden i Sorø, hvor jeg begyndte ringmærkningen i foråret 1921.

Samtidig fotograferede jeg fugleungerne. Og i Filosofgangen fandt jeg et kuld på tre ugleunger. Der tog jeg det morsomme billede, der blev gengivet i bladet "Verden og Vi" og præmieret med 25 kroner.

Under min studietid i København gennemgik jeg på Zoologisk Museum afdelingen med danske fugle og noterede alt ned, hvad der angik Sorøegnen og Palsgaardegnen og sendte resultaterne til centralen. I hæftet 1925 - 6. Aargang nr. 2 bragtes mine optegnelser samt to fotografier: "de berømte" tre ugleunger og en ung råge.

Da jeg blev dimitteret i 1923 og forlod Sorø, overtog den yngre Svend Kamman ringmærkningen af fugle for Skovgaard.

Akademiet havde sit eget sygehus for alumnerne. Det passedes af sygeplejerske frk. Astrid Glahn Clausen, som foretog regelmæssige målinger af alumnernes højde og vægt.

Det var først i maj 1921, at jeg kom til sygehuset som patient. Jeg havde været i Mørup skov sammen med Ove Buch Larsen for at ringmærke rågeunger. - Rågekolonien var i høje bøgetræer, der havde få grene. En gren, jeg holdt fast ved, knækkede, og jeg styrtede ned fra 10-12 meters højde. - Jeg så sol og måne, stjerner og rødt, da jeg landede med et bump på skovbunden. Ove styrtede til, men jeg slog en nervøs latter op. Men straks forstummede min latter, da jeg fik store smerter rundt om i kroppen.

"Jeg maa hente Hjælp", sagde Ove.

"Nej vent lidt, saa cykler vi hjem".

Men jeg kunne ikke engang rejse mig op, så jeg måtte lade Ove hente hjælp på Mørup.

Fra gården sendte de en vogn med to karle. Forsigtigt løftede de mig op i vognen og kørte langsomt afsted.

Harros onkel, Willy Harrsen, var forpagteren af Mørup, der ejedes af Sorø Akademi. Harro var der netop sammen med de andre matematikere. Alle modtog de mig. Harros meget søde tante Mathilde fik mig båret ind på et gæsteværelse og lagde is på min pande.

Imens fik matematikerne og den forskrækkede Ove chokolade og kager. Men jeg lå og ærgrede mig gul og grøn, for det blev jeg i ordets forstand.

Så kom de igen for at køre mig til Sorø.

Klokken var seks om aftenen, da jeg ankom til Akademiets sygehus. Udenfor ventede rektor og sygeplejersken. Der blev straks ringet til Akademilægen, dr. Dalmark. Forsigtigt blev jeg båret op og lagt i en stor sygestue, og meget forsigtigt fik frk. Clausen mig klædt af og iført patienttøj.

Og så lå jeg der og ventede og ærgrede mig og ventede.

Nogle ældre alumner, der skulle studere medicin, kom for at kigge på mig, mens vi ventede.

Der blev igen ringet til læge Dalmark. Og tiden gik, og timerne gik.

Frk. Clausen trøstede mig.

Stadig kom læge Dalmark ikke, han var i middagsselskab.

Endelig kl. 11 om natten kom læge Dalmark i kjole og hvidt. - Og i timen indtil midnat blev jeg undersøgt og behandlet.

Den venstre side af mit ansigt var så stærkt forslået og derpå hævet, at jeg ikke kunne åbne det venstre øje. Min venstre arm var totalt lammet og ligesom ude af led. Det højre knæ havde på den venstre side et stort gabende sår, hvor det røde kød stak frem. Jeg så lægens nål og tråd, da såret blev syet sammen og desinficeret. Det gjorde ondt, men jeg sagde ikke et ord og græd ikke. Jeg rystede over hele kroppen, nervøs over at have ligget og ventet i fem stive klokketimer, før lægens middagsselskab var forbi, så han kunne få tid til sit ansvar som læge for skolens alumner. Så ung jeg end var, var jeg vred på lægen.

Frk. Clausen plejede mig godt. Hun var rørende omsorgsfuld. Efter som dagene gik, og jeg bedredes, følte jeg sygehuset under hendes pleje som et hjem.

Rektor kom dagligt for at se til mig. Han havde straks skrevet til mine forældre, som fik brevet kort efter. - Men den nat, hvor jeg blev behandlet, vågnede min mor ved midnatstid, vækkede min far og sagde: "Aa, jeg er saa urolig for Erik". - Siden kom meddelelsen.

Den lokale presse havde erfaret uheldet. Rygterne sagde, at jeg var død eller i hvert fald snart ville dø.

Fra min afdeling på hovedbygningen kom Bohn over til sygehuset, og han nærmest skældte mig ud.

Min bror holdt mine forældre underrettet om min bedring, der skred godt fremad.

En strålende majdag stillede frk. Clausen en bære ud i sygehushaven og hjalp mig ned til den. Der lå jeg så i solen mellem blomsterne og hørte på fuglesangen.

Min morovre i det fjerne Jylland var utålmodig og ville have mig udskrevet, som tegn på at jeg virkelig var rask igen. Men jeg svarede: "Hvorfor i Alverden vil du have mig ud herfra? Jeg har det jo saa dejligt her". Det beroligede. Jeg nød desuden at være fri for det kedelige alumnat.

På grund af dette uheld lærte jeg rigtigt sygeplejersken at kende. Det blev et venskab, som varede hele livet. Hver gang jeg siden min studentereksamen kom til Sorø, besøgte jeg frk. Clausen.

Hver jul skrev jeg til hende. Det blev til 40 julebreve.

Jeg skrev til mine forældre hver dag (med blyant) for at berolige dem og forsøgte at gøre det hele til intet:

12-5-1921. - *Kære Fader og Moder*. Jeg fejler absolut intet.

14-5-1921. - Jeg har været oppe hele Dagen.

15-5-1921. - I Morgen bliver jeg nok udskrevet fra Sygehuset. Skal hilse fra Frk. Clausen og takke for Blomsterne.

18-5-1921. - Søndag Pinsedag var jeg hos Viderøs. Mandag blev jeg kørt til Harrsens paa Mørup og var der til Tirsdag. Nu er jeg udskrevet fra Sygehuset. Jeg havde det saa godt derovre, saa jeg er helt ked af at være kommet derfra.

20-5-1921. - I Gaar var jeg ovre paa Sygehuset til Frk. Clausens Fødselsdag.

Der var mange kønne piger i Sorø. Og i gymnasiet begyndte man at interessere sig for det andet køn.

Høj og flot var Gudrun Rothe-Hansen med sin lange lyse fletning - en sand Danekvinde.

Rektor havde tre døtre. Ældst var den kønne Eleanor. Den næstældste var Elisabeth, kaldet Lisbeth, på min alder. Den yngste var endnu

kun et barn. Købmand Hee havde en flok usædvanlig kønne døtre med den smukke Lise i spidsen. Som nummer to kom den kønne Grethe, der var meget omsværmet af min klasse. Som hun var lys, var hendes veninde Ingeborg Nimb-Lassen kaldet Nimbus mørk. Hun var en perle.

Mest smilede jeg til Inge la Cour og Helen Gorm Hansen, når jeg mødte de to søde veninder på Storegade.

Tandlæge Ziegler-Andersens døtre Karen kaldet Lulu og Aase var noget for sig allerede dengang, som de siden skulle blive det i teaterverdenen. Lulu gik på Akademiet i gymnasiet to klasser over mig. Hun havde mange venner og beundrere.

Aase blev på pigeskolen. Hun var en rask og temperamentsfuld pige. Det fik jeg at mærke en første majaften, da alle akademister i samlet trop vandrede ud ad jernbanevejen til "Overskæringen" fulgt af byens piger. Som vi gik der syngende, gav Ebbe Wedell mig et voldsomt fur (puf), så jeg røg ind i Aase. Hun var rask i vendingen og smækkede mig en ordentlig lussing. Det følte jeg som l. g'er nedværdigende men sagde ikke noget og nøjedes med at blive gal på Ebbe. Da jeg næste dag gik tur på Storegade kom Aase sødt hentil mig og gav mig en uforbeholden undskyldning. Da så jeg for første gang, hvor charmerende hun var.

"Overskæringsaftenen" var noget specielt i Sorø. Den fejredes 1ste maj, når akademisterne fik sommertøjet på. Alle fik de hvide kasketter. Gymnasiasterne fik hvide benklæder, mens mellemskoleleverne fik et helt sæt kadettøj. Dette var ikke noget kønt tøj med smalle blå og hvide striber, men det var praktisk, da både jakke, vest og benklæder kunne vaskes. Om aftenen gik alle i sluttet trop syngende med nyudsprungne bølgegrene ud til jernbanelinien og lagde Soranerknapper og mønter på skinnerne. De ældste havde kommandoen og passede godt på. Når de råbte "Væk", måtte alle forsvinde væk fra sporene ind i skoven.

Så kom eksprestogene buldrende - et fra København og et fra Korsør. Når de havde passeret, styrtede vi op igen for at finde vore knapper og mønter. De skulle gerne være tromlet helt flade men således, at man kunne se deres figurer. - Derpå gik hjemturen under sang.

Om foråret, når bådene igen kom i søen, kunne jeg nu som alumne ro med Akademiets både.

Akademiet havde fire robåde, der var forbeholdt alumnerne. De fleste roede til Ægir, hvor akademisterne kunne få en billig forfriskning.

For byens borgere var der store motorbåde, som sejlede til Parnas, der var et stort fint traktørsted. da det ikke var tilladt akademister at gå på restaurant, kom vi der ikke. Men priserne lå nu også over vor økonomiske formåen.

Jeg holdt mest af at ro til Bøgholm. Man kunne ikke gå tørskoet over til holmen, så den var et eldorado for mine venner fuglene. Men den var også et fristed for de allestedsnærværende "Snydere", hvis fritidsinspektorer især en var en idelig plage. Her behøvede man ikke at have kasket på. Her kunne man tage generende tøj såsom stive flipper og andet af. Man kunne simpelthen slappe af for en kort tid og være en ganske almindelig dreng.

Og så var der en fuglesang uden lige.

Det var vel disse dejlige omgivelser, der i sin tid havde tilskyndet Kong Frederik til at anlægge Akademiet.

I maj og juni blomstrede alt i den gode jord. Akademihaven frembød en overdådighed af blomster, og de små haver rundt i byen duftede af roser.

Skovene vrimlede af den righoldige flora. Den lune beliggenhed gjorde, at alt var tidligere her end de fleste andre steder i landet. På kort tid kunne man cykle ud på landet til de frodigste marker og der plukke en buket af røde valmuer og hvide okseøjjer, blå kornblomster og rødlilla klinte. - Der var virkelig dejligt.

4. del

August 1921 til sommer 1922 i 2. g n

Mennesker i Sorø

I 2. g havde vi værelser på rektorboligen oven over rektors private bolig. Det var rigtige værelser - ikke kun kamre som på Alumnatet. Det var en usigelig lettelse at blive rykket op i 2. g og at komme væk fra Alumnatet. Værelserne vendte mod øst og havde en køn udsigt til Fratergaarden og længere. Og så havde vi lov til delvis at møblere selv. Der var som på Alumnatet bord, stole og vægskab. - Men mine forældre købte behagelige kurvestole og en god kommode. - Mor gav os et bordtæppe. Og vi fik kønne billeder på væggene. Det blev til et menneskeligt værelse.

Læseinspektorerne behandlede os som rigtige mennesker. Og mod skriftligt at love ikke at bringe nogen form for alkohol ind, fik vi lov til at lave egne ekstra små måltider med kaffe, the og kakao og dertil brød og kager.

Vi kunne invitere kammeraterne fra byen op til selskab. - Men vi måtte ikke invitere piger.

Vi blev også behandlede som voksne mennesker både på værelserne og i skoletimerne. - Flere af lærerne sagde "De" til os. Vi havde vores egen lille spisestue. - Vi sov på små sovesale med seks i hver. Der var et lille pænt vaskerum med en kumme for hver, og der var selvfølgelig toilet, så vi ikke behøvede at spørge inspektør om at måtte gå på toiletet.

Selvfølgelig måtte vi overholde at være hjemme i læsetiden, men det blev ikke kontrolleret, om vi læste lektier.

Vi måtte gå roligt ind og ud, da det var samme indgang som rektors. Ligeledes måtte vi opføre os stiltfærdigt deroppe. I modsat fald kom rektor straks op. Ved at hoppe et par gange demonstrerede han, at sådan måtte en have gjort, for hans hængelampe var lige ved at falde ned. Den faldt dog aldrig ned.

Der var en halv times læsetid om morgenen fra 7,30 til 8 og aftenlæsetid fra 6 til 8 afbrudt af aftensmåltid en halv time. Der var desuden taget hensyn til vort privatliv, idet ruden i døren var lukket af en

klap. Andre kunne således ikke uden videre stå udenfor og kigge på os. - De inspektionshavende lærere åbnede og lukkede klappen for at kontrollere, at vi var der.

Dr. Helms, der var inspektør på denne afdeling, boede selv for enden af gangen i en lille lejlighed. Hans øgenavn var Mef, hvilket navn kom af Mefistofeles. Af hvilken besynderlig grund han havde fået et sådant øgenavn, vidste jeg ikke. Han var alt andet end djævelsk. Han var meget kultiveret, ligevægtig og særdeles venesæl. Også han inviterede os ind til the og kage.

Det skal fremhæves, at alle lærerne inviterede flere ad gangen, mindst to, Jeg havde Mef i filosofi i gymnasiet. Også som timelærer var Helms en udmærket lærer. Han havde evne til at fastholde elevernes opmærksomhed på en yderst rolig måde. En lapsus fra en elev forstod han at rette uden at fare op. Det måtte jeg selv sande, da jeg engang havde skelet til den franske grammatik. "Hvad laver du Erik"? "Ikke noget". Så var den lapsus rettet for steds.

Når Mef åbnede vindusklappen i vor dør, smilede jeg til ham. Alene hans buttede figur lyste af venlighed.

Helms kunne jo være forhindret i læseinspektion. I en sådan anledning vikarierede vor engelsklærer Erlandsen kaldet Delle.

"Du skal se, Delle banker nok forsigtigt paa, inden han aabner klappen", sagde jeg til min bror. - Vi ventede spændt. Ganske rigtigt. Der lød et forsigtigt bank, før Erlandsen åbnede klappen. Vi lod som ingenting for ikke at gøre denne gode men generte lærer endnu mere genert.

Det første halvår af 2. g havde vi hveranden uge Helms og hveranden uge Ussing som læseinspektør. Jeg huskede Ussings - Bafs - vrede over vor Sønderjyllandsdemonstration, så jeg sad pænt rolig bøjet over min bog, når han åbnede klappen. Allerede i december flyttede han væk fra sin bolig på gymnasiet. Det var alt, hvad jeg havde med ham at gøre. - Han var vist afholdt som timelærer.

Gymnasiasterne i 2. g og 3. g havde en forening, "Baldur", med møder i salen ovre på selve gymnasiebygningen, hvor alle 3. g'erne boede. Det var en hyggelig sal, hvor de spiste, og der var et lille bibliotek. Møderne i "Baldur" foregik hver tirsdag efter aftenlæsetid. Der var en bestyrelse med en formand, en 3. g'er. - Der blev holdt foredrag og

læst op af bladet "Minerva" et håndskrevet blad forfattet af gymnasia-sterne selv. Det indeholdt "filosofiske værker", digte og prosaværker samt tegninger. - Historierne handlede mest om lærerne, disse "Snydere" måtte holde for. De fik både læst og påskrevet i skrappeste forstand. Med deres øgenavne blev deres mindste ejendommeligheder forstørret og grinagtiggjort i det helt groteske.

Jeg bidrog med flere forsidetegninger og adskillige digte under en række forskellige pseudonymer som Regulus, Hirundo, Cervus og Leukos. Jeg var i den alder, hvor det vældede frem af sig selv.

Julekomedien

Akademiet spillede hvert år en komedie før jul - hvert andet år en Holberg-komedie og hver andet år en klassisk fra "Guldalderen".

Lektor Glahn instruerede glimrende. Det var 2. og 3. g'ere, alle sammen drenge, der spillede. De skulle have tilladelse fra forældrene af hensyn til læsningen.

Der skulle opføres Christian Richardts "Deklarationen" i 1921, da jeg gik i 2. g. Det lød interessant, så jeg meldte mig straks men blev unægtelig betænkelig, fordi Glahn valgte mig til at spille Sine. Nå, det måtte jeg finde mig i. Der var da også tre andre drenge, der skulle spille dameroller. - Læseprøverne fandt sted hos "Glang". - Morsomt blev det rigtignok, da vi begyndte prøverne i festsalen. Men vi var dog stadig noget hæmmet af at spille kvinderoller i uniformerne. Men da kostumeprøverne begyndte, var vi ude over alle hæmninger og spillede på livet løs.

Opførelsen af julekomedien blev en stor succes overværet af lærere, elever og dissers pårørende.

I første akt sad jeg med ryggen til publikum, så jeg fik ikke lampefeber. Desuden var Sine i stykket en køn ung pige. Og i kostume og sminket var jeg virkelig pæn, så det gav selvtillid.

Det var helt igennem vellykket og med fotografering af hele "Banden", som Glang kaldte os i et vers.

Vaudevillen "Deklarationen" var skrevet af den - dengang kun 21-årige student Christian Richardt - til og opført i studenterforeningen 1852 - men senere opført over to år på Det kgl. Teater til 1863. Den er et venligt underholdende stykke med fornøjelige sange.

Sorø Akademi. Julekomedien 1921.

Personerne:

Fru Sørensen - Erik Kringelbach.

Henriette, hendes Datter - Otto Nielsen.

Jensen, Præst - Carl Frederiksen.

Madam Jensen, hans Kone - Erik Christoffersen.

Klem, Forpagter - Harro Harrsen.

Sine, hans Broderdatter - Erik Wielandt.

Varning, hans Avlsforvalter - Aage Wielandt.

Stang, Adjunkt - Mogens Møller.

Jens Top - Erik Peytz.

Desuden mandlige og kvindelige gæster:

Herrerne - Poul Nyholm - Peter Kaarsberg.

Damerne - Erik Stubbe Teglbjerg - Torben Glahn - Børge Andersen.

Når tæppet går op, sidder et selskab hos fru Sørensen i haven ved et dækket kaffebord, og Top, Klem, Sine og madam Jensen synger:

*Fru Sørensen, Fru Sørensen,
Hvor mageløst De dog bor.
En Dronning kunde knap saamænd
Ha'e Sit i saadan en Flor.*

*Se Haven her, hvor nydelig
Med Roser og med Levkøj.
Og Bordet her, hvor frydelig.
Og sikken et Kaffetøj.*

o. s. v.

Denne muntre indledning satte såvel skuespillere som tilskuere i den rette stemning, der fortsatte i hele vaudevillen.

Også fornøjede præstens vise:

Nej Offeret er kun saare smaat,

Lidt Smør - en mager Gaas -

Og al den Trængsel skyldes blot

Den Rigsdags - om jeg saa maa sige - dumme Vaas.

Og præstekonens:

For man sidder og kukekurer i sin Præstegaard,

Og man murer sig jo inde baade Vinter og Vaar,

Og man hører aldrig hvordan det i Verden gaar.

Og man kan jo dog lidt mere end sit Fadervor.

Opførelsen endte med stort bifald, da de rette elskende fik hinanden efter diverse forviklinger.

Da jeg efter julekomedien omklædt gik igennem den tomme festsal, opdagede jeg en tabt pung under en af stolene. Jeg tog den op, åbnede den og så blandt pengestykkerne en guldtyvekroner. Den var så smuk, at jeg så på den mange gange. Der lå også et visitkort: Fru Bankdirektør Werner, Slagelse. Næste dag gik jeg uden at betro mig til nogen til posthuset og sendte pungen med alt indhold til ejerinden kun underskrevet med skuespillernavnet "Sine".

Så kom juleferien. Det var dejligt igen at være hjemme i skovriergården i Jylland. Intet kunne måle sig med den.

Juleaften kørte vi som sædvanligt til gudstjeneste i Bryrup. Provst Clausen fra Vinding havde annekskirken Bryrup. Han var et dejligt menneske og talte så menneskeligt og smukt.

Den juleprædiken skulle jeg aldrig glemme. Efter teksten talte han ud fra en hændelse en god gammeldags dansk jul:

En dreng fra et beskedent hjem fandt på gaden en pung fuld af penge men så også ejerens visitkort. Ærlig som han var, gik han hen og afleverede pungen med alle pengene og gik straks igen. Da hans mor den næste dag åbnede døren, stod der udenfor en stor kurv

fyldt med alle de dejligste ting, som de ikke selv havde råd til at købe. På et kort stod der: *“til den ærlige Finder”*.

Og provst Clausen talte videre om ærlighed og næstekærlighed. Mit hjerte bankede ved at lytte til denne beretning, der så mærkeligt og slående passede på mig. Men jeg sagde ikke et ord derom til mine forældre eller andre.

Ferien endte, og tiden gik sin vante gang i Sorø.

En søndag, da jeg efter gudstjenesten gik ned ad sidegangen i kirken, så jeg den yngre elev Mogens Werner med sin mor i midtergangen.

Mogens så også mig og fortalte det til sin mor.

Ved udgangen kom fru Werner hen til mig og sagde tak og nogle høflige ord.

Jeg kom igen til at tænke på provst Clausens prædiken. Jeg havde ikke ventet et overflødighedshorn - men måske en invitation til en søndag i et hjem.

Senere i livet mødte jeg lignende hændelser også samme slags solstrålefortællinger, men jeg troede ikke mere på solstrålerne fra mennesker. - De var lige så sjældne som - solformørkelserne.

Ligeledes spillede man ude i byen komedie.

Byens honoratiorens deriblandt nogle af lærerne opførte på hotel Postgaarden *“En Søndag paa Amager”* med blandt andre adjunkt, kaptajn Müller, adjunkt Nielsen og doktor Dalmark.

Kaptajn Müller passede fortrinligt til den djærve skipper, da han med sin dybe stemme sang: *“Paa Søen naar den skummer”*.

Dernæst opførtes *“Skærmydsler”* med adjunkt dr. Helms, fru Dalmar og to andre damer fra byen.

Alle akademisterne overværede selvfølgelig forestillingerne.

Også pigeskolen opførte komedier i hotellets teatersal. En af lærerinderne havde skabt en lille komedie over populære klassiske sange blandt andre: *“Sig Clara hvorfor rødmer du”*. Henrivende så den lille Motzfeldt ud som Clara i lysrød krinoline og med gule hængekrøller.

Høj og flot var den smukke Gudrun Rothe-Hansen som Frederik. Som prolog ved forestillingen trådte Aase Ziegler frem, nydelig i en grøn fløjskjole med pocher. Hendes smukke stemme lod ordene klinge.

Når så mange forskellige drenge boede på de samme afdelinger klods op ad hinanden, kunne det ikke undgås, at der opstod en vis jalousi og imellem sammenstød. Vi levede jo sammen døgnet rundt.

Harro, som i mellemskolen var i a-klassen sammen med min bror og mig og var blevet en af vore allerbedste venner, kom i gymnasiet i matematisk afdeling sammen med Erik Valentin Hansen (kaldet E.V.). Og Harro faldt pladask for E.V., som jeg godt kunne lide - men heller ikke mere.

Harro havde besøgt os i skovridergården i de tre forgangne sommerferier og jævnligt taget os med til sin onkel og tante på Mørup, ligesom han også havde inviteret os til sit hjem i Herning.

Ligeledes havde E.V. inviteret os alle til sit hjem i Slagelse. Vi fire, der boede dør om dør, spillede jævnligt bridge sammen. Men det gik ikke i længden. - Min bror, der jo kun var godt 1 1/4 år ældre end jeg, kritiserede mig ofte, da jeg ikke var så rolig som han. Og Harro og E.V. var noget sæere en tid, så det kom til sammenstød, som det fremgår af mine breve:

“Kaj og Finn kan ikke komme i sommerferien. Beck kan desværre ikke komme. Mon Tutsi (Kusine) saa ikke kan komme i den Tid, hvor Aage har Harro og Heilmann - ellers kedeligt for mig”.

“20-6-1922. - Jeg er ked af, at jeg ingen faar til Sommer, - bange for at Aage vil overlade Harro til mig. Harro sidder og konverserer. Jeg kan ikke fordrage Konversation navnlig ikke det Sludder, han siger. - I konverserer - jeg gaar i Seng og spiller Morgenmand. Jeg vil heller ikke til Herning i Sommer sammen med Harro, Aage og E.V. Hansen og spille Bridge og spille Tiden. De tre har haft nogle smaa Sammenstød med mig og har lavet en “Tripelalliance” mod mig. Men heldigvis kommer E.V. da ikke med til Palsgaard, men i Herning vilde jeg have været sammen med dem. Med Aage var Sammenstødet nu ikke af Betydning - mere med de andre, skønt Harro nu er saa sukkersød overfor mig”.

Jeg gik i stedet over på gymnasiet og spillede bridge med Erik Peytz og Erik Kringelbach, som jeg havde spillet sammen med i julekomedien, og var blevet ven med. De to lavede ikke numre.

I januar-februar 1922 var der igen en slem influenzaepidemi. På et tidspunkt var der 102 elever syge samt flere af lærerne.

Lovsangssalen blev lazaret, da sygehuset var overfyldt, og der kom en ekstra sygeplejerske fra København.

Jeg klarede mig fri af influenzaen men fik dårlig mave og kom på diæt til alle måltider sammen med bl.a. lærer Helms.

Min nye ven Peytz blev meget syg og kom siden på lang rekreationsferie. Det satte ham så langt tilbage, at han ikke kunne gå op til studentereksamen 1922 som 3. g'er. Han blev derfor holdt tilbage og var så i 1922-23 stadig i 3. g. - Så fik jeg til gengæld megen glæde af ham et helt år længere.

Flere af lærerne kritiserede min stemme og udtalelse af det pågældende sprog.

Fransklæreren Glahn skrev en hyldest til os aktører efter julekomedien. Om mig skrev han: "Og Eriks svage Stemme man knap nok hørte før. I Fremtid vil den være som sig hør og bør".

Han fulgte, uden at vi anede det, vore øjne, når vi havde fransk læsning. Til mig sagde han: "Jeg troede først, at du ikke fulgte med, og vogtede paa dig. Men naar vi læste fra venstre Side over paa højre Side, saa jeg, at dine Øjne fulgte med". - Men selvom han var utilfreds med min stemme, lod han det aldrig gå ud over karakteren. Han var klog og rettænkende. Han så min flid, og jeg fik mg i fransk. En gang, hvor jeg havde udmærket mig, sagde han: "Jeg ta'r min Hat af for dig, Erik".

Derimod var engelsklæreren Erlandsen - Delle - ikke ligeså fair. Gang på gang skrev han i min karakterbog negativt:

"Flittig, ret flink. Hans Udtale er vel paa Grund af Organet ret udvisket" og ganske flink. E.W. er handicappet af sin slørede Stemme, der gør, at Lydene bliver udviskede". - Og han lod den trække karakteren ned. Hvad i alverden vedkom min tunges uegnethed til det grødede engelske sprog, tænkte jeg, når jeg ellers var flittig og god. Jeg var den eneste i hele klassen, der virkelig var interesseret i tekstens indhold. Det måtte han selv erkende, da vi læste Shakespeares "En Skærsommernatsdrøm". Da vi i den tredie time kom til en vanskelig passus, sagde han: "Det forstaar I ikke endnu, da vi kun har læst hertil". Alle mine klassekammerater tav, men jeg svarede på spørgsmålet. "Hvor ved De det fra"?

“Jeg har da læst hele Bogen, siden vi begyndte”.

2. g'erne havde tit en tavs kamp - af en eller anden mærkelig grund - med gymnastiklæreren kaptajn Müller, som så roligt overlod dem til gymnastikassistenten. - Det gik imidlertid altid ligeså stille i orden. Og i 3. g var der ikke noget i vejen.

Denne barske lærer var trods alt afholdt, fordi han var et rigtigt mandfolk. Han krævede meget af os både i gymnastik og idræt, og han krævede diciplin. Men han var ikke brutal - endsige sadist.

Jeg kunne godt lide ham.

Gymnastikassistenten var årene fra juni 1921 - 1923 stud.mag. Peter Johannes Jørgensen - en nydelig ung mand.

Han blev straks kaldet “Pjevs”, fordi han var så ung. Ikke desto mindre betragtede vi ham som “gammel” - altså som værende lærer, - til trods for at han var født i 1901 og lige akkurat blevet cand.phil., da han tiltrådte. Han var således kun to år ældre end de ældste i klassen.

Jeg husker, at vi var nævise overfor ham - også jeg, - der kun var fire år yngre.

(Hvor blev jeg flov, da jeg igen mødte ham på universitetet et par år senere, hvor vi begge studerede og således nu var kollegaer, og han så venligt og kammeratlig sagde “God Dag”. - Han blev siden rektor).

“Trekanten” var, som navnet antyder, et trekantet stykke jord lige udenfor rektorboligen. Der var et par høje træer med bænke under. Og der var en gynge og nogle ringe til gymnastikøvelser. Den var strengt forbeholdt de to ældste klasser 3. og 2. g. End ikke lærerne havde adgang dertil.

Vi ældste gymnasister følte os som allerede værende noget, når vi opholdt os der. Det var vores domæne.

Men når vi kom fra skoletimerne på hovedbygningen, hændte det ofte, at rektors lille seksårige dreng lystigt gængede derinde. Straks gik en af os ind og stoppede ham og smed ham ud. Det gentog sig imidlertid gang på gang.

Min gode ven Erik Peytz agtede at studere medicin. - Han havde allerede i gymnasiet flere lægebøger blandt andre en, der fordømte tobak på det kraftigste. Deri stod f.eks., at den, der røg cigaretter, skadede sit helbred alvorligt. Hver cigaret var et søm til ens egen ligkiste. De betegnede rent ud som ligkistesøm.

Selv røg jeg ikke og min bror heller ikke.

Men mine naboer Harro og navnlige E.V. røg meget. De var jo en tid mine venner, hvorfor jeg ville lave en spøg med dem, dengang vi spillede bridge. Jeg afskrev det drastige stykke om cigaretrykning og lagde det ind på deres værelse. Det vakte megen morskab, så de kom ind til mig og spurgte, om jeg havde skrevet det. Jo, det havde jeg afskrevet fra Peytz' bog.

Det var så interessant, at de ville give det til Bohn. Men uden mit vidende lagde de det ved en uset lejlighed ind i en af Bohns bøger. Så rullede rouletten. Bohn skulle altid vise sin magt som lærer nårsomhelst og hvorsomhelst. Selvom det i virkeligheden var vand på Bohns mølle og var som talt ud af hans fordømmelse af tobak, skulle han vise sig. Han kendte ikke skriften og gik så til de andre lærere på yngste afdeling. Marcus, der var min dansklærer og kendte skriften, sagde, at det var Erik Wielandt. Derpå lod Bohn sende bud med besked til mig, at jeg skulle melde mig hos ham.

Det var et brud på den fastslåede rangordning at kalde en elev fra selve gymnasieafdelingen op på alumnatet. Det var en uhørt hån mod en 2. g'er. Og da jeg ikke havde Taps som timelærer eller inspektør, havde jeg slet ikke noget med ham at gøre mere. Men med datidens strenge regler måtte elever dog rette sig efter selv de mest urimelige påbud fra en lærer.

Derfor indfandt jeg mig hos Taps, der nu endelig troede, at han kunne få ram på mig. Han spurgte, om jeg havde forfattet skrivelsen.

Jo, jeg havde afskrevet den fra Peytz' bog men ikke lagt den i Taps' bog.

Det ville han ikke tro:

“Hvis du havde rakt mig den med et Smil, saa vilde det have været korrekt. Men dette er en anonym Skrivelse”.

Jeg forklarede, at jeg havde skrevet den til Harro og E.V. og lagt den ind til dem. Han kunne jo blot spørge dem. Men det ville Taps ikke, for de var to af hans yndlinge.

“Jamen Peytz var jo med, da jeg lagde den i deres Værelse”.

Uheldigvis lå Peytz på hospital i København, så han kunne ikke hjælpe mig.

Taps ville overhovedet ikke tro på min forklaring og sagde:

“Du fortjener et Par paa Kassen”.

Jeg sagde ikke et ord, Det var en sådan ydmygelse og krænkelse af al sandhed og ret, at jeg fik et meget bistert udtryk i ansigtet, og indædt raseri lyste ud af mine øjne. - Det må have holdt Taps tilbage. Han mistede sin forhørsdommermine og sagde kort:

“Jeg vil alligevel ikke slaa dig, Erik. Du kan gaa”.

Hvis Taps havde slået mig for noget, andre havde gjort, ville jeg være gået sporenstrengs til rektor. - Jeg glemte aldrig Bohns overgreb. Affæren fortalte jeg selvfølgelig straks til Harro og E. V., men de ville ikke gå til Taps og fortælle, hvad sandheden var.

Så sank de to venner i min agtelse.

Jeg inviterede ikke mere Harro på sommerbesøg, og jeg ophørte at tage med ham til Mørup.

Jeg lod jerntæppet gå ned mellem Harro og mig. Så kunne han holde sig til den beundrede E.V.

At prisgive en gammel ven til den “øretævende” Taps var lig forræderi, syntes jeg.

Det sidste skoleår i 3. g havde jeg faktisk intet med de to at gøre.

Filosofgangen er en smuk vej fra Akademiet ud gennem skoven til landevejen. Der havde de lærde altid gået, som navnet antyder.

Parallelt med den kun adskilt af en høj skrænt gik en lille sti. Når jeg - i den korte fritid mellem eftermiddagsskoletid og aftenlæsetid - gik ud ad Filosofgangen, gik jeg gerne hjem ad stien.

Vi skulle jo altid allevegne være 100% korrekte i vor uniform, strengt som i militæret. - Men jeg gik ofte med kasketten i hånden for at lufte hovedet for al den lærdom.

Som jeg en dag kom gående hjemad på stien for at nyde den friske luft, kom Bohn gående udad på selve Filosofgangen.

“Erik, du har ikke kasketten paa”, råbte han.

Så kunne jeg jo ikke hilse ærbødigt nok på ham.

“Nej, for jeg har Hovedpine”, og så gik jeg videre stadig med kasketten i hånden.

I den meget strenge vinter 1921-22 var Sorø sø helt tilfrossen, og isen var frigivet til skøjteløb af kaptajn Müller.

Jeg holdt meget af at løbe på skøjter. Men da der var alt for megen sne til skøjteløb, gik vi i stedet med kælke.

En dag fandt jeg en stakkels lappedykker, der længe havde holdt sig i live i den sidste våge. - Forsigtigt fangede jeg den udmattede fugl og fik den anbragt i en gammel nedlagt hønsegård hos Bodil Schäffer. Vi forsøgte at holde liv i den, men den døde alligevel.

Så fandt jeg på en lille spøg. Lappedykkeren pakkede vi ind med blå sløjfe og skrev en seddel:

“Kære Hans. Hermed en And. God Appetit. B E L E”.

Navnet var dannet af vore forbogstaver af Bodil, Ellen, Lilli, Erik. Vi fik en “Unge” (yngre elev) formedelst 25 øre til at bringe den til lektor Holten. - Men ak, på papiret stod: Fru overlæge Schäffer.

Næste dag spurgte Holten, om Bodil hed Bele. Hun lo og tilstod. Holten lo og fortalte, at hans kone havde sagt:

“Nu har vi Middagsmad til paa Søndag, Hans”.

Alle lo. - Men da han hørte, at den var selvdød, ville han ikke spise den.

Meget fikst gengældte Holten vor spøg og sendte os = Bodil en selvdød høne med posten til BELE. Udenpå stod:

“Vildthandleren, Holbergsvej. Køb og Salg”.

Indeni stod til Bele:

*“I sendte mig en And,
den smagte lidt af Tran.
Til Gengæld sendes her
en Hønsefugl til Jer.
Selvdød forhøjer Smagen.
Det er jo klart som Dagen”.*

Derefter sendte vi ham et takkekort på Hexameter, for han var vores lærer i oldtidskundskab. Derfor kaldte vi ham Peleiden.

Jo, lektor Holten var et dejligt menneske.

Om den historie skrev jeg siden i Minerva.

Minerva nr. 20 - 16.5.1922

En belærende Historie om en And:

*Af Æg en Høne komme kan,
og ligesaa det gaar med And.
Saa skete det i Sorø Sø,*

(det vistnok var paa Ingemanns Ø).
I Ly af Siv og Græs og Blade
en gammel And sin Rede ha'de,
og da en Morgen den Vaagned' og saa,
den havde faaet Ællinger smaa.
Saa rask i Vandet ned den gik,
og Ungerne sig en Svømmetur fik.
Den gamle mønstred' stolt sin trop.
Ællingerne gjorde mangt et Hop.
De voksede store blev tykke og runde.
Dog "Lilleput" ikke dem følge kunde.
Ja, mindre den var end alle de ni
og stod slet ikke som flot Nr. ti.
Mens Søskende plasked' Dagen lang,
den stundom saa trist med Næbbet hang.

Men da i Juli Jagten gik ind,
Jægeren lagde Bøssen til Kind.
Saa mangen en Ælling sit Liv maatte bøde,
naar ramt den af Jægerens Kugle døde.
Og Ællingeflokken svandt sørgeligt ind.
Moderen græd i sit stille Sind.
Der lød et Skud og der et andet,
Haglens susede hen over Vandet.
Skønt "Lilleput" ej kunde Vingerne bru'e,
sit Mod og sit Hjerte lod ej den kue.
Og klogt den gemte sig mellem Siv
og frelste derved sit unge Liv. -
Men da om Aftenen den gamle
igen vilde Ungerne samle,
var alle vel sagtens døde,
thi Søen laa ganske øde.
Højt jamred' den i sin ensomme Klage.
Een af dem var dog endnu tilbage.
Forsigtig fra Sivet den lille krøb
og satte saa derpaa i hurtigt Løb. -

Sommeren gik, og Efteraar kom.
Søen begyndte at blive lidt tom.
Og talrige Skarer mod Syden drog.
Ællingen bange med Vingerne slog.
Dagen blev kort og Natten lang,
bort mod Syden hver Fugl sig svang.
Da Vinteren kom med Storm og Frost,
saa knapt det blev paa Ændernes Kost.
Til Havet saa fløj straks alle de raske.
Den lille en Smule kun kunde baske.
I Ly af en Busk den stakkels Fugl
sig søgte et ensomt og snedækt Skjul.
Da kom en Dreng og vilde den fange,
paa en Gang den blev saa frygtelig bange,
han tog den og bar den hurtigt af Sted,
den lille vilde saa nødig med.
Den strakte Hals og forsøgte at hindre,
dog snart den følte, den var den "mindre".

Snart efter den kom i Byen ned,
hvor den skulde blive rigtig fed.
Og da den var tyk og rund og trin
ret som en Gaasesteg stor og fin,
den foretrak til Peleiden at komme
at pryde hans Middagsbord, det tomme.
Om Benet havde den Sløjfer blaa
om Halsen var sat et Kort, hvorpaa
der var skrevet, han skulde den nyde
og ved sin Gave sig højlydt fryde.
I Huset der blev en Glæde stor,
og rundt om hinanden de alle for.
Fru Holten udbrød saa straalende glad:
"Her har vi den ventede Søndagsmad."
Hvem var dog den rare ubekendte,
der dem i Nøden et Maaltid sendte?

*Den Søndag var alle i godt Humør,
og Anden blev stegt baade ør og mør.
Til Bords de sad saa stolte og fine
og saa med glædestraalende Mine
paa Stegen, som for dem serveredes
og af Hr. Peleiden parteredes.
Den hele blev spist paa et Øjeblik,
men - ak hvilken Mavepine de fik.
Der blev en Graad, og der blev en Jammer,
med Skrig de fyldte det hele Kammer.
De loved' sig aldrig mere at nyde,
hvad ubekendte dem monne byde.*

Hirundo

Der var stor klasseforskel mellem eleverne. Man så op til de ældre klasser men nærmede sig ikke til dem. - Samtidig så man ned på de yngre klasser og kaldte dem foragteligt "Unger".

Kun hvis man af en eller anden grund havde tilknytning til en yngre (f.eks. på Alumnatet boet på samme kammer), kunne man have lidt med ham at gøre.

Således havde jeg det første år i 3. ml været genbo med Kaj og Ove Buch Larsen fra 1. ml og var kommet sammen med dem også, fordi vi alle var skovridersønner og på Alumnatet boet på samme kammer.

Selv mellem 2. og 3. g'erne var der forskel. De fleste af 2. g'erne boede - som omtalt - på rektorboligen. Alle 3. g'erne og enkelte 2. g'ere boede på gymnasiebygningen. Selvom 3. g'erne og 2. g'erne hver tirsdag aften var sammen i deres forening, Baldur, til møder og skrev bladet Minerva sammen, havde de ellers intet sammen.

Et slående eksempel herpå. Herbert Schou i 3. g havde sit hjem på herregården Palsgaard ved Juelsminde øst for Horsens. Aage og Erik Wielandt havde deres hjem i skovridergården Palsgaard vest for Horsens ved Nr. Snede. Når vi efter endt ferie hjemme skulle rejse tilbage til Sorø, stod vi alle på samme perron på Horsens banegård men langt fra hinanden.

Den nydelige Herbert stod sammen med sin far, mor og søster. Længere henne stod Aage og Erik med deres far og mor.

Selvfølgelig så vi alle hinanden, men lod som om vi ikke kendte hinanden. Når toget kom nordfra, gik Herbert op i en af de forreste vogne, mens Aage og Erik gik op i en af de bageste. På hele rejsen til Sorø sagde vi således ikke et ord til hinanden.

Iøvrigt husker jeg, at vi ikke talte et eneste ord med hinanden i hele det år, vi var i samme gymnasieforening.

Bortset fra Erik Peytz, som jeg havde spillet sammen med i julekomedien, talte jeg faktisk ikke med de andre 3. g'ere.

Da jeg selv var kommet op i 3. g, havde jeg overhovedet intet med 2. g'erne at gøre.

Ødemark

Herregården Ødemark ved Bromme ejedes af tre ugifte søskende Einar Petersen og Astrid Petersen, dervar tvillinger, og Josefa Petersen. De var fru Mathilde Harrsens søskende, og på Mørup, havde jeg hørt, at dervaren storkerede på gården og en hejrekoloni i den tilhørende skov.

Det lød interessant. Jeg var i 1920 begyndt at ringmærke fugle i Palsgaard skov og Sorø-skovene for Peder Skovgaard i Viborg.

I april 1921 cyklede jeg for første gang til Ødemark. Jeg var en lille smule beklemmt ved sådan selv at indbyde mig, men jeg måtte jo gøre det for at komme til storkereden.

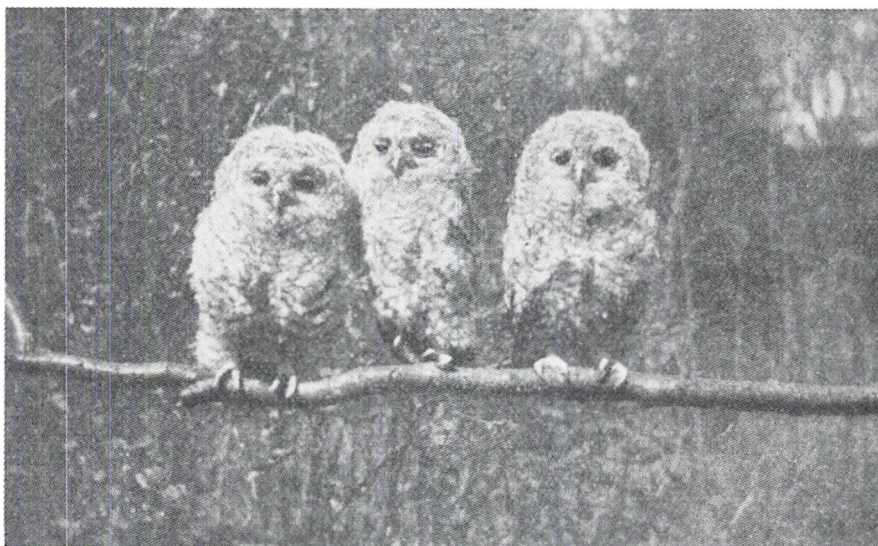
Jeg blev ligeså hjertelig modtaget af de tre søskende som af tante Mathilde. De sagde, at jeg måtte komme nårsomhelst og færdes i skoven hvorsomhelst. Og jeg skulle kalde dem onkel Einar, tante Astrid og tante Josefa. De var elskelige mennesker.

Hovedbygningen på Ødemark var en anelig bygning i to etager med en mængde værelser og mange gæsteværelser. Der kom altid gæster fra deres store slægt og mange venner. - Der hørte en rigtig park til herregården.

Onkel Einar lod en stige sætte op til storkereden, så jeg let kunne ringmærke de to storkeunger.

Og jeg kom igen - og igen i årene 1922 og 1923, for nu var jeg blevet en kær "nevø".

Og så kom jeg der alene - i modsætning til på Mørup - fri for min bror og hans "ældrekompleks" - fri for Harro og hans nye ven E.V., der gerne ville drille mig. - Kort sagt - her var jeg den foretrukne.

Foto af Erik Wielandt.

De tre søskende Petersen var elskelige og fine mennesker.

Familien tog del i min interesse for fuglelivet. - Der var en natuglerede med to store unger i et hulrum i et gammelt træ. Dem ville jeg både ringmærke og fotografere. Mens jeg klatrede op - behændig som et egern - stod onkel Einar nedenunder. Uglemor sad i nabotræet og tudede ildevarslende. Pludselig råbte onkel Einar: "Pas på, nu kommer den gamle!"

Lynhurtigt fik jeg drejet hovedet og presset ansigtet ind mod stammen, for jeg vidste, at angribende fugle sigter efter øjnene. - Og så fik jeg den voldsomste lussing af den vrede ugle - en lussing med næb og klør i bogstaveligste forstand. - Næste gang, onkel Einar råbte, fik jeg frigjort den venstre arm til at afværge angrebet. Jeg fik da både mærket og fotograferet ugleungerne.

Da jeg den næste dag kom i skole, og lærerne så min forrevne kind, sagde en: "Det er da de mærkeligste hændelser, du kommer ud for."

Ødemark og de tre gæstfri ejere berigede min pure ungdom med mange dejlige dage - også i årene efter Sorøtiden.

Skoleåret i 2. g. sluttede med oprykning i 3. g, sommeren 1922.

Da mine gode venner Kaj og Finn Viderø og Halfdan Beck ikke kun-

ne komme på besøg i sommerferien, og Hans Henrik Bay var ude af skolen og flyttet bort, gik jeg over på Alumnatet og inviterede brødrene Kaj og Ove Buch Larsen til Palsgaard.

De var jo egentlig mine allerførste venner fra begyndelsen af 1919. Så klasseforskellen så jeg bort fra. Da de ligeledes var fra en skovri-dergård, passede livet i skovene os alle tre. Vi havde cyklet så mange ture sammen i Sorø-skovene. De havde deltaget i min ringmærkning af fuglene.

Kaj og Ove kom til Palsgaard, og vi havde en dejlig tid sammen. Vi cyklede blandt andet til Snabegaard skov.

Som vi havde roet på Sorø sø, roede vi på Snabe-Igelsø.

Jeg fandt på en bedrift. Vi var jo raske drenge. Ove, der var den yngste, skulle ro tværs over søen, og Kaj og jeg skulle svømme på hver sin side af båden. - Måske var det letsindigt. Men vi var begge frisvømmere - og havde da båden at klamre os til, hvis det skulle knibe.

Det lykkedes. Det gik godt. Men på tilbagevejen sad vi alle tre i båden.

Da vi svømmede midt ud på søen, fik jeg den tanke: Sæt en kæmpegedde ville angribe - bide mig. På hjemvejen fortalte jeg det. - Mærkeligt nok havde Kaj fået den samme tanke.

5. del

3. g n Sorø Akademi
fra 15. August 1922 til 29. Juni 1923.

Ved oprykning i 3. g kom vi til at bo i selve gymnasieboligen bagved rektorboligen. Den var den nyeste af bygningerne men i stil med rektorbygningen.

Aage og jeg fik et dejligt værelse mod syd med udsigt over gymnasiehaven til rektors bolig.

Det var lyse og solrige værelser, der gjorde et venligt indtryk. Hele atmosfæren var god. Sovesalene var også pænere, og der var toiletter med brusebad. - Der var værelser både i stuen og på første sal. - Jeg boede på første sal, men jeg behøvede ikke at være bange for, at lamperne skulle falde ned, som rektor havde sagt.

Vi var jo nu voksne unge mennesker, unge gentlemen, og saadan opførte vi os også helt igennem korrekte.

Lærerne respekterede os. - Ingen vovede at genere os.

I skoleårets løb var der flere store begivenheder - først og fremmest hundredårsfesten for skolens genåbning - og dernæst to Holbergafte-
ner i Det kgl. Teater. - Og vi lavede et karneval i gymnasieforeningen Baldur.

Men ellers var året præget af flid med henblik på den forestående studentereksamen.

I 3. g foldede jeg mig rigtigt ud. Som ældste-klasse-elev følte jeg mig fri.

Jeg skrev flittigt i gymnasieforeningens blad Minerva.

Julen 1922 inspirerede mig stærkt.

Mine digte kom af sig selv og vedblev at flyde resten af skoletiden til og med studentereksamen 1923.

Det var en dejlig tid.

Årsskrift fra Sorø Akademis Skole for Skoleaaret 1922-23.
Gymnasiet III kl.

Klassisk afdeling: + = alumne

- +1. Erik Hans Poul Peytz. f. 1904 (Urmager P. i Slagelse).
2. Kaj Viderø f. 1905 (Afdøde Sagfører V.).
3. Finn Viderø f. 1906. (Broder til Nr. 2.).
4. Aksel Charly Arndal f. 1904 (Plejefader: Overbetjent Bøgelund, Odense).
5. Asger Willarsen Boesgaard f. 1905 (Bankdirektør B. i Rudkøbing).
6. Knud Erik Stubbe Teglbjerg f. 1906 (Assistent T.).
7. Torben Glahn f. 1904 (Lektor G.).

Nysproglig afdeling

- +1. Carl Jul Hansen f. 1903 (Gaardejer H. Hømb).
2. Poul Oreby Petersen f. 1905 (Sognepræst P., Sdr. Jernløse over Rejstrup).
3. Ellen Jørgensen f. 1905 (Gaardejer J., Søgaard, Suserup).
- +4. Aage Wielandt f. 1904 (Kgl. Skovrider W. paa Vester Palsgaard over Hampen).
- +5. Erik Wielandt f. 1905 (Broder til Nr. 4).
6. Bodil Marie Schäffer f. 1903 (Overlæge S.).
- +7. Aksel Krag f. 1905. (Afdøde Sognepræst K. i Kolshave paa Fyn).
- +8. Erling Troensegaard Hansen f. 1904 (Sognepræst T.H., Graasten).

Matematisk afdeling.

1. Lilli Viderø f. 1905 (Søster til Nr. 2 og 3 i 3. g k).
- +2. Mogens Hesselberg Møller f. 1905 (Fru M., Odense).
3. Ole Christian Viktor Ernberg Gad f. 1906 (Lektor G).
- +4. Erik Valentin Hansen f. 1904 (Sagfører H. i Slagelse).
5. Ernst Skotte Jacobsen f. 1904 (Bogbinder J., København).
- +6. Harro Heinrich Harrsen f. 1904 (Læge H. i Herning).
- +7. Frederik Thorkild Glaven f. 1904 (Afdøde Sognepræst G. i Aversi).
8. Torben Andersen f. 1904 (Sognepræst A., Ondløse).

- +9. Andreas Vilhelm Magnus Paulli Magnussen f. 1904 (Kongsbonde M., Færøerne).
- 10. Knud Wøldike f. 1904 (Realskolebestyrer W., Korsør).
- +11. Axel Frederik Michael Liebmann f. 1905 (Læge L., Thurø).
- +12. Svend Otto Repsdorph Mogensen f. 1904 (Tømmerhandler M. i Korsør).
- +13. Jacob Dahl Vejhe f. 1903 (Skibsfører V., Færøerne).
- +14. Johan Gotfred Dahl f. 1903 (Købmand D., Vaag, Færøerne).
- 15. Kaj Mau Heilmann f. 1905 (Direktør H., i Skelskør).
- 16. Albert Emil Sørensen f. 1905 (Gaardejer S., Stenmagle).
- 17. Halfdan Gulberg Beck f. 1905 (Sognepræst B., Stenmagle over Stenlille).
- +18. Peter Jensen, f. 1905 (Lærer J. i Rude Eskildstrup over Munkebjergby).
- 19. Ernst Jessen f. 1905 (Proprietær J., Frederiksberg over Sorø).
- 20. Jørgen Agner Hougaard Clausen f. 1904 (Lærer C., Mulstrup over Ringsted).
- 21. Søren Christian Ivar Segel f. 1903 (Læge S., Humble).
- +22. Aage Olsen f. 1904 (Stationsforstander O., Engesvang St.).

Hundredaarsfesten

Af store begivenheder var hundredårsfesten for skolens genåbning 3. oktober 1822. Den blev fejret 14. oktober 1922, hvilken dato var blevet bestemt af Hans Majestæt Kongen, som havde tilsagt sin nærværelse, da Rigsdagens åbning var fastsat til 3. oktober.

Det var den skønneste efterårsdag, man kunne tænke sig med solskin og varme.

Kl. 3 ankom Hans Majestæt Kong Christian d. 10. og Hans kgl. Højhed Kronprins Frederik til Solennitessalen, hvor alle de høje gæster og hele skolen var samlede.

Under ledelse af organist og musiklærer Tscherning sang eleverne første del af kantaten, som var skrevet af adjunkt Rosen med melodi af Tscherning selv.

Derpå talte rektor og bød først Kongen og Kronprinsen og dernæst gæsterne og enhver, der havde modtaget indbydelsen, velkommen.

Rektor talte om det historiske Sorø, hvor omkring 1150 Asser Rig

og hans brødre grundlagde det første Sorø-kloster, der var begyndelse til det af Absalon i 1161 grundede Sorø-Cistercienserkloster, hvortil kirken blev bygget 1170.

Kong Frederik d. 2. lod en tid to af sine sønner opdrage i Sorø kloster. Den ene var den senere Christian d. 4.

Samtidig havde kongen planer om at omdanne klostret til en skole. Og ved fundats af 31. maj 1586 stiftedes Sorø skole, der blomstrede til 1623. - Da oprettede Kong Christian d. 4. ved siden af skolen et adeligt Akademi, som varede i 42 år, hvorefter Akademiet nedlagdes i Sorø og flyttedes til København. Men skolen fortsattes efter Frederik d. 2.s plan.

Efter at have bestået i 150 år nedlagdes skolen i 1734.

Kong Frederik d. 5. stiftede 1747 det ny ridderlige Akademi, som var planlagt under Christian d. 6. - Til dette Akademi testamenterede Ludvig Holberg al sin ejendom.

For at skaffe plads til dette Akademi nedrev man de gamle klosterbygninger - undtagen kirken - og opførte nye smukke bygninger. Det varede i 25 år, så gik det tilbage med lærernes dygtighed og med tilgangen. I 1793 afgik de sidste to akademister.

I 1813 brændte bygningerne med bibliotek og samlinger.

Kun kirken og de to pavilloner: Ingemanns- og Molbechshus står tilbage. Rektor sluttede talen med ordene: "Grund til at takke Gud for den Tid, der gik, og nedbede Guds Velsignelse for Fremtiden."

Nye bygninger blev opførte: Hovedbygningen og rektorgården, og skolens genåbning blev 3. oktober 1822.

Senere blev skolen udvidet med gymnasiebygningen og sygehuset.

Eleverne sang andet afsnit af kantaten.

Derefter talte lektor Matthiessen og holdt en meget lang tale - "ikke blot som lektor - men også først og fremmest - som skolens gamle elev." - Det var ikke bare lovord, der var også dadel. Citater: "Skolen af 1822 var en Kostskole. - Nu var Direktionsmedlemmerne - samvittighedsfulde Administratorer. - Men Pædagoger var de gamle Herrer ikke. - Drengnaturen kendte de ikke, forstod de ikke. - Hertil kom uheldige Bestemmelser om, at altid en af Lektorerne skulde være til Stede ved Kostskolens Middagsbord og Morgenmønstringen. Hvad der baa- de af Adjunkter og Elever opfattedes som en Slags Overinspektion -

visse af Lektorene havde mere Sans for at understrege egen Overlegenhed end støtte Adjunkternes Autoritet. - Tonen paa Kostskolen-dens Disciplin. - Og saa Prygl først og Prygl sidst, Raahed avler Raahed. - Det vi her i Sorø kalder Drøjeriet, det at en ældre og stærkere paa brutal Maade misbruger sin Overlegenhed overfor en yngre og svagere."

1843 udskiltes skolen fra den akademiske indretning på torvet i byen med studenterne, og skolen fik sin egen rektor.

Midt i Fratergaarden ligger den gamle klosterbrønd. - Den brønd har ligget der i henved 800 år.

Drengen, der lever sin barndom hernede, han skal klare sig på skolen og mellem kammeraterne. Der er alle stedets fortrinlige ydre betingelser: bygninger, park, sø, umiddelbar adgang til store dunkle skove, vildstrakte enge, moser.

Overalt, hvor drengen færdes, lægger den smilende sjællandske natur sin skønhed for hans fod.

Over det hele en stemning som Ingemann har gengivet i sine morgen- og aftensange." - Citater af lektor Mathiessens tale slut.

Eleverne sang nu kantatens sidste afsnit.

Straks, da sangen var endt, rejste Hans Majestæt Kongen sig og udtalte omtrent følgende: "Jeg bringer Sorø Akademi min hjerteligste Lykønskning og jeg retter den til Dem, Hr. Rektor, til Lærerne og til den Ungdom, der har levet her paa Skolen. For Jer unge vil jeg ønske en lys og lykkelig Fremtid - at gamle og unge Elever vil forene sig med mig i et tredobbelt Hurra for gamle Sorø Akademis Skole."

Herefter udbragte rektor et nifoldigt Leve for Kong Christian. Efter højtidligheden i festsalen lod Kongen i den grønne sal skolens lærere forestille for sig.

Efter at have aflagt et besøg i kirken kørte Kongen og Kronprinsen bort kl. 4½.

Kl. 5½ samledes gæsterne med lærere og alumner til middag i gymnastiksalen. Ved bordet udbragte rektor Kongens skål.

Der blev holdt mange taler. Undervisningsminister Appel talte for skolen. Lektor Lauritzen talte for ministrene Appel og Kragh. Rektor talte for finansudvalget til dets formand pastor Laursen. Indenrigsminister Kragh talte for rektor Raaschou-Nielsen, pastor Laursen for de kvindelige elever. Lektor Glahn talte for skolens sønner - både de

forhenværende og nuværende. Professor Schou tolkede de gamle elevs hyldest til skolen. Adjunkt dr. Helms talte for universitetet og polyteknisk læreanstalt og professor Biilmann for skolens lærere.

Der blev afsunget to sange af lektor Glahn og lektor Lauritzen.

Det trak ud, så tiden gik. - Bagefter skulle der være bal for alle alumnier og eleverne af gymnasiet, realklassen og 4. mellem.

Da middagen langt om længe sluttede, stormede jeg over til hovedbygningen, hvor alle de unge baldamer længe havde ventet. Jeg fandt min dame Rigmor Wesenberg-Lund - min lille sidekammerat i Marie Mørks skole. Hun var nu en smuk ung dame - høj og slank - men med de samme spillende brune øjne - og det mørke hår sat op i en flot frisur. I en elegant kjole var hun så afgjort ballets dronning.

Jeg var stolt som en rigtig balløve og glemte alle de søde Sorø-piger og mine kære kusiner, hvis fotografier jeg havde sat op på min skabsdør.

Ingen af mine kammerater kunne fange Rigmors interesse. Selv den charmerende Harro, der altid gerne ville være midtpunktet, opnåede intet, idet Rigmor efter en enkelt dans med ham, tilhviskede mig:

“Hvad man ikke har i hovedet, må man have i benene.”

(Efter dette bal var Rigmor og jeg i fortsat brevveksling, indtil jeg året efter ringede på hendes dør i Hillerød, da jeg havde fået mit hjem i skovridergården ved Grib skov.)

Dagen efter ballet havde jeg inviteret Rigmor op på gymnasiet for at vise hende mit værelse. Det var jo ganske vist mod reglementet at have “Damebesøg”, men det “glemte” jeg i min store beundring.

Efter at have vist Rigmor rundt, og vi var gået igen, gik min nabo “Wolle” fra sit værelse - splitternegen - henad gangen til brusebadet.

Min bror så ham - tilfældigvis - og fortalte om mit nylige damebesøg. Og så gik snakken deroppe. Da jeg siden kom hjem, blev jeg mødt af fnisende kammerater med spydige bemærkninger.

Jeg fattede ikke dette. De synes mig fjollede, dumme og barnlige.

Det var da yderst naturligt af en voksen ung mand at være.

Eller var grunden måske den, at de var misundelige.

Holberg og Sorø Akademi

Ludvig Holberg, der havde testamenteret al sin ejendom til Sorø Aka-

demi, blev altid mindet i Sorø. - Hans statue står i Akademiparken, og en statue, i siddende figur, var i skolens spisesal. Et fint portræt af ham hang i den grønne sal.

Den 23. september 1922 nedlagde skolen en laurbærkrans på Holbergs sarkofag i kapellet i Sorø kirke.

Den 3. oktober 1922 var eleverne i gymnasiet og realklassen sammen med skolens lærere med fruere Det kgl. Teaters gæster til opførelsen af Erasmus Montanus og hyldest til Holberg med meget fine billetter 1. parket b 1. række midt.

Den 3. december - Holbergs fødselsdag - var 3. gymnasieklasse indbudt til Det kgl. Teaters opførelse af »Jean de France«.

Jeg skrev begejstret hjem over en sådan oplevelse.

Vi 3. g'ere følte os privilegerede i vores fine uniformer som kultiverede repræsentanter for dansk ungdom i 1923.

Minerva Julenummer 1922.

Juleferie

Bøgerne lukkes og gemmes hen.

Atter vi hjemad vil drage.

Glade vi sige til hver en Ven:

“Mor dig i Feriens Dage.”

Vi styrter til Toget og kører af Sted

belæst med Tasker og Pakker.

*“Skynd dig en Smule, hvis du vil med,
jeg synes, du bagud sækker.”*

Maalet er naaet, og hjemme vi er,

hurtigt af Vognen vi springer.

*Glade og muntre vi alle ler,
flyver skønt ej vi har Vinger.*

Julen er kommet igen i Aar,

nu skal vi rigtigt os more.

Dejlige Gaver vi alle faar.

Fryd er blandt smaa og blandt store.

Regulus.

Julen

*Travlhed hvor vi gaa og staa,
der skal købes Gaver.
Rastløs store li'som smaa
sig til Jul belaver.*

*Medens Sneen falder hvid
over Jord og Tage,
mange Skarer hid og did
gennem Byen drage.*

*Snart der købes Gaas - snart And.
Hist der sælges Graner.
Hvert et Sted i By og Land
bruges Kar og Pander.*

*Saa naar Julen kommet er,
Travlhed bli'r til Glæde.
Om de mange Juletræ'r
sluttes munter Kæde.*

Regulus.

Minerva Julenummer 1922

Juletræet

*Jeg stod i Skoven ude
i Frost og Vintersne.
Nu staar jeg bag ved Rude
saa nydelig at se.*

*Først blev jeg grusomt rykket
af Jorden op med Rod.
Men siden blev jeg smykket
og sat paa Julefod.*

*Nu staar jeg her og lyser
med Stjerne i min Top,*

*og ikke mer' jeg fryser
og ryster i min Krop.*

*Hvor Julen dog er herlig
med glæde og med Fest.
Naar jeg skal være ærlig,
er den af al Ting bedst.*

Regulus.

Mistelten

*Midt i Dørens høje Bue
hænger jeg en Mistelten
faar hver Pige til at grue,
men hver Gut er ikke sen.*

*Vær forsigtig naar du gange
under mine hvid Bær.
Let du taget bli'r til Fange
hvis du uforsigtig er.*

Regulus.

Minerva 9-1-23.

Dyret

*Saa smuk, saa rank, saa stolt at skue
med Takker paa sin Pande
i Morgenrødens gyldne Lue
i Skovens Hal en Kronhjort stande.*

*Alt Solen paa dens Hoved skinner,
om Foden Duggen perler.
Dens spidse Klove Vejen finder
imellem Græs og Snerler.*

*Som Skovens Konge frem den skrider
og majestætisk knejser.*

*Men sky den ser til alle Sider
og vagtsomt Øret rejser.*

*I Skovens mørke dunkle Gemmer
skjult under Graners Grene
den strækker sine trætte Lemmer
og hviler hver en Sene.*

*Hvem vil en saadan Kæmpe dræbe
og myrde uden Smerte?
Hvem vil den ned i Støvet slæbe
og rive ud dens Hjerte?*

*Og dog, da Aftensolen sænked'
sin purpurrøde Skive,
laa Hjorten af sit Blod bestænked'
og var ej mer i Live.*

Cervus.

Minerva 9-1-1923

*Tankesprog
Til Digter man fødes
og kan det ej blive.
En Digter ej nødes
for herligt at skrive.*

Leucos.

*Tanken flyver rask af Sted
uden Baand og Lænke.
Ej saa let man følger med,
som man kunde tænke.*

Leucos.

*Gak til Myrerne, de smaa,
lær af deres Iver,*

*da skal heldigt Livet gaa,
lykkelig du bliver.*

Leucos.

*Hver en Tue, stor og liden,
som paa Vejens Bane laa,
vælted' Læset før og siden,
hvis man ikke passed' paa.*

Leucos

Stenmagle præstegård

Da 3. g var inviteret af Det kgl. Teater til festaften for Holberg, kom jeg i kupé med Halfdan Beck, en nydelig og venlig elev. Han var søn af pastor Filip Beck i Stenmagle.

Da han først var kommet i skolen i 1. g i matematisk afdeling og boede ude i byen, havde jeg ikke tidligere talt meget med ham.

Nu viste det sig, at vi havde fælles interesser: fugle.

Det var på det tidspunkt, hvor min gamle ven Harro havde svigtet mig, og min ven Hans Henrik var gået ud af skolen som realist, så jeg blev glad for det nye venskab.

Som tiden gik, knyttede vores kærlighed til fugle os sammen, og jeg blev inviteret til Stenmagle præstegård.

Da jeg skrev hjem og fortalte om Beck, skrev moder, at hendes oldefar - min tipoldefar provst Walther havde været præst i Stenmagle.

I det lyse forår 1923 cyklede jeg en lørdag aften alene afsted til Stenmagle, mens hirsegøgen svang sig i luften og lod sin trommen lyde over marker og enge. - Halfdan var allerede hjemme.

Jeg havde nok fået at vide, at pastor Beck var søn af Indremissions grundlægger Wilhelm Beck, og jeg belavede mig på at være yderst stilfærdig. Jeg havde tit været på besøg hos onkel Aksel Fryd i Randlev præstegård. Men her var det jo en hel fremmed præst.

Pastor Filip Beck viste sig at være meget naturlig og ganske ligetil. Fru Beck, der var norsk født, var en nydelig og meget venlig dame.

Halfdan var den femte af otte søskende, som jeg efterhånden lærte at kende. Halfdans tre yngre søskende var hjemme endnu: "lille-mor" og brødrene Helge og Aksel, der også var meget interesserede i mine fotografier af fugle.

Det blev til adskillige besøg i Stenmagle præstegård - også efter Sorøtiden.

På besøg i Stenmagle præstegård.

Da jeg en søndag morgen som den sidste sad i spisestuen, kom pastor Beck ind og sagde: "Naar De er færdig, Wielandt, vil jeg bede Dem hjælpe mig paa Kontoret."

Jeg havde aldeles ikke lyst til kontorarbejde - særlig ikke på en så dejlig sommerdag. Men selvfølgelig gik jeg kort efter over i præstens studereværelse.

"Her er nogle Papirer, der skal indføres i Kirkebogen. Det skal gøres saaledes", og pastor Beck viste det.

Jeg satte mig, tog penneskafet og opbød al min koncentration til at skrive det rigtigt og ordentligt. Det blev også pænt tiltrods for al den lærerkritik af min håndskrift såvel på Sorø Akademi som i Mørks skole i Hillerød. Min skrift var blevet mere og mere stejl men var tydelig.

Da jeg var færdig, troede jeg, at jeg nu var fri, men pastor Beck sagde: "Jeg skal ud paa en Gaard at tale med Gaardejeren. Har De Lyst til at cykle med?"

Det ville jeg da hellere end at sidde på kontor, og vi cyklede afsted.

Da vi kom til stedet, stod gårdejeren og hans kone ude på gårdspladsen og talte med nogle af folkene. Præsten præsenterede mig, og mens det foregik, kom der en cyklist til. Han stillede sin cykel opad muren ved siden af vore, tog en stor mappe og gik hen til os.

Da pastor Beck lignede en landmand, regnede cyklisten ham for gårdejeren. Han tog nogle blade ud af mappen og begyndte en sand formaningsstale. "Tak Skæbne", tænkte jeg. - Præsten smilede, men sagde ikke noget.

Alle vi andre var stumme af skræk. - Men mere og mere rullede manden sig ud og kom med citater fra Biblen. - Da han havde nået sin talefærdigheds klimaks, kom præsten med et lille forsigtigt spørgsmål, og manden svarede stadig intetanende.

Flere kloge sprøgsmaal og flere dumme svar fulgte.

Og så kom sognepræstens saglige forklaring langsomt og værdigt og ganske uden nogen hoveren.

Mandens ansigt skiftede udtryk. Han blev forlegen og var svar skyl-

dig, han puttede sine blade ind i sin mappe igen, kom med et forfjamsket farvel, traskede slukøret hen til sin cykel og forsvandt.

Han var kommet til den rette. - Vi andre åndede lettet op.

Men pastor Beck fortsatte roligt sin samtale, hvor han havde sluppet den, som om intet var sket.

Minerva

Alt som foråret 1923 rykkede nærmere, voksede min lille "Digteråre", og jeg skrev det ene vers efter det andet, hvoraf flere kom i Minerva.

Foraarsbillede

Paa en Solplet her i Skoven

Jeg i Græsset laa,

Mens Musvaagen skreg foroven

Højt i Himlens Blaa.

Og en Gulspurv slog sin Trille,

Medens Finken sang.

Mejsen denne vævre lille

I et Græsstraa hang.

Spætten slog sin raske Tromme

Højt i Bøgens Top.

Alle hilste Vaarens Komme

Under Sang og Hop.

Glæd Jer, I som rask kan nyde

Danmarks skønne Vaar,

Og lad Eders Stemme lyde

I de unge Aar.

Leucos.

Studenter og "Baldur"

Ja, kære "Baldur" sidste Gang

i dig vi Møde haver,

derfor jeg ogsaa denne Sang

til dig alene laver.

*Et stadigt Samlested vi fandt
i dig hver Tirsdag Aften.
Du var et Led, der sammen bandt
og samlede' Ungdomskraften.*

*Var end der af og til lidt Splid,
og gik der høje Bølger,
saa var det kun en stakket Tid,
der ej bar store Følger.*

*Naar vi engang om mange Aar
i Tiden ser tilbage,
saa er jeg sikker paa, du staar
for os som gyldne Dage.*

*Lad mindet om dig i enhver
som lønlig Kilde springe,
Og lad for sidste Gang mig her
en ærlig Tak dig bringe.*

Leucos.

9. maj 1923 var den sidste skoledag. Den blev fejret med sang og fotografering sammen med vore forskellige lærere. Vi var jo stadig i vore uniformer, men flere - også jeg - havde fået fat i et hvidt slips i stedet for det sædvanlige sorte. Nogle havde bare et snøreband omkring flippen.

Efter sidste fag drak vi chokolade på "Trekanten" og blev fotograferet af min bror Aage. Det blev et meget fint fotografi, der viste, hvor pæne vi var.

Afskeden nærmede sig. - På frk. Clausens fødselsdag i maj var hele 3. g derovre på sygehuset at lykønske for sidste gang i vor Sorøtid.

Jeg glædede mig til mit nye civile tøj. Det var et jakkesæt i en fin drap farve, og jeg valgte et pragtfuldt rødt slips, som ville passe til studenterhuen og vakte beundring hos nogle kammerater.

Og så begyndte studentereksamen. - De fremmede censorer gjorde mig nervøs, så det gik desværre noget ud over karakteren.

Vor sidste skoledag den 9.-5.-1923. 3. g n med lektor Glahn.

Sympatien (eller antipatien) mellem elev og lærer kom frem og forstyrrede, hvad den ikke burde have gjort. Det var så afgjort lærerens fejl, for eksaminanden skulle nok gøre sit bedste for at bestå.

Her viste Gamle Laf igen sin kedelige side. Jeg skrev hjem:

“6-6-1923. - modbydelige gamle Laf har sagt: Erik render rundt og fotograferer Fugle og bestiller ikke noget. Jeg maa da fotografere Fugle i Fritid, er da bedre end at drikke sig fuld paa Ægir, hvad nogle gør”!

“21-6-1923. - Jeg fik mg÷ i Dansk. Værre Eksamination. Marcus var selv skrækkelig nervøs og spurgte fjollet og ødelagde for os. Eneste Karakter jeg er utilfreds med til Gavns.”

Sidste fag overstået. - Færdig med skolegang!

Bestået studentereksam med 1ste karakter som 17-årig. Iført mit nye fine civile sommertøj med rødt slips og studenterhue gik jeg gennem Klosterporten ud i byen. Den første, jeg mødte, var Lulu Ziegler. Meget sødt kom hun hen til mig og ønskede mig så hjerteligt til lykke, at jeg aldrig glemte det.

Stolt gik jeg nedad Storegade. Ingen uretfærdigheder og ydmygelser fra årene havde kunnet knække mig, ingen havde kunnet slå mig ud.

Jeg var altid vedblevet at være mig selv.

De følgende dage gik med besøg til de gode venner. De ville alle se mig med studenterhue og ønske mig til lykke. Den søde gamle fru Bay. De kære venner på Ødemark sendte specielt bud efter mig, de var så rare og takkede mig endda for besøget. Den gode sygeplejerske frk. Astrid Clausen lykønskede. Det var lutter glæde. Ingen virkelig afsked, for jeg vidste inderst inde, at jeg ville besøge dem alle igen, og det gjorde jeg.

Far og mor kom rejsende for at overvære translokationen, og de strålede af glæde.

Og så var vi studenter.

Student Erik Wielandt 1923.

Minerva

Studenter 1923.

*Sommer, Sol, Studenter
Glæden paa os venter,
Smil i hvert et Øje
Løn for al vor Møje.*

*Slid og Slæb er svundet,
Sejrskransen vundet.
Bort med hver en Lænke
saa vi frit kan tænke.*

*Stik dit Sværd i Skede,
slem var Kampens Hede,
men Minerva lønner
sine raske Sønner.*

*Solens Straaler skinner,
og i Solen finder
vi den store Gave
Ungdomskraft at have.*

*Saa lad Sangen lyde,
at vi ret os fryde.
Og paa Sangens Vinge
skal vor Aand sig svinge.*

Leucos = Erik Wielandt.

Lærerne holdt en afskedsfest med de nybagte studenter i festsalen. Til denne lejlighed havde jeg skrevet en afskedssang sammen med Kaj Viderø.

Torsdag den 28. Juni 1923.

Melodi: Vift stolt paa -
*Nu da vi bort skal drage
Fra Sorø lille By,
Med Vemod vi tilbage
Ser paa vort gamle Ly,
Hvortil vi kom som Dreng
I Barndoms Uskyldskaar,
Og gennem Hjertets Strenge
Da sælsom Dirren gaar.*

*De Aar, som vi saa svinde
Ved Sorø skønne Sø,
Har skænket os et Minde,
Der først med os skal dø.
Her har vi leget glade*

*Og nydt den fri Natur,
Naar Bøgens grønne Blade
Om Søen danned Mur.*

*Naar Sommervinden vifted'
I "Filosoffens" Træ'r
Og Sceneriet skifted'
Til Frost og Vintervej'r.
De gamle Traditioner
Har her vi fejret ret,
Naar under Bøgekroner
Vi drog med hvid Kasket.*

*Og Venner har vi fundet
Blandt Kammeraters Tal,
Med hvem vi Baand har bundet,
Der aldrig briste skal.
Og netop ved at Skolen
os voldte Hovedbrud,
Har vi i Kundskabssolen
Os rigtig foldet ud.*

*Fra Børn til Gymnasiaster
vi hurtigt vokste op,
Og frejdigt nu vi kaster
Os ud i Livets Trop.
Men først vi dog vil bringe
Vor gamle Fostermor
Et Hurra, som skal klinge
For Skolen her i Sor'.*

K.E.W.

Fredag den 29. juni 1923 kl. 2 fandt afslutningshøjtideligheden sted i festsalen.

Vi studenter sad forrest i salen - både glade og lykkelige - og alligevel stille og højtidelige. - Nogle af os - blandt andre min broder Aage

Sorø Akademis Skole 3. g. Studenterholdet 1923.

og jeg - var fornemt klædt i kjole, der gjorde os til voksne, unge mænd. Andre var i civilt tøj. Vores forældre og slægtninge sad lige bagved os. - Allerbagest var alle eleverne, der endnu var skolesøgende.

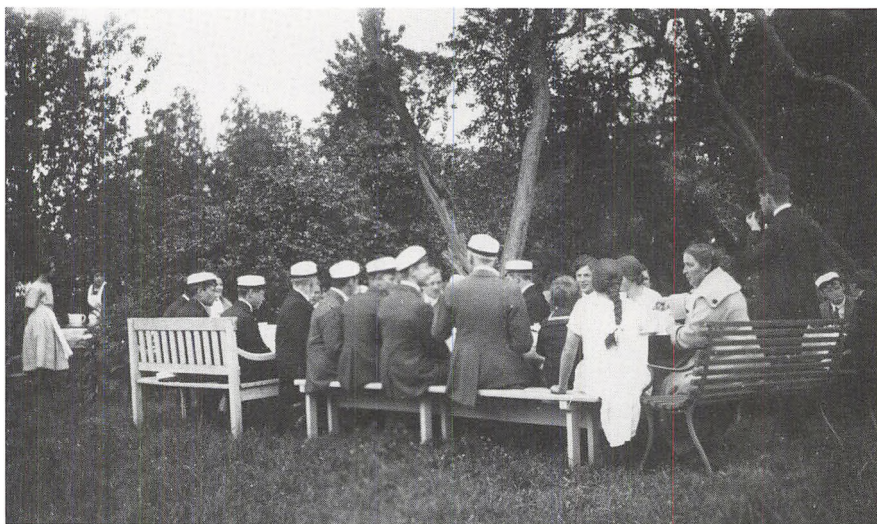
Det var meget højtideligt, da rektor talte til os - og allermest, da han læste vore navne op. Vi rejste os op en efter en og gik frem og modtog det fine eksamensbevis, der var med Sorø Akademis segl.

De smukke sange ved afslutningen klang som aldrig før.
Jens Paludan-Müller:

*Hellig er vor Ungdoms Lyst, - tillidsfuld sin Krans den sanker,
bag det muntre lette Bryst - spire Aandens rige Tanker.
Med Fortrøstning Hjertet gaar - sin Forjættelse i Møde.
Liflig er vor Ungdoms Vaar, paa vor Kind dens Roser gløde.
Liflig, liflig er vor Ungdoms Vaar.*

Jens Paludan-Müller var adjunkt i Sorø 1838-1847.
Mest betagende var som altid "Dulce Domum"

Concinamus, o sodales. Eja quid silemus? Nobile canticum,

Ved studenterkaffen hos rektor 1923.

dulce melos, domum, dulce domum resonemus.

*Domum, domum, dulce domum, domum, domum, dulce domum,
dulce, dulce, dulce domum, dulce domum resonemus.*

Frit oversat ved overlærer A. Glahn 1912:

Stem nu i hver god Soraner. - Hvem vil tavs sig fryde?

Festlig vor Sommersang "Hjemad" med liflig Klang

"Hjemad" med Jubel skal lyde.

*"Hjemad, hjemad." Lifligt "Hjemad". "Hjemad, "Hjemad", lifligt
"Hjemad".*

lifligt, lifligt, lifligt "Hjemad", lifligt "Hjemad" nu skal lyde.

Efter højtideligheden var fader, moder, Aage og jeg senere hos rektor sammen med nogle elever med familie. Det var mærkeligt - for første gang efter konfirmationen at være midtpunktet i selskabet.

Dagen efter rejste vi hjem med et "Dulce Domum" stadigt klingende i ørerne - hjem til den elskede "Palsgaard Skovridergaard", der var et lille jordisk paradys. - Så elskelige mine forældre var, så åbnede de altid vort paradys for slægt og venner. Og i denne sommerferie havde jeg

fået lov til at invitere Lilli, Kaj og Finn Viderø samt Halfdan Beck - hele fire studenterkammerater. Aage havde kun inviteret Kai Heilmann.

Samtidig kom vore tre sødeste kusiner. Vi var således hele ti unge, der havde det fornøjeligt, og vi opførte en ganske lille selvlavet komedie.

Festlige sange var digtet af en rar onkel til os studenter.

Det var en vidunderlig sommerferie!

Epilog

Jubilæer

10-års studenterjubilæum fejredes ved sammenkomst på skolen. Det var hyggeligt at mødes igen, og vi var endnu i ret nær kontakt med hverandre - dels gennem studierne - og dels i "Soransk Samfund." Men "Tro til Døden" blev det ikke.

Og 25-års studenterjubilæum var noget helt andet. Det var som en komedie med 25 hovedroller eller snarer 25 statister, da vi igen mødtes ca 25 stykker af de 37 dimitterede.

Forinden var vi af arrangørerne - 3 af kammeraterne - blev opfordret til at skrive om os selv: "hvad der var blevet af os."

12 sendte ikke nogen beretning. 2 var døde. 8 skrev en ganske kort beretning om eksaminer og stilling - egentlig nok.

Men 12 skrev en længere beretning, hvor de ønskede at meddele, hvor vidunderlige de var.

Og 3 skrev, og skrev en meget lang beretning om sig selv, især Liebmann.

Finn Viderø slog dog rekorden i at berette om sine talenter og bedrifter i en så lang beretning, at den ikke nåede at komme i trykken af jubilæumsskriftet men måtte sendes bagefter som maskinskrevet tillæg. (Den kunne så trykkes til næste jubilæum).

De selvglade, der havde skrevet så meget, roste nu ved mødet sig selv til usmangelighed.

Mødet var ikke, som jeg havde ventet og anbefalet i den lyse juni på den tid, hvor vi var blevet studenter, men henlagt til september, fordi, - sagdes det, - at den ene medarrangør, der skulle have en "prøvesag", først ville være højesteretssagfører til den tid, og så ville han kunne brillere endnu meget mere.

Vi begyndte med at samles i kirken. - Finn Viderø, der var blevet organist i København og tillige havde komponeret noget, skulle spille på orglet for at bringe os i den rette stemning. Og Finn spillede smukt - meget smukt. Men så "grebet" blev han selv, at han spillede - og spillede i en uendelighed - og synes aldrig at ville holde op.

Tiden gik. Vi skulle bagefter spise middag i skolens spisesal sammen med ældste afdeling. Da tiden nærmede sig kl. 13, listede jeg ud og gik over til spisesalen. Udenfor stod den tilsynsførende lærer med sit lommeur i hånden. Og inde stod alle 3. og 2. g'ere ret op og ventede. Læreren spurgte mig nervøst, om jubilarene ikke snart ville komme.

“Det ved jeg ikke, for Finn Viderø bliver ved - og ved med at spille. Men jeg er vant til at være præcis. Og i morgen flyver jeg til Holland og derefter til England.”

Langt om længe kom de alle, og middagen kunne begynde.

Vi havde lige akkurat spist suppen, da der blev slået - meget kraftigt - på et glas. Alle forstummede. Op rejste den lille Finn Viderø sig.

Man ventede naturligvis en tak til skolen og de tilstedeværende lærere med rektor i spidsen.

Men Finn talte således: “Kære Mogens. Da vi fejrede 10-års jubilæum, holdt du en tale til mig som kunstner og den af os alle, der var nået længst og højest i position. Nu, hvor du er blevet højesteretssagfører, vil jeg række dig min hånd, så du kan komme op at stå ved min side.”

Finn hævdede sit glas og udbragte en skål for Mogens Møller.

Der var ligesom en flov stemning i salen.

Nu var der således blevet to hovedroller i komedien. Og alle andre - rektor, lærere, jubilarer og elever var nødvendige statister i baggrunden, så det kunne glimre omkring “kunstneren” og hans følgesvend.

Om eftermiddagen, der var fri, gik vi - hver for sig - rundt for at mindes. Jeg gik hen og besøgte vores gamle sygeplejerske, der nu var pensioneret og boede ude i byen.

Sidst på eftermiddagen sejlede vi over til Parnas, hvor vi jubilarer skulle tilbringe aftenen alene sammen for i al hyggelighed at mindes vor “fagre ungdom”. Det skulle være dagens højdepunkt.

Da vi satte os til bords, bragte hovedarrangøren os en hilsen fra Harro Harrsen og E.V. Hansen, hvis pladser nu stod tomme, fordi de kort efter middagen på skolen havde meddelt, at de forlod selskabet og ville rejse tilbage til København.

“De havde fået nok af os, - mere interesserede kammeraterne dem

3. g i juni 1923 på "Trekanten". Foto Aage Wielandt.

ikke." Det omtalte jubilæumsskrift blev uddelt. På forsiden var et fotografi af os på "Trekanten" 1923.

Hvor så vi dog pæne ud - dengang!

Mit bidrag til hæftet "Strejflys over 25-Aars Studenterjubilæarerne" skal forstås således, at jeg egentlig ikke ønskede at sende noget. Derfor skrev jeg ikke, at jeg efter at være blevet cand. phil. også havde bestået eksamen i fysik og kemi og år senere i geologi og zoologi ved Københavns universitet.

Redaktøren skrev: Erik rapporterer om sig selv:

Konservativ og oprørsk. Bekendt og tilhænger af Knud Kristensen. Medlem af Sønderjysk forening og speciel en ven af Sydslesvig. Medlem af Soransk Samfund, men har kun tid til at deltage i forårsturen, der hvert år udsættes til det næste.

Elsket af det store flertal, men ikke altid af de store.

Fuldendt diplomatisk, men til tider frejdig til at sige sin mening på godt og ondt.

Et venligt sindelag, men dog stridbar, når det gælder retfærdighedens sag. Irriterende logisk overfor modstandere. Fattes nysger-

25-års studenterjubilæum 1948.

rigthed. Kunstnerisk interesseret, maler for hobby og sælger nødtigt sine frembringelser uden at kunne male en ligeså køn igen.

Går til operaer. Københavner og friluftsmenneske.

Elsker naturen og har stor interesse for botanik, geologi og zoologi. Foretrækker og elsker Danmark fremfor alle andre lande, men tilbringer ca. 2/3 af året i udlandet fra Polarcirklen til Sicilien.

Er særlig ven af Norge og nordmændene og dyrker skisport om en hals. Tilbringer altid sin ferie på cykeltur i Danmark.

Er kommet rejsende hertil fra Sverige og flyver straks efter til Holland. Fejrede 25 års studenterjubilæum i juni i Sorø.

Er stadig den samme.

Betragtninger over lærerne.

Hvis man altid havde husket og rettet sig efter den kloge Holbergs "Betænkninger" vedrørende lærerne, ville alt have været godt og skolen ideel.

Gentager Holbergs "Betænkninger": "Lærerne maa være polerede

og sociale Mænd, og saadanne som ved deres behagelige Omgjængelse kan vinde Discentium Kiærlighed, og opmuntre dem til Flittighed.”

Ja, netop sådan var landsbyskolelæreren i Boest, seminaristen Holtzermann. Derfor elskede vi ham, og han lærte os meget.

Men sådan var ikke alle lærerne i Sorø Akademis skole 1919-1923. Fem lærere kunne jeg bestemt ikke lide: Neuhaus, Nielsen, Lauritzen, Frørup og Bohn = Løgsovs, Røde, Gamle Laf, Froggen og Taps.

En af disse begik siden selvmord. Han hængte sig.

Da jeg i 1945 besøgte generalkonsul Glad og frue, omtalte jeg, at jeg var student fra Sorø Akademi.

Fru Grethe Glad udbrød straks: “Min søster var gift med rektor Bohn”. “Uha, så må jeg passe på, hvad jeg siger”, nåede jeg lige akkurat at tænke, før fruene fortsatte:

“I tre uger. Så gik hun fra ham.”

Jeg åndede lettet op.

Ved nytår 1947-48 skrev Frederiksborg Amts Avis, at gymnasiasterne på Sorø Akademis skole havde protesteret over, at rektor Bohn knaldede dem lussinger.

Bohn havde til sit forsvar hævdet, at skolen var en opdragelsesanstalt.

Så fandt jeg mine årsskrifter frem og citerede:

Ved kongelig Resolution af 3. Maj 1920 blev skolens navn:

Sorø Akademis Skole.

Det blev således fastslået, at skolen *ikke* var en opdragelsesanstalt.

Amtsavisen sluttede med, at man skulle tænke sig godt om, før man sendte sine drenge til skolen.

Videre skrev jeg, at det måtte ikke gå ud over skolen, at selveste rektor gjorde sligt.

Endelig skrev jeg, at alle - ikke blot eleverne - men også de nye lærere måtte indleve sig i skolens ånd, og det gjorde, i min tid, alle de nye lærere - undtagen Bohn.

1. januar 1948 gik jeg ind til avisen med mit indlæg.

4. januar 1948 kom det ordret i avisen.

I januar 1948 gik det landet over i aviserne.

Ekstra Bladet bragte det på forsiden.

Gamle metoder atter til ære?

Rektor Bohn, der kom til Sorø Akademi i 1943, synes ikke at være i kridthuset hos eleverne. - En del af dem fortæller til "Information", at spanskrøret er genindført, og at det benyttes i stor udstrækning, bl.a. hvis man tages i at ryge, inden man er kommet op i 2. g, hvis man træffes af rektor umiddelbart efter den tvungne læsetid, hvis karaktererne ikke er fine nok efter den månedlige sammentælling osv. Lussinger falder for et godt ord. En af de elever, rektor oftest har underkastet legemlig afstraffelse, var et udpræget "Problem-barn". Også fritidsreglementet finder man for strengt, og man beklager sig over, at skolebladet er under censur. Rektor siger, at der generaliseres ud fra enkelttilfælde, at spanskrøret altid har været der, og at eleverne ofte fortrækker det for stuearrest. Det nævnte "Problem-barn" var oplagt dovent, han gik 4 år på skolen uden at nå udover 2. mellemskoleklasse - og selvfølgelig måtte man prøve alle midler.

Iøvrigt siger rektor, at man må huske, at Sorø Akademi foruden at være en skole også er opdragelsesanstalt....

Det er altid svært for udenforstående at dømme retfærdigt i sager af denne art. Men helt hyggeligt lyder rektors forsvar ikke, forudsat, at ordene er rigtigt gengivet. Vi ville i hvert fald betænke os to gange på at sende vort eget barn til Sorø, når der nu igen sættes så tyk streg under betegnelsen *opdragelsesanstalt*. At prygle kundskaber ind i træge hjerner, hvad enten der er tale om problembørn eller ikke, forekommer os også lovlig gammeldags, rent bortset fra, at det er ineffektivt, hvilket jo tydeligt manifesteres af rektors egen udtalelse om de 4 spildte år. Undervisningsinspektøren har ikke ønsket at udtale sig til bladet, idet der eventuelt vil blive foretaget en undersøgelse. Helt upåkrævet synes en sådan ikke at være, hvad resultat, der end måtte komme ud af den.

Mr g.

Frederiksborg Amts Avis den 31-12-1947.

Amtsavisen den 4/1 1948. Side 6. Aanden paa Sorø Akademi.
Vi har modtaget følgende: *Til Frederiksborg Amts Avis!*

Som student fra Sorø Akademis Skole efter at have gået i skolen i fem år og i de sidste tre år at have boet på skolen som alumne vil jeg gerne have lov at oplyse følgende i anledning af Amtsavisens artikel d. 31 december.

Indtil 1920 hed Skolen Sorø Skole og Opdragelsesanstalt, men iflg. kgl. Res. af 3. Maj 1920 er Skolens Navn: Sorø Akademis Skole. Og videre hedder det i Aarsskriftet 1919-20: Skolens Formaal er i første Række at være Skole og Hjem for Alumner osv. Der nævnes intet mere om opdragelsesanstalt.

Videre i Aarsskriftet står: "Skolens Rammer: 1) en fireaarig Mellemskole, 2) en etaarig Realklasse og 3) et treaarigt Gymnasium." Ved morgensangen i maj 1920 meddelte daværende rektor H. Raaschou-Nielsen, som på en fortrinlig måde ledede skolen, at det nye navn skulle være Sorø Akademis Skole, da skolen var en kostskole og højere skole på een gang, samt at betegnelsen opdragelsesanstalt skulle bortfalde, idet skolen slet ikke kom ind under dette begreb.

Rektor Bohn kom første gang til Sorø Akademis Skole som konstitueret adjunkt 13. august 1920 og blev udnævnt til adjunkt 1. juni 1921. Det er ikke nogen hemmelighed, at den nye adjunkt var striks og stod skarpt overfor de elever, der allerede gik i skolen og følte sig i ånd med den. Ligesom eleverne skulle tilpasse sig, sagde en af skolens lærere mange år efter til mig, således skulle også de unge lærere tilpasse sig til den traditionsrige skole. Men denne tilpasning for elevernes vedkommende krævede ikke ulamindelig strengthed eller militærisk stramhed, hvad da heller ingen af de andre lærere udviste. Det var, ligesom vi på en absolut human måde måtte lære, at vi gik i en god skole, der nødvendigvis som kostskole måtte have en vis opsyn med os, og vi lærte det og fik en fin åndelig opdragelse. Selvfølgelig tager en rask dreng ikke skade af en lussing eller et spanskrør. Og fik vi ikke klø en enkelt gang af lærerne, så fik vi det vel af kammeraterne. Det kunne vi allesammen godt tåle fraregnet de såkaldte "Problembørn", men de passede under ingen omstæn-

digheder i Sorø og forsvandt som regel hurtigt. Men adjunkt Bohn overdrev sine afstraffelser og spejdede for meget efter vore fejl. Det er synd for en virkelig god skole, at en sådan sag fremkommer. Jeg sympatiserede ikke med adjunkt Bohn under min skolegang. Selvfølgelig ville det have været et stort plus for skolen, om adjunkt Bohn i sin tid også havde tilpasset sig ånden i Sorø, for senere som rektor alene ved sin fremtræden at kunne vække respekt ligesom rektor Raaschou-Nielsen.

Erik Wielandt, cand.phil. et mag. Hillerød

Ovenstående falder jo temmelig nøje i tråd med hvad skolens nuværende elever har oplyst om skolens rektor. Det er os ikke ubekendt, at betegnelsen "Opdragelsesanstalt" i 1920 blev strøget i Sorø Akademis navn, men rektor Bohn har overfor "Information" udtrykkelig fastslået, at Sorø Akademi foruden at være en skole også er en opdragelsesanstalt, og når rektor har denne indstilling, nytter det jo ikke stort, at navnet er ændret.

Undertegnede kender adskillige unge og ældre, som har gået på Sorø Akademi og har været glade for det. Dog ingen fra tiden efter 1943, da rektor Bohn trådte til som øverste leder. Selv har jeg gennem tre år gået på en blandet kost- og realskole, og jeg ved meget nøje, hvilken forbløffende for ikke at sige ødelæggende ændring et rektorskifte kan betyde for en skole.

Børn, der under en rektor levede et så frit og lykkelig liv, som børn kan leve det udenfor deres rigtige hjem, kom pludselig ind under en ubehagelig militær disciplin, som førte til både uro, bekymring og tragedie. Drengene, som før havde været flinke og naturlige, blev bøller en miniature, og lærere, som nok havde været egenartede, men ikke ondskabsfulde i og for sig, smittedes i løbet af kort tid af "den nye ånd", så samlivet på skolen i mangfoldige tilfælde udartede til kamp mellem lærere og elever i stedet for til samarbejde. Robuste drenge klarede sig nogenlunde i en sådan kamp, det er rigtigt, men følsomme naturer måtte igennem urimelige lidelser. Jeg kender intet til rektor Bohn, men der synes at være samstemighed om, at han er af en type, som er farligt at have som leder. Også jeg synes det er synd for Akademiet, hvis det skal få et dårligt

ry på sig, men indføres der ikke andre retningslinjer end den nu rådende, er der i hvert fald efter min mening grund til at give agt på, hvad der sker, og især naturligvis af de forældre, der har børn på Akademiet eller tænker på at sende deres drenge dertil.

Mr. Graa.

En nydelig og kultiveret dame, fru Margrethe Møller, så mig kort efter i toget og kom straks hen til mig med ordene:

“Tak for - hvad De skrev i avisen om Bohn. Han underviste en tid min klasse i Helsingør. Tænk, han generede sig ikke for at knalde os store pigebørn på 16 år virkelige lussinger.”

Bohn telefonerede til min bror, der var skovrider i Sydsjælland, og “klynkede” over, at en Wielandt havde skrevet sådan.

Min bror tog sit “Ældrekompleks” frem. Han telefonerede til mig og begyndte at irettesætte - ja nærmest skælde mig ud.

Men det fandt jeg mig ikke i og sagde:

“Har du glemt, hvordan det bést var? Det har jeg ikke.”

Og så stoppede jeg samtalen.

Jeg har aldrig ligget på maven for dem, der sidder på toppen.

Ved vort 25 års jubilæum i Sorø senere 1948 var der væbnet neutralitet mellem Bohn og mig.

Afslutning

Jeg kom til 10-års studenterjubilæum

og igen til 25-års jubilæum.

Til 40-års jubilæum meldte jeg afbud, da jeg havde sygdom i mit hjem.

Til 50-års jubilæum meldte jeg afbud til min gamle klasses fest, da min klassekammerat og eneste bror var død.

Men jeg var med til skolens afslutningshøjtidlighed.

Til 60-års jubilæum kom jeg heller ikke. - Men jeg havde sagt ja til 65-års jubilæum. Desværre måtte jeg atter melde afbud, da jeg selv blev syg.

På min allerførste rundtur i Sorø 1919 så jeg Ingemanns hus. Jeg vidste ikke dengang, at jeg var i slægt med Ingemann.

Til min studentereksamen fik jeg af min onkel Riddermand foræret bogen om slægten Swane og læste deri, at min tipoldefar Lars Swane og Ingemann var fætre og hjertevenner.

Min far, Thorkild Swane Wielandt, var opkaldt efter sin mormoder Johanne Marie Swane, datter af Lars Swane.

Siden så jeg med endnu større interesse på Ingemanns hus, hver gang jeg kom til Sorø.

Det vil jeg også på min sidste Sorøtur og tænke på den højt elskede digter, den blide og vennesele lærer, der var så afholdt af eleverne.

Erik Wielandt

Erik Wielandt: »Sorø Akademi, Mennesker i Sorø 1919-1923«.

Copyright © MXMVI by Erik Wielandt og Strandbergs Forlag a.s.

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse af bogen »Sorø Akademi, Mennesker i Sorø 1919-1923« eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug for anmeldelser.

Bogen er tilrettelagt, reproduceret og trykt hos Strandberg Bogtryk/Offset a.s.

ISBN 87-7717-093-8.

SORØ AKADEMI

Mennesker i Sorø 1919-1923

I denne erindringsbog skildres Sorø Akademi og den særlige atmosfære på skolen og i den stille provinsby, således som forfatteren, den nu 90-årige *Erik Wielandt*, oplevede tiden som gymnasieelev i begyndelsen af århundredet. Her træder en forgangen periode pludselig lyslevende frem.

Netop fordi bogen fortæller om et kort åremåls tildragelser, får man et virkelighedsnært indtryk af en kostskoledrengs vilkår i tiden umiddelbart efter første verdenskrig.

Strandbergs Forlag

